

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**
Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı
(EARGED)

ÖĞRENCİLERİN TELEVİZYON İZLEME ALIŞKANLIKLARI

Ankara, 2008

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI 000
KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ 000

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı
GMK Bulvarı No: 109 (06500) Maltepe-ANKARA
Tel: 0 312 230 36 44-230 39 26-231 69 60 Faks: 0 312 231 62 05
e-posta: earged@meb.gov.tr İnternet adresi: www.meb.gov.tr

Tüm hakları saklıdır. İçerikle ilgili alıntılar, kaynak gösterilerek kullanılabilir.
Kitap, çoğaltma araçları, optik araçlar vb. yöntemlerle çoğaltılamaz.

“En mühim ve feyizli vazifelerimiz millî eğitim işleridir. Millî eğitim işlerinde mutlaka muzaffer olmak lazımdır. Bir milletin hakikî kurtuluşu ancak bu suretle olur. Eğitimidir ki bir milleti ya özgür, bağımsız, şanlı ve yüce bir toplum halinde yaşatır ya da onu köleliğe ve yoksulluğa iter.”

Mustafa Kemal ATATÜRK

ÖN SÖZ

Çağımızda en büyük değişim iletişim alanında yaşanmaktadır. Teknoloji alanında meydana gelen gelişmeler her şeyden önce iletişim alanında kendini göstermekte ve toplumda varlığını hissettirmektedir. Günümüzde bütün dünyada üçüncü güç olarak kabul edilen medya ve onun en büyük parçalarından biri sayılan TV değişik biçimlerde hayatımız üzerinde etkili olmaktadır. Bu etkiyi hem olumlu hem de olumsuz yönde hissetmek mümkündür.

Toplumsal ilişkilerin köklü değişimlere uğradığı modern toplum yapısı içinde televizyon, gerek birey, gerekse toplum için birçok işlevi yerine getirmektedir. Söz konusu işlevler; enformasyon, eğitim ve eğlence olarak söylenebilir.

TV'nin en büyük tüketici kitlesi çocuklardır. Günümüzde çocuklar, günlük yaşamları içerisinde çok uzun süre TV'ye bağlı kalmaktadırlar. Televizyon, öğrenmeye en açık oldukları dönemde, çocuklar ve gençler için önemli bir öğretim aracı olma işlevi de görmektedir.

İzleyici, televizyondan, temel olarak model alma yoluyla etkilenmektedir. Televizyon aracılığı ile yayılan kültür, popüler kültürün en yaygın türüdür. Televizyon sadece teknolojik bir araç değil, toplumu değiştirme sürecinde yaygın olarak kullanılması sebebiyle, diğer iletişim araçlarından daha etkili bir vasıta. TV karşısında oturan milyonlarca kişi, aynı anda bazı programları izleyebilmekte ve bu programlardaki kişiler, olaylar ve mesajlar evimize konuk olmaktadır. Evlerimizin başköşesine kurulmuş bu sihirli kutunun tesirinde kalmadan yaşamak, 21. yüzyıl insanı için neredeyse imkânsızdır. TV'nin kişi, aile ve toplum hayatına tesirleri, günümüzde daha çok konuşulmaya başlanmıştır. Çok konuşulan bu konunun etkilerinin belirlenmesine yönelik olarak öğrencilerimizin TV izleme alışkanlıklarıyla ilgili bu araştırma Başkanlığımız tarafından gerçekleştirilmiştir.

Araştırmadan ilgiler tarafından en iyi şekilde yararlanılacağına inanıyorum. Araştırmanın verilerinin sağlanmasında değerli katkılarından dolayı okul yöneticilerine, öğretmenlere, öğrencilere ve araştırmayı gerçekleştiren **Mustafa KARAŞAHİN'e**, **Deniz YAYLA'** ya, Yrd. Doç. Dr. **M. Münir DEDEOĞLU'**na ve grafik - tasarım ve kapak çalışmaları için **Hüseyin MUTLUCAN'a** teşekkür ederim.

İbrahim DEMİRER

Daire Başkanı

ÖZET

Bu araştırmanın amacı ilköğretim ve ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin TV izleme alışkanlıklarının belirlenmesidir. Tarama modelinde yapılandırılan araştırmanın evrenini Türkiye'nin tüm ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören 12.925.722 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini 936 ilköğretim ve ortaöğretim öğrencisinden meydana gelmektedir. Örneklemini oluşturan öğrencilere EARGED Araştırma Şubesi tarafından bu araştırma için geliştirilen anket uygulanmıştır. Elde edilen veriler SSPS programında çözümlenmiştir. Öğrencilerin TV izlemeyle ilgili tutumlarını belirlemeye yönelik maddelere verdikleri cevaplarının aritmetik ortalaması, standart sapmaları hesaplanmıştır. Ayrıca TV izleme alışkanlıklarının belirlenmesine yönelik olarak ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin görüşleri arasında bir farkın olup olmadığını tespit etmek için Anova uygulanmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğrenciler:

- Televizyon seyretmeyi sevmektedirler.
- Hafta sonlarında 1–3 saat TV izlemeye zaman ayırmaktadırlar.
- En çok 18–21 saatleri arasında TV izlemektedirler.
- En çok yerli yayınları izlemektedirler.
- TV seyretmede anne baba tarafından yönlendirilmemektedirler.
- Sosyal etkinliklere çoğunlukla katılmaktadırlar.
- Evlerinde en çok haber programları seyredildiğini belirtmektedirler.
- Evlerinde TV kanalının seçiminde babanın etkili olduğunu söylemektedirler.
- Genellikle aksiyon ve macera filmlerinden hoşlanmaktadırlar.
- Ailelerince cinsel içerikli filmleri izlemelerine izin verilmediğini belirtmektedirler.
- TV'nin yararı olarak eğitimlerinde bilinçlenmelerini sağladığını düşünmektedirler.
- TV'nin en büyük zararı olarak aile içi sohbeti engellediğini düşünmektedirler.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	iii
ÖZET	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ	vi
BÖLÜM 1: GİRİŞ	1
PROBLEM	1
1.1. Televizyonun Yaşamımızdaki Yeri ve Etkileri	1
1.1.1. Kişiliğin Oluşmasındaki Etkisi	2
1.1.2. Tüketim Alışkanlıklarına Etkisi	4
1.1.3. Şiddeti Yönlendirmedeki Etkisi	5
1.1.4. Sosyal İlişkiler Üzerindeki ve Aile Arasındaki İletişimdeki Etkisi	8
1.1.5. Kurmaca Gerçekliğin Yaşanan Gerçekliğe Etkisi	8
1.1.6. Özel Hayatın Mahremiyeti Konusunda Değer Yargılarına Etkisi	9
1.1.7. Duyarsızlaştırma Üzerindeki Etkisi	10
1.1.8. Bireyleri İstenilmeyen Yöne Yönlendirmedeki Etkisi	10
1.1.9. Kültürel Yapıya Etkisi	11
1.1.10. Dil Kullanımı Üzerindeki Etkisi	13
1.1.11. Çocukların Zihinsel Yapıları Üzerindeki Etkisi	14
1.2. Amaç	15
1.3. Araştırmanın Önemi	15
BÖLÜM II: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	17
2.1. Evren ve Örneklem	17
2.2. Veri Toplama Araçları	18
2.3. Öğrenci Anketi	18
2.4. Verilerin Analizi	18
2.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	19
BÖLÜM III: KAVRAMSAL ÇERÇEVE	20
3.1. TV'nin İşlevleri	21
3.2. TV'nin Etkileri	26
3.3. Birey ve Toplum Sorunlarının Çözüm Kaynağı Olarak Televizyon	30
BÖLÜM IV. BULGULAR VE YORUMLAR	31
4.1. Öğrencilerin Demografik Yapılarıyla İlgili Bulgu ve Yorumlar	31
4.2. Öğrencilerin TV İzleme Alışkanlıklarıyla İlgili Bulgu ve Yorumlar	36
BÖLÜM V. SONUÇ ve ÖNERİLER	57
5.1. Sonuçlar	57
5.2. Öneriler	65
KAYNAKÇA	69
EKLER	74

TABLolar LİSTESİ

Tablo		Sayfa
1.	Katılımcıların İllere Göre Dağılımları	17
2.	Öğrencilerin Okul Düzeylerine Göre Dağılımları	31
3.	Öğrencilerin Yaşlarına Göre Dağılımları	31
4.	Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları	31
5.	Öğrencilerin Babalarının ve Annelerinin Mesleklerinin Dağılımları	32
6.	Katılımcıların İllere Göre Dağılımları	33
7.	Öğrencilerin Ailelerindeki Bireylerin Sayılarının Dağılımları	33
8.	Öğrencilerin Anne ve Babalarının Öğrenim Durumları	34
9.	Öğrencilerin Anne ve Babalarının Halen Yapmakta Oldukları İşlerdeki Durumları	35
10.	Öğrenci Ailelerinin Gelirlerinin Dağılımları	35
11.	Öğrencilerin: “Televizyon izlemeyi seviyor musunuz?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımları	36
12.	Öğrencilerin: “ Evinizdeki televizyon sayısı” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları	36
13.	Öğrencilerin: “ Evinizdeki televizyon yayınlarının teknolojik durumu” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları	36
14.	Öğrencilerin: “ Günde kaç saat TV izliyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları	37
15.	Öğrencilerin: “ Evde TV’nin en çok izlendiği saatler” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları	37
16.	Öğrencilerin: “ Televizyonda hangi tür programları izliyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları	38
17.	Öğrencilerin: “ Televizyon izlemeniz konusunda anne ve babanız tarafından yönlendiriliyor musunuz? ” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları	39
18.	Öğrencilerin: “ 12 soruya cevabınız “Hayır” değilse anne ve babanız hangi konularda sizi yönlendiriyor?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları	39
19.	Öğrencilerin: “ Okulunuzda veya dışarıda sosyal, kültürel etkinliklere ya da kurslara katılıyor musunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları	40
20.	Öğrencilerin: “ Kişisel bilgisayarınız var mı?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları	40

21	Öğrencilerin: “Şifreli kanal izliyor musunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları	40
22	Öğrencilerin: “ Ne kadar sıklıkta VCD, DVD ve video izliyor musunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları	41
23	Öğrencilerin: “ Rüyalarınızda televizyonda seyrettiğiniz kahramanları sık sık görüyor musunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları	41
24	Öğrencilerin: “ Çok sevdiğiniz bir filmin kahramanıla tanışmış olsaydınız aşağıdakilerden hangisini söylerdiniz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları	41
25	Öğrencilerin: “ Evde en çok hangi programlar izlenir?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları	42
26	Öğrencilerin: “ Evde izlenecek TV kanalının seçimini kim yapar?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları	43
27	Öğrencilerin: “ Evinizde en çok hangi kanalları izlersiniz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları	43
28	Öğrencilerin: “ Genellikle hangi tür filmleri izlersiniz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları	46
29	Öğrencilerin “ Evde hangi programların izlenmesine izin verilmez?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları	47
30	Öğrencilerin: “ Sizce TV’nin insanlara en önemli katkısı nedir?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları	48
31	Öğrencilerin: “ Sizce TV’nin gözlenen en büyük zararı nedir?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları	49
32	Öğrencilerin: “ Aşağıdaki ifadelere katılma derecenizi belirtiniz ” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları	51

Tanımlar:

Model alma: Öğrenme literatüründe davranış, tutum ve değerler açısından anlamlı insan figürlerinin model olarak alınıp, taklit edilmeye çalışılmasıdır.

Özdeşim: Çocukluk çağında çok yoğun ve temel olmak koşuluyla, yaşantımızın hemen her döneminde etkin olan, öykünülen ve benzetmek istenen kişilerin özelliklerinin alınıp benimsenmesi ve *kendimize mâl edilmesi* süreci.

Bilişsel gelişim: Algılama, tanıma, akıl yürütme ve yargılamayı içeren zihinsel yetilerin gelişim süreci. Bilişsel gelişim, büyüme ve gelişmeyi sağlayan biyolojik faktörlerin, çocuğun yaşantısıyla etkileşmesi sonucunda ortaya çıkar. Doğduğumuz andan itibaren, dünyayı kavramamıza çerçeve oluşturacak **bilişsel şemalar** geliştirmekteyiz.

Sosyal-duygusal gelişim: Bireyin çevresindeki diğer insanlarla etkileşiminde, duygularında, kendilik kavramında, cinsiyet rollerinde ve ahlâkî yargılarında ortaya çıkan gelişim olarak tanımlanabilir.

Sosyalizasyon: Toplumsallaşma ya da, belirli bir grubun veya toplumun yaşam tarzının öğrenilmesi, aynı zamanda da karşılıklı bir etkileşim süreci.

BÖLÜM I:

GİRİŞ

PROBLEM Bu bölümde araştırmanın problemi tanımlanmış; araştırmanın amacı ve önemi üzerinde durulmuştur.

1.1. Televizyonun Yaşamımızdaki Yeri Ve Etkileri

İnsanların günlük yaşamlarında gittikçe daha çok yer almaya başlayan televizyonun bireylerin dünyayı kavrayışları ve verecekleri tepkinin belirlenmesi üzerinde her gün biraz daha etkili olduğu, genel kabul görmektedir. Hemen hemen her evde yer alan televizyon, herkesi farklı biçim ve düzeyde etkilemektedir. En çok etkilenen grubun ise çocuklar olduğu konunun uzmanları tarafından kabul edilmektedir. Çünkü öğrenmeye en açık oldukları dönemlerinde televizyon, çocuklar ve gençler için önemli bir öğretim aracıdır. Bu etkililiği nedeniyle televizyon programlarında işlenen temalar günlük hayatta karşılaşılan sorunlar olduğundan genel olarak bireylerin ruhsal yönünü ve kişiliğini belirlemektedir. Öte yandan, televizyonun izleyenlere davranış kalıpları oluşturucu etkisi, toplumda bazı davranışların yaygınlaşmasına yol açabilmektedir.

Bugün yüklenen anlamlarla televizyon olduğu yerlerden daha farklı yerlere çıkarılmıştır. TV, haber merkezi olarak görülmekte, okul rolü verilmekte, politikanın merkezi olarak kabul edilmektedir.

Küreselleşen dünyada nitelik ve nicelik yönünden gerçekleşen değişime ayak uydurmak büyük bir sorun olarak görünmektedir. Değişime ayak uyduramayan ülkeler geri kalmakta; bunun sonucunda o ülke insanları gelişmiş ülkelere göre çok düşük yaşam standartlarında hayatlarını sürdürmektedir. Değişimin insan üzerindeki etkisini en çok medya göstermektedir. Medyanın en etkili alanlarından biri olan TV özellikle gelişmekte olan öğrencilere büyük ölçüde etki etmekte; zaman zaman istenmeyen sonuçların doğmasına neden olmaktadır.

Televizyonun dünyayı küçültecek ve küresel bir köye dönüştürecek etkisi bazı düşünürler tarafından bir sorun olarak görülmektedir. Çünkü böylelikle tek tek yerel kültürler yok olacak ve güçlü olan kültürün merkezde olduğu bir dünya düzeni oluşacaktır. Günümüzün bir değerlendirilmesi yapıldığında bu tespitin geçerli olduğu görünmektedir. Söz konusu kültürel egemenliğin dışında, güçlü ülkelerin gerek siyasi gerek ekonomik alanda da egemenlik aracı olarak kitle iletişim araçlarından, özellikle de televizyondan yararlandığı açıkça görülmektedir.

Diğer gelişmiş ya da gelişmekte olan toplumlarda olduğu gibi ülkemizde de televizyon bireylerin bilgi, duygu, düşünce, inanç, tutum ve davranışlarını etkileyebilecek çok büyük bir güce sahiptir. Yalnızca bireylerin değil, aynı zamanda toplumsal grupların, toplumsal kurumların ve kuruluşların, kısacası toplumumuzun tamamının kültüründe televizyonun şekillendirici ve belirleyici etkisinden kaçabilmesi zor görülmektedir.

Değişik gelenekten gelen düşünürler, televizyonun birey ve toplum üzerinde çeşitli etkilere sahip olduğu konusunda hemfikirdirler. Bu etkilemenin olumlu ve olumsuz taraflarının olduğu kesindir; ancak günümüzde genellikle bu etkilemenin olumsuz yönlerinin ağır bastığı görülmektedir. Çünkü TV hem işitsel hem de görsel duylulara hitap ederek kitleyi etkilemekte; insanları kendilerine bağlayarak, sosyal etkileşimi zayıflatmakta; insanların boş zamanlarında birbirleriyle yapabilecekleri fikir alışverişlerini engellemektedir. Böylelikle birbirine karşı duyarsız insanlardan oluşan bir toplumun oluşmasına yol açmaktadır.

TV'nin olumsuzlarının belirlenmesi öğrenciler üzerinde yaptığı etkilerin belirlenmesinde önem kazanmaktadır. Aşağıda televizyonun etkili olabileceği durumlar verilmiştir.

1.1.1. Kişiliğin Oluşmasına Etkisi

Gerek ülkemizde, gerekse dünyada yapılan araştırmalar televizyonun istisnai durumların dışında çocukların kişiliğinin oluşmasında ve başarısında önemli olduğunu göstermektedir. Bu durumda da günümüz toplumlarında çocuğun davranışlarının açıklanması ve anlaşılmasında referans kaynağının yalnızca aileler olmadığı bazı toplumsal kurumların da referans alınabileceğinin göstergesidir. Çünkü günümüzde aile ortamına gözlerini açan çocuk, ebeveyniyle iletişime girmekle kalmayıp ilk günden itibaren televizyonla da iletişime girmektedir. Televizyon, tek yanlı iletişimiyle izleyiciyi savunmasız yakalamaktadır. Bilinçli bir yetişkin ile henüz bilinci oluşmamış bir çocuğun bundan etkilenme durumunun aynı olması elbette mümkün değildir.

Televizyon yayınları belli fikirlerin "yaygın görüş" hâline gelmesini sağladığı için sosyal kimliğin şekillenmesinde önemli bir rol oynar. Televizyonlar, bazı fikirlerin toplum tarafından kabulünü sağlamakta, belli konularda aynı şekilde düşünenlerin sayısını yükseltmektedir. Teknoloji ile popüler kültür arasındaki münasebet, popüler kültürün bir bakıma "meta kültür" olduğunu ortaya koyar. Bu, alınıp satılabilen, maddî boyuta sahip bir "kitle kültürü"dür.

Çocuğun izlediği programlardaki kişilerin veya daha yoğun olarak filmlerdeki karakterlerin yerine kendini koyması nedeniyle özgün kimliği etkilenmektedir. Çoğu kez hayran olduğu kahraman ya da karakter, büyüyünce olmak istediği kişidir. Böylece çocuk kendi kişisel bilinci, çalışması ya da yetenekleri ile değil, tamamen farklı etkilenmelerle büyüyünce "O" (o her neyse) olmak istemektedir. Bu bazen bir yarışma programı sunucusu, bazen filmdeki kötü adamları döven erkek karakter, bazen de güzelliği sayesinde zengin ve yakışıklı bir erkekle evlenen bir kadın karakter olabilmektedir. Bunlar aynı zamanda çocuğun okuma, yorumlama ve yargılama yetilerinin gelişmemesine de neden olmaktadır.

Televizyon, çocuk ve genç için gerçek dünyaya açılan bir pencere, kolayca bulamadıkları bilgileri edindikleri bir kaynak görevi de görür. Ailece izlenen en popüler dizi ve programlardaki karakterlerin, diyalogların, tema ve hikâyenin gidişinin gençlere ne tür mesajlar verdiği önemlidir. Örneğin, pek çok popüler dizide ahlâki değerler yok sayılarak evlilik dışı ilişkiler olağan gösterilmektedir. Kimi gençlik dizilerinde gençler otoriteye başkaldırmaya özendirilmektedir. Hedefe ulaşmak için her yolun mubah sayılması, lüks, boşanma, serserilik gibi konular pek çok dizinin temasını oluşturmaktadır. Kişiliklerini şekillendirmeye çalışan gençler, TV'de gördükleri yetişkinlerin ve başka insanların hayatlarını gerçek olarak algılayabilmekte ve onlar gibi yaşama arzusu duyabilmektedir. Örneğin, sürekli ekranlarda zenginlerin abartılı yaşam tarzını gören gençler, bu yaşamlara özenmektedir. Dizilerde orta sınıf bir aile bile, gerçek hayattaki orta sınıf bir aileden, çok daha zengin ve refah içinde tanımlanmaktadır. Karakterler hırsları veya duyguları uğruna her türlü riski kolayca almaktadır. Televizyonda gösterilen filmlerde duygusal ve fiziksel birliktelikler hep evli olmayan çiftler arasında cereyan etmektedir. Günde en az 3-4 saatini bu tür yaşamları izleyerek geçiren insanlar, bir müddet sonra gerçek hayatı bu şekilde algılayabilmekte ve kişilikleri buna göre şekillenmektedir.

Düşünmeyen, iradesini aktif kullanmayan, muhakemesi gelişmemiş insanlar için televizyon belirleyici konumuna geçmekte ve kendine bağımlı yapmaktadır. Sürekli zapping yapan insanın televizyon hakkında düşünmesi de gerekli değildir. Bu insan aslında hedefteki insandır, çok kolay teslim olabilir, zihni karışıktır, kılavuz da etki etmez. Bu insan TV'ye güvenmiştir. Eğer televizyona karşı pasif konumda isek, onu kullanma bilincimiz yoksa gerçekten TV bir okul olmuştur. O halde TV'yi her şeyi öğreten, işaret parmağı havada olmayan bir öğretmen gibi algılayan insanlar için TV okuldan da etkilidir. Onun için bugün

modern dünyada TV, okulu tüketen önemli bir etkidir. Bugünün çocuğu artık bilmediğini "babama sorayım" demez, annesinin, babasının bildiğini çocuk ta bilir.

Bireylerin sağlıklı bir kişilik yapısına sahip olmaları ve ruh sağlıklarının yerinde olması, toplumsal norm ve değerlerin olabildiğince durağan olmasına, toplumsal rol modellerinin uyumsal davranış örnekleri sunmasına bağlıdır. Görsel medya, özellikle TV bu toplumsal koşulların oluşturulmasında çok önemli bir role sahiptir.

1.1.2. Tüketim Alışkanlıklarına Etkisi

Pek çok program içinde yer alan mal ve hizmetlerin tanıtımı özellikle reklamlarla üretme ve tüketme alışkanlığını etkilemektedir. Reklamlar, sadece yetişkin bireyleri değil, toplumda önemli bir çoğunluk olan çocukları da hedef alarak daha fazla tüketmeleri için her gün yüzlerce mesaj göndermektedir. Ayrıca hepimizin de bildiğimiz ve tanık olduğumuz gibi, reklamlar, kısa süreli ve hareketli oldukları için çocukları pek çok programdan daha çok cezbetmekte ve dakikalarca gözlerini ayırmadan reklamların sonuna dek izlemektedirler. Bu da henüz taze çocuk beyinlerin tüketim arzusu ve marka istekleri ile doldurulmasına neden olmaktadır. Çocuklar neredeyse, doğumlarından itibaren TV izlemeye başlamış, TV'den fikirler kapmak herhangi bir beceri gerektirmediğinden çok erken yaşlarda reklam izleyicisi topluluğunun önemli bir parçası olmuşlardır.

Televizyonların tüketimin sınırlarını genişletmede oynadığı rolün ışığında çocuklar, özellikle reklam endüstrisi için önemli bir hedef hâline gelmiştir. Birincisi, çocuğun elinde eskisinden daha fazla para vardır, ikincisi çocuklar, marka istemektedirler, üçüncüsü ise onları küçükken yakalamanın ve marka sadakati aşılamanın kolay ve kalıcı olabilmesidir. Reklamlarda yer alan sloganların, mesajların altında mutlu hayatlar vaat edilmekte ve bu hayata ulaşmanın tek yolunun o ürüne sahip olmaktan geçtiği ifade edilmektedir. Çoğu kez yetişkin bireyleri bile etkileyen bu mesajlar, henüz toplumsallaşma ve yetişkin birey olma yolundaki çocuğu daha fazla etkilemektedir. Dolayısıyla çocuk, çalışmak, başarılı olmak, erdemli olmak gibi insani boyuttaki pek çok değer yargısının yerine salt tüketerek mutlu olunacağı yolundaki düşünceye inandırılmaktadır.

Çocuğun nesnelere olan ilişkisi öyle bir biçimde örgütlenmektedir ki, bu ilişki çocuğun hem kendi kimliği ve değer yargıları üzerinde olumsuz etkiler yaratmakta, hem de buna paralel olarak çevresindeki insanlarla olan ilişkilerini de bu nesne-insan ilişkileri örüntüsü çerçevesinde görmekte ve değerlendirmektedir. Çünkü o nesnenin satılması uğruna

reklamlarda pek çok değer kullanılmaktadır. Kullanılan bu değerler çerçevesinde iletilen mesajlar kanalıyla da pek çok kimlik, ilişki ve değer yargıları ters yüz olmaktadır.

Kitle iletişimindeki ticarî zorunluluk, ikili bir şekilde kendini gösterir: Ürünler ve hizmetler reklam yoluyla tüketiciye "satılırken", kitle iletişim araçları da, reklamcılara ve firmalara satılan izleyici toplulukları meydana getirmektedir. Bu sebeple, izlenme oranını artırma ve reklam pastasından daha fazla pay alma uğruna, fert ve toplumu doğrudan ilgilendiren konular, ikinci plana atılmakta, belgesellere yer verilmemektedir. Reyting, sansasyona müsait olmayan ciddi ilim, kültür ve sanat konularına televizyonun kapılarını kapatırken, seyirciyi değer tanımazlığa ve kontrolsüz tüketime yönlendirmektedir.

Modern toplumlarda tüketimi zorunluluk hâline getirilen popüler kültür, uyandırılmış taleplere göre biçimlendirilir. Maddî temeller üzerine inşa edilen bu yeni dünyanın, "meta kültürü"nü kullanmaya yönlendirilen insan, "kullan-at" kültürünün âleti olmaktan kurtulamamıştır. Popüler kültür, bu yönü ile medyatiktir. Çünkü televizyonlar popüler kültür öğelerinin en büyük pazarlayıcıdır. Bu sayede gelir düzeyi ne olursa olsun, hangi ülkede yaşarsa yaşasın insanların çok büyük bir kısmı blucin giymektedir. Müziğin sanat değeri ilgililerce tartışılarsun, herkes televizyonların dayattığı şarkıları dinlemekte, kola içmektedir.

Tüketime yönelik birçok ürünün tanıtımı, artık sadece reklamlarda değil, pek çok programın içinde yer almaktadır. Sadece dizilerde, özellikle kadın ve çocukları hedef alarak daha fazla tüketmeleri için, yüzlerce mesaj gönderilmektedir. Her gün izlediğimiz bu programlar suni ihtiyaçlar yaratmaktadır. Reklam Yaratıcıları Derneğinin düzenlediği konferansta sunulan bir bildiriye, çocukların ailelerin satın aldığı ürün ve markaların % 67'sinde etkili olduğu belirtilmiştir.

1.1.3. Şiddete Yönlendirmedeki Etkisi

Televizyon kahramanlarının ve ekrandan yansıyan şiddetin toplum üzerindeki etkilerinin incelenmesi 1950'li yıllardan beri sürmektedir. Televizyonun toplumda yaygınlaşması, izleme süresinin artması ve beğenilen programların niteliği "televizyon yoluyla saldırganlık teşvik mi edilmektedir" sorusunu gündeme getirmiştir. Artan şiddet olayları ile TV ve şiddet arasında bir ilintinin varlığı konusunda her ne kadar belirgin bir bağlantı ortaya konulmamışsa da TV'nin şiddete yönlendirme ve etkilemesi üzerinde bir görüş birliği vardır. Haberler, reality showlar, filmler, diziler, hatta çizgi filmler yaşamın en büyük gerçeğini, ölümü, insanlara pazarlamaktadır.

Araştırmalar, televizyonun tek başına çocuğu şiddete yneltmediğini, ancak zendirdiğini ve arttırdığını göstermiştir. şiddet ögesinin yer aldığı görüntüler, salt ocuk ya da yetişkin değil, tüm yaş gruplarına yönelik programlarda yer almaktadır. şiddet, haberlerden, filmlere, dizilerden çizgi filmlere dek her yerde her an hayatın bir parçası olarak sunulmaktadır. Bu da şiddetin sıradanlaştırılması gibi çok tehlikeli bir olguyu beraberinde getirmektedir.

Ailelerin pek çoğunda çocuklar, belli bir saate kadar anne-babayla birlikte televizyon izlemektedir. Televizyon konusunda duyarlı ve dikkatli davranarak çocuklarına belli saatlerde kısıtlamalar getiren aileler çocuklarını çizgi filmlerden koruyamamaktadır. Bazı izgi filmlerde karakterler onca şiddetten sonra ayağa kalkabilmektedir. Yani orada uygulanan şiddetin zarar vermediği gibi bir algılama da söz konusu olmaktadır. Ayrıca filmlerde sevilen karakterler karşılarındaki kişilere şiddet uyguladıklarında çocuklar tarafından coşku ve heyecanla izlenmekte ve kahramanın yenmesi yönünde tezahürat yapılmaktadır.

Haberlerde yer alan silah, bomba, kanlı bıçak, ambulans, çarpışan arabalar, birbirini vuran insanlar, yanan ormanlar, yanan ve yıkılan evlerin hepsi de olumsuzluk içermekte ve nitekim çocuklar tarafından da öyle algılanmaktadır. Yapılan bazı gözlemlerde de TV'nin önce girdiği toplumların değişik mahallelerinde şiddetin daha fazla olduğu grlmştir.

Ülkemizde TV'de şiddet sunumuna bakıldığında, şiddetle ilgili içeriğe aşırı derecede yer verildiğini söylemek mümkündür. şiddet sunumu, en çok izlenen zamanda, ana haberlerden başlayarak, neredeyse haberleri izleyen tüm programlarda yapılmaktadır. Programlarda yer verilen şiddetle ilgili bir başka yn de devam eden bazı programlarda (rneğin diziler), şiddetin giderek yoğunlaşmasıdır.

Televizyonlarda sunulan şiddetin önemli bir yönü de, "iyi"yi temsil edenlerin uyguladıkları şiddetin "meşru" olarak sunulmasıdır. Örneğin bir dizide, bir "kötü" karakterin uyguladığı şiddet "meşru" olarak sunulmazken, aynı kişiye yasa dışı yollardan uygulanan şiddet, bunu uygulayanlar meşru güvenlik gleri olmasa bile, meşru olarak sunulabilmektedir. Başrollerde oynayanların uyguladıkları şiddet de genellikle benzer şekilde "meşru" olarak gösterilmektedir. Bu durum, şiddetin bazı koşullar altında kabul edilebilir olduğu mesajını zihinlere yerleştirerek duyarsızlaşmaya neden olmaktadır.

Psikologlar "ocukların ve gençlerin şiddet içeren programların etkisi altında şiddeti bir problemi zme aracı" olarak gördüklerini ve gittikçe daha normal karşılamaya başladıklarını belirtmektedirler. İlk ocukluk dönemlerinden itibaren çocuklar, kendilerine model olarak

seçtikleri TV'deki dizi kahramanlarının özelliklerini, günlük yaşamlarına ve oyunlarına yansıtmaya başlarlar. Film kahramanı, çeşitli davranışlarıyla çocuktaki saldırganlık dürtülerini harekete geçirebilir ve onu saldırgan yapabilir. Çünkü çocukta dürtülerini frenleme yeteneği çok zayıftır. Bu nedenle olumsuz uyarımları içeren bir TV filmi çocuğu saldırganlığa iten çeşitli etkenlerden belki de en güçlüsü ve yaygınıdır. Ancak çocuğun etkilenmesinde kişilik özellikleriyle yakın çevre, faktörlerinin rolü büyük olmaktadır.

Gözlemler, şiddet ve adam öldürme sahnelerini izleyen çocuklarda çeşitli gerginlik ve endişe belirtilerinin görüldüğüne dikkatleri çekmektedir. Bazı filmlerde kahraman doğrudan yana görünerek saldırgan ve acımasız bir insanı canlandırdığında çocuk, doğru amaçlar için her yolun ve yöntemin geçerli olduğu sonucuna varmaktadır. Ayrıca çocuklar öldürme olaylarının ayrıntılı olarak sergilendiği boğma, şişleme, işkenceyle konuşurma, öldüresiye dövme sahnelerinden korkar; uzun süre etkisinde kalmaktadırlar.

TV'de şiddetin, yalnız çocuklar için söz konusu olmayan bir başka önemli sonucu da, şiddet içeren programların genel olarak yoğun bir biçimde yayınlanması dolayısıyla, “dünyanın güvensiz bir yer olduğu”na ilişkin bir (Anatolian Journal of Psychiatry 2004; 5:133-140 Ayrancı ve ark.)“kültürlenme” yaratmasıdır. Gerek konuya ilişkin bilimsel literatürdeki bulgular, gerek binlerce ruh sağlığı çalışanını temsil eden meslek örgütlerinin görüşleri, gerekse raporun yazarlarının meslekî uygulamalarında ve günlük gözlemlerinde karşılaştıkları olgular, televizyonda yer verilen ölçsüz şiddet içeriği ile müstehcenlik ve mahremiyet ihlallerinin, başta topluma uyumlu bir kişilik geliştirme sürecinde olan çocuk ve gençlerimiz olmak üzere, tüm toplum bireylerinin ruh sağlığını son derece olumsuz bir biçimde etkilediğini açıkça göstermektedir (**Mahremiyet İhlallerinin İzleyicilerin Ruh Sağlığı Üzerindeki Olumsuz Etkileri, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) Özel Çalışma Grubu Sonuç Raporu**).

Televizyonun bir başka önemli olumsuz etkisi de çizgi filmlerde, çoğunlukla bir sorun çözme aracı olarak şiddetin kullanılmasıyla ilgilidir. Şiddet filmlerini izleyen çocuk, kötülerini cezalandırmak adına da olsa şiddetin “işe yaradığı” iletisini almakta ve “gözlemsel öğrenme” aracılığıyla şiddet davranışını benimsemektedir.

Dizileri ve haber programlarını izleyerek, suç tekniklerini öğrenmek de mümkündür. Örneğin bir evin kapısı gizlice nasıl açılır, başkasının kredi kart bilgileri nasıl elde edilir, çanta nasıl kapıp kaçıılır gibi. Bazı hukukçular beş yaşından itibaren televizyon izleyen çocukların on beş yaşına geldiklerinde, on sekiz bin bin saldırı, cinsel taciz ve işkence yolu öğrendiklerini belirtmektedir.

1.1.4. Sosyal İlişkiler Üzerindeki ve Aile Arasındaki İletişimdeki Etkisi

Televizyonun bir diğer olumsuz etkisi de bireyler arası ilişki ve etkileşimi son derece azaltması ve zayıflatmasıdır. Televizyon, özellikle boş zamanlarında TV izlediklerinde bireylerin birbirleriyle iletişim kurmalarına ve fikir alışverişinde bulunmalarına engel olmaktadır.

Televizyonda hem bakımlı hem de çocuğunun ihtiyaçları ile yakından ilgilenen anne modelini gören çocuklar, neden kendi annelerin de bu kadar bakımlı olmadığını ya da neden onların da sofralarında 4-5 çeşit yemek olmadığını sorguluyorlar. Çocuklar, dizilerdeki çocuk karakterlerden etkilenecek, babalarından bütçelerini aşan ürünler istiyorlar. Dizilerle, bu talepleri yerine getiremeyen ebeveynlerin suçluluk duyması sağlanmaya çalışılıyor. Bazı dizilerde ise ailenin sahip olduğu geleneksel değerler, gencin önünde bir engelmiş gibi lanse edilmektedir (<http://www.sadeyasam.org/icerik.cfm?icerikId=856812685&gunc=20070603>).

1.1.5. Kurmaca Gerçekliğin Yaşanan Gerçekliğe Etkisi

Televizyonun ülkemizde etkili olduğunun önemli göstergelerinden biri de izleyicilerin, televizyon dizilerindeki "kurmaca gerçeklik"le, yaşadıkları "gerçeklikten" daha çok ilgilenmelidir. Bunun sonucu güncel sorunlar unutulmakta, kişilerin kendi sorunlarından daha çok, sanal bir dünyanın ve o dünyadaki kişilerin sorunları önem kazanmaktadır. Bunun örneklerini çevremizde gözlemlememiz mümkündür. 1981 yılında yapılan bir araştırma sonuçlarına göre güncel iç ve dış olaylardan daha çok, Dallas dizisinde olup bitenler konuşulmuştur. Bu dizideki baş rol oyuncusu J.R.'ı kimin vurduğunun açıklandığı gün ile Prof. Dr. Tütengil, Prof. Dr. Doğanay ve Türkler'i vuranların yakalandıklarının açıklandığı gün çakışmıştır. Ama ülkemizdeki izleyiciler, gerçek dünyadaki katilleri değil de, düşsel dünyadaki katilin kim olduğunu merak etmişlerdir. Oktay Ekşi, bu konuyla ilgili olarak 23 Kasım 1980 tarihinde hürriyet gazetesinde "İnsan Budur" isimli makalesinde şunları yazmıştır: İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı dünkü gazetelerde yayınlanan bildirisinde, Prof. Dr. Cavit Orhan Tütengil'in, Prof. Ümit Doğanay'ın ve Kemal Türkler'in öldürülmelerini planlayan ve gerçekleştiren kişilerin yakalandığını kamu oyuna duyuruyordu. İnanır mısınız, bir tek insan telefonu açıp da "Biliyor musunuz, kimmiş bunlar?" demedi. Oysa Hürriyet Gazetesinin telefonları sabahtan akşama kadar inanılmayacak kadar çok okuyucusunun sorusuna cevap vermeye çalıştı: "J.R.'ı baldızı Christine vurdu!" (Şenyapılı, 1981: 119-122). Aradan geçen yirmi altı yıl içinde değişen bir şeyin oymadığı görülmektedir. Hatta daha da

büyüyerek devam etmektedir. İzleyiciler bir televizyon dizisindeki kahramanların yaptıklarını önemserken yanı başımızda yaşanan bir Irak işgali, terör saldırıları vb. sorunlara karşı duyarsız kalmaktadırlar. Hele yarışma programları ve bazı kişilerin eve kapatılıp özel hayatlarının tüm ayrıntılarına kadar incelendiği magazin programlarına ilgi daha da fazladır.

1.1. 6. Özel Hayatın Mahremiyeti Konusunda Değer Yargılarına Etkisi

Televizyon programları ile birlikte, gündelik hayatın en önemli alanlarından biri olan “özel yaşam” (mahremiyet) kavramı da esnekleşmektedir. Bireye ait olanlarla topluma ait olanlar arasındaki sınır giderek ortadan kalkmakta, böylelikle tüm toplum, aynı özel yaşamın özneleri hâline gelmekte ve aynı mahremiyeti paylaşmaktadır.

Bazı yarışma programları, özel hayatın mahremiyeti konusundaki toplumsal değer yargılarını değişime zorlamakta ve bireylerin toplumsal değerler konusunda çatışmalar yaşamalarına yol açmaktadır. Bu tür programlarla, özel hayatların mahremiyeti gözetlenerek izleyicinin kendini rahatlatma eğilimi kışkırtılmaktadır. Hiç kuşkusuz bu durum, bu programların telkine yatkın sürekli izleyiciler ile özellikle özdeşim kuran çocuk ve ergenler için son derece olumsuz rol modelleri oluşturmaktadır. Toplumca erdem sayılan değerlerin hiçe sayılmasıyla kışkırtılan rekabet ve yarışma ortamı, çoğu da canlı yayınlarda engellenmeden her türlü olumsuzluk ve saldırganlığın ortaya çıkmasına yol açmakta, bu da söz konusu kitle tarafından örnek olarak alınmaktadır.

‘Reality’ programlarının hemen her türünde, insanların özel hayatlarının ve mahrem ilişkilerinin alenen sergilenmesi, bu insanlar ve yakınları için örseleyici (travmatize edici) dir. Sergilenen özel hayat, sadece kişinin kendisini ilgilendirmemekte, yakınları da teşhir edilmiş olmaktadır. Son aylarda, sırf bu nedenle aile içi cinayetler işlenmiş ve konunun çarpıklığı, yazılı basının da büyük tepkisini çekmiş (Güzin Abla, Hürriyet, 21 Nisan 2005; Tufan Türenç, Hürriyet 20 Mayıs 2005), hatta bazı programlar, televizyon yönetimleri tarafından acilen yayından kaldırılmıştır.

Benzer şekilde, uygun olmayan yaşlarda, televizyondan maruz kalınan müstehcenliğin ve mahremiyet ihlallerinin de başta küçük çocuklar olmak üzere, bireylerin ruh sağlığı üzerinde yaratabileceği olumsuzluklar, uzun bir süredir tartışılmaktadır. Son yıllarda moda olan ‘reality’ programlarının, bazen şiddet içeriğine ek olarak, bu tür içeriği yoğunlaştırılmış biçimde sunması, bunlar üzerinde de önemle durulması gereğini ortaya çıkarmıştır (Mahremiyet İhlallerinin İzleyicilerin Ruh Sağlığı Üzerindeki Olumsuz Etkileri, **RTÜK Özel Çalışma Grubu Sonuç Raporu**).

1.1.7. Duyarsızlaştırma Üzerindeki Etkisi

Televizyonun izleyicileri olumsuz etkileme biçimlerinden biri de duyarsızlaştırma şeklinde kendini göstermektedir. Duyarsızlaşma, korku ve kaygı verici uyarıcılardan kaçınmak veya onun etkisini en aza indirmek için, bilinçli ya da bilinçsiz olarak benimsenen bir yoldur. Şiddet ve cinsellik, abartılı bir biçimde ve çok sık olarak ekranlarda görüldüğünde, bu görüntülerin neden olduğu ve rahatsızlık veren duygulardan kaçınmak için bir duyarsızlık oluşur. Bu nedenle film ve program yapımcıları, özellikle bu iki temel konuda duyguları uyarabilmek için dozu giderek artırmaktadırlar. Bu durum, duyarsızlaşmanın daha çok pekişmesi sonucunu getirmektedir (RTÜK Özel Çalışma Grubu Sonuç Raporu).

İzleyici gerek haberlerde, gerekse dizi ve filmlerde, kahramanların olumsuz koşullarda çözümsüzlük yaşadıkları durumlarla, sürekli olarak ve neredeyse sistemli bir biçimde karşı karşıya kalmaktadır. Bu gibi durumlarda izleyici, kendisi için önemli olan kişiler ya da en azından izlediği ve özdeşim kurduğu kahramanlar adına çaresizlik duygusu yaşamaya başlar. ABD'de yapılan bir araştırmada, televizyonda şiddet kullanılan sahnelerde saldırganların yüzde 73'ünün cezasız kaldığı görülmektedir. Bu gibi durumlar aşırılık, çözümsüzlük, umarsızlık gibi duyguların daha çok görülmesine ve yerleşmesine neden olabilmektedir (RTÜK, 2004).

1.1.8. Bireyleri İstenilmeyen Yöne Yönlendirmedeki Etkisi

Televizyonun insan üzerindeki bir diğer olumsuz etkisi de toplumu yönlendirmede, büyük halk kitlelerini harekete geçirmede kullanılmasıdır. Mesajı, ses ve görüntü olarak anında en uzak yerlere kadar iletebilme özelliğinin olması insanları yönlendirmede kullanılmasının en önemli nedenidir.

Bazı araştırmacılar, TV'nin iyi bir eğitim aracı olmadığı, bireye özel sorunları karşısında umutlu ve umutsuz olduğu alanlarda yol gösterici olmak yerine aldatıcı, kandırıcı, oyalayıcı bir mekanizma durumuna geldiğini vurgulamaktadır. Bireyin kendi sorunlarına ilişkin çözümler bulmasını engeller. Böylece kitle iletişim araçları bireye hiçbir zaman elde edemeyeceği ölçüde ayrıntılı bilgi ve haber verir. Fakat bu ayrıntılı haber ve bilgiler verilirken, bunlar arasında gerçek bir bağlantının bulunup bulunmadığı hakkında açıklamalar getirmez. Bireylerin bunalım ve gerilimleri karşısında rasyonel bir bakış açısı da sunmaz. Aksine, bu gibi sunumlarda bireye ya şiddet ya da hiçbir şeyi ciddiye almaması telkin edilir veya önerilir (Mills'den alıntı, Baran 1997: 99-100).

Çocuklar, yetişkinliğe adım atarken rol modelleri ararlar. Bu modeller kimi zaman bir aile üyesi, kimi zaman sokaktan birisi ya da çocuğun seyrettiği film kahramanlarından birisi olabilir. Örneğin, Nisan 1999'da ABD'nin Colorado eyaletinde iki öğrencinin bir liseyi basarak öğrenciyi ve bir öğretmeni öldürmesiyle sonuçlanan olayda, bu eylemi gerçekleştiren öğrencilerin katliamdan önce “Katil Doğanlar” filmini defalarca seyrettikleri öğrenilmiştir. Çocuğun şiddet filmlerinde gördüğü bir figürü model alması durumunda trajik sonuçlar ortaya çıkabilmektedir.

Tipler genel olarak değerlendirildiğinde, ‘iyi’ ve ‘kötü’ karakterler olarak sınıflandırılabilir. ‘İyiler’, yaş ve konumlarına göre farklılaşır. Genç yaştaki ‘iyiler’ kadın olsun erkek olsun, yakışıklı, güzel ve çekicidirler. İyi özellikler bu tiplere özgüdür. Yaşça ileri olan ‘iyi’ karakterler ise erdemli, yardımsever, dürüst olma gibi özellikleriyle karşımıza çıkar. ‘Kötü’ tiplerde ise yakışıklı ve güzel olma özelliği bütün genç tipler için söz konusu değildir. Yaşça ileri olan ‘kötü’ tipleri izleyiciye görünüm ve davranış olarak oldukça olumsuz bir şekilde sunulmaktadır.

Dizilerde ‘iyi’ karakterleri oynayan oyuncuların çoğunlukla fiziki görünüm olarak beğenildiği ortaya çıkmaktadır. Gençler, fiziki olarak beğendiklerini kişilik olarak da beğenmektedirler. Bunun tersi de geçerli olabilir. Ancak, dizilerdeki tipler ve özellikleri göz önüne alındığında, bazı dizilerde yer alan fiziki görünüm olarak beğenilebileceği düşünülen tiplerin, kişilik olarak beğenilmemesi gençlerde kişiliğe göre algılamının ön planda olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

Türk televizyonlarında olumlu toplumsal değerlerin mafya dizilerinde işlenmesi gençleri ve çocukları olumsuz yönde etkilemektedir. Bu durum “İyi mafya” anlamını çağrıştırarak insanların olumsuz yönde yönlenmesine neden olmaktadır. Bu bağlamda, şu sıralarda televizyon kanallarında ilgiyle izlenen bazı dizilerin kendilerini açıkça ‘bir mafya dizisi’ olarak sunması düşündürücüdür. Toplumsal tarihimiz açısından ‘Köroğlu’, ‘Dadaloğlu’ gibi tipler bu olgunun sosyolojik ve tarihsel altyapısını oluşturabilir. İyi değerlerin, neden form olarak mafya türü dizilerde işlendiği sorgulanabilir.

1.1.9. Kültürel Yapıya Etkisi

Günümüz dünyasında teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte, kitle iletişim araçlarının ferdî ve sosyal hayatımızdaki yeri ve önemi artmıştır. Çünkü kitle iletişim araçları, bir yandan geleneksel kültürlerde değişikliklere sebep olurken, bir yandan da hâkim güçlerin ürettiği yeni kültürün, egemen bir kültür hâline gelmesinde önemli bir rol üstlenmiştir. Bu yeni kültürün adı, popüler kültürdür. Kitle iletişim araçlarının hızla gelişmesi sayesinde, her yerde ve herkes

için hazır olan bu kültür, sınır tanımayan kargo kültürüne veya hâkim bir dünya kültürüne dönüşmektedir.

Neil Postman: "Bir teknolojinin kendine göre bir içtimaî değişim programıyla donanmış olduğunu fark etmemek, teknolojinin tarafsız olduğunu iddia etmek, teknolojinin daima kültürün dostu olduğunu sanmak gerçekten düpedüz saflık olur." der. Nitekim modern dünyanın iletişim ideolojileri birinin bittiği yerde yeni bir teknolojiyi hızla devreye koyuyor. İnsan popüler kültürün oyuncuğu oldukça, yönünü bulmaya yardımcı olabilecek şifreleri de bulamıyor. Bu durum ülkemizde de kendini belirgin bir şekilde göstermektedir. Birçok kanalda, televizyon yayınları kültürel bakımdan fazla doyurucu değildir. Buna karşılık televizyon karşısında geçirilen saatler giderek artmaktadır.

TV, kültürü, bilgi birikimini, bir toplumun norm ve değer yargılarını da etkilemektedir. Çünkü izleyicilerin kendi davranış biçimlerini belirlerken kullanabilecekleri bir dizi imaj, düşünce ve değerlendirmeler sunar. TV izlenirken sarf edilen zaman düşünüldüğünde, böyle bir sorgulamanın nedeni yeterince anlaşılabilir. Ülkemizde, hemen hemen televizyon olmadığı aile yok gibidir. İnsanımızın tamamı, ortalama günde 5-6 saat televizyon seyretmektedir. Genç bir insanın, 18 yaşına kadar yaklaşık 20 bin saat televizyon seyrettiği hesaplanmaktadır.

Diğer taraftan, programlardaki karakterlerin demografik, sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik özellikleri ile toplumumuzun karakteristik çizgileri arasında benzerlik azdır. Bu durum son zamanlarda yaygınlaşan yerli dizilerdeki karakterlerle toplumun özdeşleşme eğiliminin menfi sonuçlar vermesine yol açmakta; kültürel değerlerin yozlaşmasına neden olmaktadır.

Yazılı kültür, insanlarda düşünmeyi, yorumlamayı ve sorgulamayı sağlar. Oysa televizyonun yaygınlaşmasıyla birlikte bir "gösteri" çağı başlamış, bu eğlence ve gösteri çağının başlamasıyla birlikte insanlar sadece gösterilenleri almakla yetinir olmuşlardır. Yetişkinlerin bile televizyon tutsağı oldukları ve çoğu kez etkilendikleri bir ortamda çocukların bundan soyutlanamayacağı ortadadır. Televizyon tek yönlü bir toplumsallaştırma aracıdır, çünkü çocuk televizyona soru sormamakta, açıklama isteyememekte ve itiraz edememektedir. Etkileşim tek yönlü bir biçimde gerçekleşmekte, sadece televizyondan çocuğa doğru olmaktadır. Televizyon önündeki çocuk seyrettiklerine duygusal olarak yaklaşmakta kanıt aramamaktadır. Bu durum, düşüncelerin kanıtlarla desteklenmesi gerektiğini önemsememeye yol açmaktadır. Ayrıca çocuğun aşırı bir biçimde televizyon

izlemesi, onu okumaktan, sinema ve tiyatroya gitmekten, hatta çoğu kez oyun oynamaktan bile yoksun bırakmaktadır. Öyle ki çoğu kez yemek yemek için bile anne babasının yanına gitmemekte ve yemeği tepsi içinde sunularak televizyonu izlerken yemesi sağlanmaktadır.

İzlenen programların sık sık reklamlarla kesilmesi, dikkatin sürekliliğinin yitirilmesine yol açmakta, çocukların yoğunlaşma kapasitelerinin bozulmasına neden olmaktadır. Bunların dışında televizyon, çocukta yazınsal anlatımdan hareketle öykü inşası için zorunlu olan kapasiteyi, zihinsel imgelerin inşası kapasitesini azaltmaktadır (Revue,1998;37).

Bir diğer olumsuz yön de televizyondaki programların çoğunun, çizgi filmlerin ise neredeyse tümünün dış kaynaklı olmasıdır. Bu ise her toplumda ve o toplumdaki bireylerde ve özellikle çocuklarda farklı etkilenmeler yaratmaktadır. Özellikle geleneksel toplumların kültürleri üzerinde bu yolla televizyon, negatif etki yaratmaktadır. Çünkü çocuklar kendi öz kültür ürünleri ile değil, başka ülkelerde üretilen kahramanlar ve farklı değerlerin işlendiği programlarla büyümektedirler.

1.1. 10. Dil Kullanımı Üzerindeki Etkisi

Toplumunu oluşturan bireylerin sağlam bir dil kullanımına sahip olmalarının ilk şartı iyi bir eğitimden geçmektir. Başka bir deyişle dili, doğru ve güzel kullanmayı öğretecek olan kurum okuldur. Bununla birlikte bireylerin Türkçelerini geliştirmede radyo ve televizyonların da çok önemli bir yeri vardır. Sürekli olarak hayatımızın içinde bulunmaları sebebiyle radyo ve televizyonların, dilde iyi veya kötü alışkanlıklar oluşturmada, okuldan daha önemli rol oynadığını ileri sürenler de vardır.

Dili özensiz ve keyfi kullanım, radyo ve televizyon yayınları aracılığı ile toplumun dilini etkilemekte; iletişimi, anlaşmayı zorlaştırmaktadır. Yapılan yayınların birçoğu, içerikleri, amaçları ve nitelikleri bakımından halkın dil becerilerini geliştireceği, kültürel seviyelerini yükselteceği, onlara Türkçeyi sevdireceği yerde dilin yozlaşmasına yol açmaktadır. Dili sürekli bozuk kullanmaktan dolayı bazı gazete köşelerinde, dergilerde yapılan eleştirilerin gün geçtikçe artması ortada bir sorun olduğunu açıkça göstermektedir. Sadece dil yanlışları değil radyo ve televizyonlarda yapılan bazı yayınlar, kişisel yorumlar, ortaya konan tavırlar da dinleyicilerin düşüncelerini, davranışlarını etkilemektedir. Bu kişisel, keyfi, bilim dışı tavırlar sonucunda toplumda bir yılgınlık, güvensizlik ve bocalamanın baş gösterdiği söylenebilir.

Gerek yabancı ve gerekse yerli programlarda Türkçenin sıkça, kötü, yanlış ve özentili kullanılması, argoya her fırsatta yer verilmesi, çocukları olumsuz yönde etkilemektedir. Bu

etki çocuğun ileriki yaşlarında da devam etmektedir. Televizyonun, dil üzerindeki olumsuz etkisi daha çok kullanılan sözcük sayısında ve ana dilin yozlaşmasında kendini hissettirmesidir. Bu iki etmen, yabancı kaynaklı programların yanı sıra, yerli programlarda da sıkça rastladığımız Türkçenin yanlış, kötü, yabancı özentili ve kısır bir şekilde kullanılmasından ileri gelmektedir.

1.1.11. Çocukların Zihinsel Yapıları Üzerindeki Etkisi

RTÜK tarafından yapılan kamuoyu araştırmalarına göre, ülkemizde günlük ortalama TV izleme süremiz 4 saattir. Bu ortalama esas alınırsa bir yılda 1460 saatimizi, toplam olarak 60 günümüzü televizyona ayırmaktayız. Çocukların hemen her türlü programı kontrolsüzce seyretmeleri, ruh dünyalarında tamir edilmez yaralar açmaktadır. Çünkü televizyon bağımlısı çocuklar izledikleri filmlerden, çizgi filmlerden her şeyi hazır olarak almakta, zihinleri gün geçtikçe tembelleşmekte, diğer yandan haberlerden filmlere, dizilerden çizgi filmlere kadar neredeyse bütün programlarda şiddet unsuru gözlenmektedir. Uzmanlara göre bu kadar sıklıkla şiddet sahnesini takip eden çocuklar için, şiddet âdeta sıradanlaşmakta, bunun sonucunda çocuklar hem yetişme dönemlerinde, hem de ileriki yaşlarında büyük çaplı psikolojik bunalımlar yaşamaktadırlar. Ayrıca diğer insanlarla uyum sağlamada zorlanmaktadırlar.

TV'nin yıllar içinde yaptığı değişme şahsın şuuraltı ile birlikte değişmesi ve bu şuuraltı değişiminin kişinin günlük davranışlarına aksetmesini doğurmaktadır. Değişmeler yavaş olmaktadır. Televizyon seyircisinin de şuuraltısı zamanla değişmekte ve bu değişme günlük konuşmalara, davranışlara, ideal ve düşüncelere aksetmektedir.

Günümüzde tüketim ve şiddet başta olmak üzere TV'den tüm bu etkilenmelerin sonucu çocuklara benzeyen çocukları görmek zorlaşmıştır. Giysileri, tüketimleri, tavırları, yok olmaya başlayan oyunlarıyla çocukluk yok olmaktadır. Çocukluğun yok olmaya başlamasıyla da çocukla özdeş, insanların o dönemine atfedilen "masumiyet " de giderek ortadan kaybolmaya başlamıştır. Çocuklar, bir biçimde televizyon aracılığıyla, çocukluklarından yoksun bırakılmakta; televizyon sayesinde çaresiz bir biçimde yetişkinler konumuna alıştırılmaktadırlar.

Yukarıda insan üzerinde etkilerinin ele alındığı TV'nin ilköğretim ve ortaöğretim öğrencileri üzerindeki etkisi bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır. Araştırmada öğrencilerin TV izleme alışkanlıklarının nasıl şekillendiğine ilişkin sorulara cevap aranmıştır.

1.2. Amaç

Bu araştırmanın amacı öğrencilerin TV izleme kültürlerinin belirlenmesidir. Bu genel amaçtan yola çıkılarak, araştırmanın alt problemleri veya soruları sırasıyla:

- Öğrenciler TV izlemeyi seviyorlar mı?
- Öğrenciler günlük kaç saat TV izliyorlar?
- Öğrenciler en çok hangi program türlerini izlemeyi tercih etmektedirler?
- Öğrenciler TV izleme konusunda kim tarafından yönlendirilmektedirler?
- Öğrenciler izledikleri TV programlarındaki kahramanlardan ne derece etkilenmektedirler?
- Öğrenciler en çok hangi kanalları ve bu kanallarda hangi programları izlemeyi tercih etmektedirler?
- Öğrenciler en çok hangi tür filmleri izlemeyi tercih etmektedirler?
- Öğrenciler TV'nin insan yaşamına en önemli katkılarını neler olarak görmektedirler?
- Öğrenciler TV'nin zararı olarak neyi görmektedirler?
- Öğrenciler TV'nin aile yaşantısına zararlı olduğunu düşünmekte midirler?
- Öğrencilere göre TV iletişimi nasıl etkilemektedir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Ülkemizde hâlen on beş milyona yakın ortaöğretim ve ilköğretim öğrenci öğrenim görmektedir. Bu araştırma ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin TV izleme kültürlerini tespit etmeye yönelik araştırma olması nedeniyle önem taşımaktadır. Bu araştırma aynı zamanda TV'nin olumsuz etkilerinin giderilmesine yönelik stratejilerin geliştirilmesinde kullanılabilecek bir araç olarak kullanılabilir. Araştırma kendi sınırlılıkları içinde öğrencilerin TV'den etkilenme düzeylerinin belirlenmesi ve etkilenmenin zararlı boyutlarından korunmaları konusunda katkıda bulunabileceği gibi gelecekte yapılacak bu konuyla ilgili çalışmalara da ışık tutabilir.

Buna ek olarak ülke çapında örneklemin seçkisiz yöntemle belirlendiği bu araştırma sonuçları, RTÜK'n ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerine yönelik programları denetlemede ışık tutabilir. Ayrıca bu çalışmanın sonuçları şiddetin yaygınlaştığı, kültürümüzün yozlaştığı günümüz Türkiye'sinde, velilere çocuklarının TV izleme alışkanlıkların etkilemede yardımcı olabilir. Zira TV'ye bilinçli bir yaklaşım onun zararlarından korunmada önemlidir.

Son olarak, araştırma sonuçları ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlere yardımcı olabilir. Ayrıca araştırma sonuçları konuyla ilgili çalışma yapan Bakanlığımız birimlerine fikir verebilir.

BÖLÜM II:

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

2.1. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni 2006–2007 öğretim yılında, Türkiye’deki resmî ilköğretim ve ortaöğretim okullarında öğrenim öğrencilerin tamamıdır. Evrenin büyüklüğü nedeniyle tamamının araştırmaya katılması mümkün olmadığı için çalışma örneklem üzerinde yapılmıştır. Örneklem belirlenmesinde evreni en iyi şekilde temsil etmesine dikkat edilmiştir. Örneklem belirlenirken öğrencilerin sosyoekonomik düzeyleri göz önüne alınmıştır. Sosyoekonomik gelişmişlik düzeylerin belirlenmesinde Devlet Planlama Teşkilatının istatistiklerinden yararlanılmıştır.

İller Türkiye’nin yedi bölgesinden seçilmiş ve bu illerdeki okulların sosyoekonomik düzeyleri göz önünde bulundurularak anketin uygulanması istenmiştir. Araştırmaya Ankara, İzmir, Eskişehir, Hatay, Mersin, Ordu, Tunceli, Gümüşhane, Kütahya, Edirne, İstanbul, Şırnak illerinden katılım olmuştur.

Daha sonra, belirlenen illerin millî eğitim müdürlüklerine gönderilen bir üst yazıda öğrenci anketlerinin nasıl çoğaltılacağı ve uygulanacağı açıklanmıştır. Kendilerinden, bağlı oldukları illerdeki okullardan öğrencileri seçkisiz yöntemle belirlemeleri ve öğrenci anketlerini uygulamaları istenmiştir. 12 il ve 48 okuldan 936 öğrenci anketinin geri dönmesi beklenmiş ve bu anketlerin tamamı geri dönmüştür. Bu nedenle çalışmaya oldukça yüksek bir katılım olmuştur. Tablo 2.1’de belirlenen illerdeki katılımcı sayıları verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların İllere Göre Dağılımları

İller	f	%
Ankara	80	8,5
İzmir	66	7,1
Eskişehir	79	8,4
Hatay	78	8,3
Mersin	80	8,5
Ordu	80	8,5
Tunceli	79	8,4
Gümüşhane	80	8,5
Kütahya	70	7,5
Edirne	80	8,5
İstanbul	84	9,0
Şırnak	80	8,5
Toplam	936	100,0

Araştırmaya katılanların % 8,5'i Ankara, % 7'1'i İzmir, 8'4'ü Eskişehir, %8,3'ü Hatay, %8,5'i Mersin, %8,5'i Ordu, %8,4'ü Tunceli, %8,5'i Gümüşhane, %7,5'i Kütahya, %8,5'i Edirne, %9,0'ı İstanbul, %8,5'i ise Şırnak'ta öğrenim görmektedir. Tesadüfî örneklem (random) yoluyla seçilen 936 kişiye anket uygulanmış; bu anketler analize tabi tutulmuştur.

2.2. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada kullanılan temel veri toplama araçları öğrenci anketleridir. Anketler hazırlanırken öncelikle araştırma soruları dikkate alınmıştır. Bu nedenle anketler araştırma sorularına uygun olarak alt başlıklara ayrılmıştır. Sonuçlar yorumlanırken öğrencilerin görüşleri arasındaki farklılıkların belirlenmesine dikkat edilmiştir.

Öğrencilere ait anketlerde hem çoktan seçmeli sorulara, hem de açık uçlu sorulara yer verilmiştir. Açık uçlu sorulara yer verilmesindeki amaç çoktan seçmeli sorulardan elde edilmesi çok da mümkün olmayan bilginin bu tarz sorularla elde edilmesinin mümkün olabileceğidir.

Öğrencilere verilen anketler hazırlanırken konuya ilişkin literatürden ve daha önceleri çeşitli yüksek lisans ve doktora tezlerinde kullanılan TV ile ilgili değerlendirme anketlerinden faydalanılmıştır.

2.3. Öğrenci Anketi

Araştırmanın amaçları doğrultusunda anket 30 sorudan oluşmaktadır. İlk beş soru ile öğrencilerin kaçınıcı sınıfta okudukları, cinsiyetleri, anne-babalarının eğitim düzeyleri ve kendilerinin başarı düzeyleri gibi kişisel özellikleri incelenmiştir. İlgili literatürde yer alan ailenin sosyoekonomik durumunun ve eğitim düzeyinin öğrenci başarısına etkisi nedeniyle bu tür sorulara yer verilmiştir. Bu sorulardan elde edilen bulgular öğrencilerin kişisel özelliklerinin kendilerinin görüşlerinde farklılıklar yaratıp yaratmadığını incelemekte kullanılmıştır.

Altıncı, yedinci ve sekizinci sorular ise öğrencilerin TV izlemeyi sevip sevmedikleri ve evlerinde bulunan TV sayılarının belirlenmesine yöneliktir. Diğer sorular ise öğrencilerin TV izleme alışkanlıklarını belirlemeye yöneliktir. Bu sorular ile amaçta belirlenen alt soruların cevapları aranmaya çalışılmıştır. Bu ifadelerin oluşturulmasında ilgili literatürde önerilen durumlar göz önünde bulundurulmuştur. Öğrenci anketinin bir örneği EK 2 olarak bu raporun arkasına ilştirilmiştir.

2.4 Verilerin Analizi

Araştırma sonucunda öğrencilerden elde edilen veriler ayrı ayrı incelenmiştir. Kapalı uçlu soruların incelenmesinde betimsel istatistiksel yöntemleri kullanılarak her bir soru için

frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma hesapları yapılmıştır. Görüşlerinin belirli özelliklere göre farklılık gösterip göstermediği Ki-kare ile hesaplanmıştır. Açık uçlu soruların değerlendirilmesinde ise öncelikle verilerin dökümü yapılmış, daha sonra dökümü yapılan veriler, araştırmanın amaçları ile ilişkilendirilerek daha önceden belirlenen temalar altında kodlanmıştır.

2.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin TV alışkanlıklarının belirlenmesiyle, sınırlıdır. Araştırmanın yönteminden kaynaklanan diğer sınırlılıklar da bulunmaktadır. Öncelikle, örneklemin belirlenmesi ve veri toplama araçlarının uygulanması il millî eğitim müdürlükleri tarafından sağlanmıştır. Her ne kadar uygulanması istenen örneklem yöntemleri üst yazıyla kendilerine iletilmiş olsa da, il ve ilçe eğitim müdürlerinin belirtilen yöntemleri nasıl uyguladıkları kontrol altına alınamamıştır. Aslında her sınıftan eşit sayıda öğrenci seçilmesine rağmen araştırmaya katılan öğrencilerin akademik başarı düzeyleri eşit değildir. Bu araştırmanın sınırlılıklarından bir tanesidir. Aynı zamanda öğrenci anketlerinin uygulandığı koşullar (zaman, süre, yer) araştırmacının bilgisi ve kontrolü dışındadır. Bu araştırma öğrenci görüşleri ile sınırlı olup okul müdürleri gibi diğer kişilerin görüşlerine değinilmemiştir.

Ayrıca araştırma, 2006–2007 öğretim yılıyla ve Türkiye'nin 7 bölgesinden seçilen 12 ille sınırlıdır.

BÖLÜM III:

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kitle iletişim araçları, insanların olup bitenler hakkında bilgi almalarını sağlayan ve teknolojik gücün bir göstergesi olarak geniş halk kitlelerini haberleşme ağıyla birbirlerine bağlayan araçlardır. Bunlar, haber verme, eğitim, eğlence, çeşitli mal ve hizmetlerin reklamlar aracılığıyla tanıtılması, propaganda gibi önemli fonksiyonlar üstlenirler. Kitle iletişimi, uzmanlaşmış grupların teknolojik araçları kullanarak geniş kitlelere daha önce belirlenmiş içerikleri yayma tekniklerini içerir. Kitle iletişimi hızlı, kamusal ve geçicidir. Hızlıdır, çünkü mesaj alıcılara kısa sürede ya da aynı zamanda yetişmesi için hazırlanmıştır. Kamusaldır çünkü halkın izlemesine açıktır. Geçicidir, genellikle alındığı an tüketilmesi amaçlanmıştır.

Kitle iletişim araçları, toplumun aynası gibidir. Özellikle TV bunlardan en önemlisidir. TV'nin etkilerinin incelenmesi, o toplumun durumu hakkında üç önemli soruyu cevaplayacaktır. “TV hangi konularda ne derinlikte bilgiyi, hangi sıklıkla topluma yaymaktadır?” bu sorunun cevabıyla toplumda yaşayan insanların bilgi seviyesini ortaya çıkacaktır. TV'deki programların derinlemesine incelenmesi toplumun hangi olaylara ve konulara önem verdiğini ve önceliklerini belirleyecektir. Üçüncüsü TV'de yayımlarından toplumun değerlerini, yani hangi yaklaşımları doğru bulduğunu öğrenmek mümkün olacaktır.

TV ile ilgili yapılan araştırmalar insanların eğlence programlarını bilgi içerikli programlara tercih ettiklerini ortaya koymuştur. Son kırk yıl süresince iletişim teknolojilerinin yayılışı insanların eğlenmelerini bilgi edinmelerinden çok daha fazla kolaylaştırmıştır. Artık insanların eğlenmek için topluluklara katılması gerekmemektedir. İletişim teknolojilerinin ve özellikle de televizyonun yaygınlaşması nedeniyle eğlence programlarına kolay erişilebilmesi topluluk katılımının azalmasında önemli bir faktör olarak görülmektedir.

Putnam (1995: 65-78), derin teknolojik eğilimlerin boş vaktimizi kullanım biçimimizi kökten “özelleştirdiğini” veya “bireyselleştirdiğini” ve bunun da bir çok sosyal katılım fırsatını yok ettiğini savunmaktadır. Ona göre, bu devrimin en açık ve belki de en güçlü aracı televizyondur. Elektronik teknolojisindeki gelişmeler bireysel zevklerin daha mükemmel biçimde tatmin edilmesini sağlayabilir, ancak bunun bedeli daha basit eğlence biçimleriyle bağlantılı olan toplumsal dışlamalar olmaktadır. Tamamen soyutlanmış bir şekilde eğlenmek için yakında kafamıza geçireceğimiz “sanal gerçeklik” başlıkları da bu eğilimin sadece son eklentisidir.

Konuyla ilgili olarak Putnam şöyle demektedir (2000: 27): “Yirminci yüzyılın ilk üçte ikisinde güçlü bir dalga Amerikalıları topluluklarının yaşantısıyla daha derinden alakadar olmaya yöneltti, fakat birkaç on yıl önce bu dalga sessiz ve haber vermeden tersine döndü ve hepimiz hain bir anafora kapıldık. Daha farkına varmadan, yüzyılın son üçte birinde, birbirimizden ve topluluklarımızdan koparıldık.”

Televizyonun bugünkü kullanım biçimi ve yayın politikası uzakları yakınlaştırırken, yakınımızı bizden ustaca uzaklaştırmakta, evin içindeki aile bireyleri arasında bile yalnız bir kalabalık yaratmaktadır. Artık bizi bekleyen ise “elektronik bir yalnızlıktır”. Böylece yalnızlaştırılmış insanlar yalnızlıklarını fark edemeyecekleri bir aldanışa düşmektedir. (Oskay, 1994: 40-46). Sartori’ye göre ise, artık kendi icat ettiği teknoloji sayesinde hükmeden bir insana değil, daha çok teknoloji tarafından boyun eğdirilmiş, kendi makineleri tarafından yönetilen bir insana sahibiz ve mucit icadı tarafından ezilmiştir (2004: 103-106).

Televizyon izleme sürecinde izleyicinin edilgin bir alıcı olduğu düşüncesi 1960’lardan sonra değişmeye başlamıştır. İzleyicilerin kitle iletişim araçlarını etkin bir şekilde kullandığını iddia eden ‘Kullanımlar ve Doyumlar’ yaklaşımı işlevselci perspektiften bakarak izleyicilerin televizyonu neden izledikleri sorusuna cevap aramaktadır. Bu soruya verilen cevapta, izleyicilerin televizyonu bazı ihtiyaçlarını tatmin etmek yani bir fayda sağlamak amacıyla kullandıkları ifade edilmektedir. Bu yaklaşımın önde gelen isimlerinden McQuail ve arkadaşlarının yaptıkları çalışmalar sonucunda televizyonun ‘faal’ izleyicilerinin araç sayesinde karşıladıkları ihtiyaçları aşağıdaki şekilde sınıflanmıştır:

1. Oyalanma, kaçış; günlük hayatın sıkıntılarından uzaklaşma, eğlenme, katharsis sağlama.

2. Kişisel ilişkiler yani; televizyon dolayısıyla başkalarıyla ilişki kurmak, yalnızlık duygusunun hafiflemesi.

3. Kişisel kimlik; Program içeriğiyle izleyicinin kendi yaşamı arasında bağ kurması, olası sorunlarla ilgili bilgi edinme ve var olan değerlerin pekiştirilmesi.

4. Gözetim altına alma, dünya olaylarından haberdar olma, bilgilenme. (Mutlu, 1999: 81-85).

3.1. TV’nin İşlevleri

Medya toplum ilişkileri çerçevesinde yapılan araştırmalarda televizyonun özel bir yerinin olduğu çoğu araştırmacı tarafından kabul edilmektedir. Bunun nedeni televizyonun

topluma nüfuz etme düzeyinin yüksekliği ve günlük yaşamda kullanılma yoğunluğudur. Bir kitle iletişim aracı olarak televizyonun bazı işlevleri aşağıda verilmiştir.

- Televizyon ülke ve dünya sorunları hakkında, hedef kitlelerine aktardığı bilgilerle, onların bilgi sahibi olmalarını sağlar. Bu işlev, toplumun habere, bilgiye ve fikre ulaşmasını, onları değerlendirmesini ve onların yayılmasını içerir.
- Hedef kitleye, toplumda meydana gelen olayları ve ülke sorunlarını ulaştırarak, onların toplumsal hayatın bir parçası olmalarını sağlar.
- Ülke ile ilgili olarak benzer duygu ve düşüncelerin paylaşılmasını sağlar.
- Toplumsal amaçları açıklayarak, özendirici olur ve bireyin bu amaçlar için çaba harcamasını sağlamak amacıyla, güdüleme fonksiyonunu üstlenir.
- Hazırlayacakları tartışma ortamı ile toplumsal değerlerin ve amaçların belirginleşmesine yardımcı olur. Fertlerin, bu amaçlar doğrultusunda çaba harcamasını sağlar.
- Bütünleştirme fonksiyonunu üstlenir.
- Hedef kitlenin bilgi ve eğitim düzeyini yükseltir.
- Kültürün tanımı ve geliştirilmesi, kültürel mirasın korunması ve bireylerin iyi vakit geçirmeleri amacıyla eğlendirilmeleri gibi işlevleri yerine getirir (Erkal 1992).
- Bazı araştırmacılara göre televizyonun varlık nedeni, insanları eğlendirmek ya da onlara hoş vakit geçirildiği duygusunu yaratmaktır (Eslin 1991; Postman 1994; Sartori 2004). Ancak, insanların niçin televizyon izlediği ya da televizyondan ne tür doyumlar elde ettiği sorusu da güncelliğini korumaktadır.
- Televizyon sadece bir iletişim aracı değil, yeni bir insan tipi yaratan bir güçtür (Sartori, 2004: 26).
- Noelle-Neumann'ın "Kullanımlar ve Doyumlar Teorisi"nin temelinde izleyicilerin medyadan gidermeye çalıştıkları karmaşık bir gereksinimler dizgesine sahip oldukları inancı yatmaktadır. Bu yaklaşım izleyicinin, en azından gönderici kadar etkili olduğunu varsaymakta ve iletinin göndericinin niyet ettiği şey değil, izleyicinin verdiği anlam olduğunu îma etmektedir (Berger, 1996: 96-97; Lull, 2001: 127; Fiske, 2003: 193-194). Kurama göre psikolojik tatmin amacıyla medyaya yönelen insanlar dört nedenle medyayı izlemektedirler (Anık, 2003: 72-73): 1) Medyatik ürünlerin tüketicileri ilk olarak eğlence programlarını izleyerek duygusal rahatlık ve gündelik gerginliklerinden

arınma hazzı elde etmektedirler. 2) İkincisi, kendisine uygun programlar (genellikle drama) izleyerek; kişisel ilişkilerini geliştirme, dost arkadaş edinme ve yalnızlıktan kurtulma yollarını medyadan öğrenmekte ya da bazı özdeşlikler kurarak, buna yönelik ihtiyaçlarını sanal olarak karşılamaktadırlar. 3) Üçüncüsü, izleyiciler; başkalarını etkilemeyi ve onların görüş alanına girmeyi prestij elde etmeyi, taktir-itibar görmeyi, estetik ve edebi beceriler kazanmayı, başarıya kendini motive etmeyi medyayı kullanarak elde etmektedirler. 4) Son olarak insanlar, inandıklarının teyit edildiğini görmek, doğru yolda olduklarından emin olmak, kendisinin ve başkalarının kişiliğini çözümlyerek, kendini ve başkalarını konumlandırmak amaçlarıyla medya içeriklerine bağımlı kalmaktadırlar. Kısaca medya içerikleri, bireylerin psikolojik tatmin aracı olarak işlev görmektedir, onları eğlendirmekte ve medya kullanımı, boş zaman aktivitelerinin başında gelmektedir. Çünkü medya içerikleri hem grup olarak hem de bireysel olarak tüketilebilmekte ve her iki durumda da tatmin sağlamaktadır.

MacBride'in "Birçok Ses Tek Bir Dünya" isimli raporunda belirttiği gibi iletişimin işlevleri sekiz başlık altında toplanmıştır. Bunlar; **habercilik, toplumsallaştırma, motivasyon, tartışma-diyalog, eğitim, kültürel geliştirme, eğlence ve bütünleştirme** işlevleridir.

Bunlardan **habercilik** işlevi, kitle iletişim araçlarının temel ve en bilinen işlevidir. Bu işlev bilgi aktarma işlevi olarak da değerlendirilebilir. Gazetelerin sayfalarında, radyoların ve televizyonların haber saatlerinde verdikleri bilgiler bu işlevin bir göstergesidir.

Toplumsallaştırma işlevi ise, günümüzün heterojen yapıları toplumlarında bireylerin bir arada yaşamlarının sağlanabilmesi için toplumsal değerlerin yani kültürün, yayınlar aracılığı ile alıcılara iletilmesidir.

Toplumsallaştırma işlevine bağılı olarak kitle iletişim araçları toplumun amaçlarını belirterek çeşitli değerleri canlı tutar, yüceltir ve **motivasyon** işlevini gerçekleştirir. Bağımsızlık, özgürlük, insan hakları gibi değerler buna örnek verilebilir.

Tartışma-diyalog işlevi, kitle iletişim araçlarının gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde toplumun çıkarlarını, bu çıkarlar doğrultusunda hareket edilip edilmediğini gösterir. Diğer bir deyişle, kamuoyu oluşturma işlevi görür. Bu işlevi ile toplumda güçlü kişilere karşı eleştiri rolünü oynar.

Eğitim işlevi, toplumsallaştırma işlevi ile bağlantılıdır. Topluma yeni üyeler kazandırma, bunları toplumun kültürel değerleri ile eğitime bu işlev içerisindedir. Böylelikle okulların tek bilgi kaynağı olma özelliği de azalır.

Bir toplum sanatsal ve kültürel yapıtlarını kitle iletişim araçları ile yaymak suretiyle bunları korur. Böylelikle de **kültürel geliştirme** işlevi yerine getirilir.

Kitle iletişim araçlarının bir diğer işlevi ise **eğlendirmedir**. İnsanları, evlerine yorgun geldiklerinde rahatlatmak, dinlendirmek için çeşitli yayınlar sunarlar. Bunların içeriği televizyonda spor, eğlence, magazin programları olabileceği gibi radyolarda da şiir, yarışma vb. yayınlar olabilir.

Kitle iletişim araçlarının **bütünleştirme** işlevi, toplumsallaştırma, eğitim, kültürel geliştirme işlevleriyle paralellik gösterir. Bu işlevi ile, birey ve grupların birbirlerini tanımalarına, farklı kültürler arasındaki çatışmaları hafifletmeye yardımcı olur.

MacBride'in belirttiği bu sekiz işleve ek olarak kitle iletişim araçlarının ekonomik işlevlerinin olduğu da söylenebilir. Bu işlev, özellikle reklam sektörünün canlı kalmasını sağlar. Bugün, televizyonda, radyoda programların aralarına konulan, gazetelerin de birçok sayfasını kaplayan reklamlar dikkate alındığında kitle iletişim araçlarının ekonomik işlevi daha iyi anlaşılabilir.

Modern bireyi kitle iletişimine katılmaya zorlayan nedenler incelendiğinde, medyanın modern toplumu her türlü bilişsel düzlemde kuşattığı gerçeği karşımıza çıkmaktadır. Örneğin Katz, Gurevitch ve Haas tarafından medya kullanımı ile ilgili yapılan çalışmada 5 kategori belirlenmiştir. Bunlar;(Severin-Tankard,1994:482)

1. Bilme, anlama gibi zihinsel gereksinimler,
2. Haz ve estetik gibi duygusal gereksinimler,
3. İstikrar, güven, statü arayışı gibi kişisel bütünleşme gereksinimleri,
4. Çevre ilişkileri gibi toplumsal bütünleşme gereksinimleri,
5. Kaçış, kurtuluş, oyalanma, eğlenme gibi gerginlikten kurtulma gereksinimleri.

Bu bağlamda kitle iletişim araçları arasında en sık kullanılan televizyon, bize dünyada ve yaşadığımız çevreye ait nelerin olup bittiğini söyleyen veya en azından söylemesi gereken bir araçtır. Televizyonun en büyük avantajı bize resim, görüntü sunabilmesidir. Böylece gelişmeleri sanki kendi hayatımızın birer parçalarıymış gibi izleyebilme olanağına kavuşuruz. Çok yaygın olarak kullanılan televizyon, büyük bir bilgi kaynağı olarak da görülmektedir. Bu bakımdan televizyon, bilgilerin doğru, çarpıtılmadan ve gerçeğe en yakın olarak kullanılmasında sorumluluğa sahip konumdadır.

Televizyonun bilgilendirme işlevinde ise televizyon haberleri önemli bir yer tutmaktadır. Günümüzde gelişen iletişim teknolojileriyle birlikte haberin dolaşım hızının artmasıyla, televizyon haberleri bilgi toplumunun ayrılmaz bir parçası haline geldi. Bireyin yaşadığı dünyayı algılamasında sıklıkla başvurduğu TV haberlerinin, bilgi toplumu tartışmalarında önemli yer tuttuğu düşünülmektedir.

Televizyonun bilgilendirme işlevine ilişkin ciddi tartışmaların varlığı dikkati çekmektedir. Televizyonun bilgilendirme ve eğlendirme işlevleri birbirine karışmıştır, hatta eğlence ögesi, bilgilendirme boyutunu aşmıştır. Haber gittikçe magazin öğeleri barındıran bir tür hâline gelmiştir. Tüm haberlerde olduğu gibi televizyon haberlerinde de “olumsuz olanın yüceltilmesi, güncelliğin öne çıkarılması, sürekliliği olabilecek konuların seçilmesi, popüler olguların tercih edilmesi, her türlü konunun basite indirgenerek aktarılması ve konuların olabildiğince kişilere dayandırılması” (Burton;1995:139) gibi öğelerin önemsendiği gözlenmektedir. İnsanların gerçek dünyaya ilişkin bilgilerini televizyondan edinme düzeyi ile, toplumsal gerçekliği algılamalarındaki düzey arasındaki ilişkinin sorgulanması gerekmektedir. (Erol Mutlu, s.80). Gerçeklik ve bilgiler, karşılıklı ilişki içindedir toplum içinde üretilir (McCarthy,2002: 15). Görüntü ile desteklenen televizyon haberlerinde gerçeklik yeniden inşa edilmektedir. Bu ilişkiyi Walter Lipmann, “Haber ile gerçek aynı değildir. Haberin işlevi bir olayı iletme, gerçeğin işlevi ise, saklı kalmış olguları gün ışığına çıkararak, birbirleri arasındaki bağlantıyı kurarak, insanoğlunun iletişimine olanak tanımak için gerçeğin resmini yapabilmektir” şeklinde açıklamaktadır.

Haber ve gerçeklik ilişkisi üzerinde konunun metin boyutunu ele alan çalışmalara göre ise, haberi yapılacak konu ya da olay metne aktarıldığı anda, gerçeklikten uzaklaşmaktadır. Bu uzaklaşmanın temel nedenlerinden birini, konu ya da olayın haber metnine belirli bir bakış açısı çerçevesinde aktarılmasıdır.”Olayı mümkün olduğu ölçüde aslına sadık olarak verebilmek için haber ve gerçek arasındaki ilişki kurulmalıdır. Bu durumda, olayın aslına sadık kalma, olayı oluşturan olgulara ait gerçeklere dayandırılması doğrudur. Haberde olayın esas çerçeveye oturtulması, gerçeği iyi bir şekilde yansıttığı ölçüde önem kazanmaktadır.” (Tokgöz,1995;166). Özellikle kitle iletişim araçlarından televizyonun dolayısıyla televizyon haberlerinin yapılandırılmış, kurgulanmış bir gerçekliği yansıttığı savlanmaktadır. Gazete haberlerinde kullanılan dil, ne olursa olsun haber olayın anlatan şeklinde algılanmaktadır. Oysa televizyon haberlerinde kameranın kullanımıyla yaratılan özgün dil, olup biteni anlatan bir araç değil, "gözün kendisini dilden ve düşünceden kurtardığı iddiasını taşıyan bir argümandır." (Mutman,1995:43).

Haberin bilgi niteliği konusundaki tartışmalardan biri de kimin gerçeği, neye göre gerçeklik seçimidir. Sonuçta bir yanda “var olan gerçeklik” varken, bir yanda “yansıtılan gerçeklik” söz konusudur. Kameraman kamerasını eline alıp vizörünü çevirdiği zaman, muhabir bilgisayar karşısına geçip haberini yazmaya başladığı zaman, gerçeklikten uzaklaşmış olup, var olan gerçeğin yeniden inşasına başlar. İşte bu aşamada, haberin bilgi niteliğinin yanı sıra, gerçeğe ne kadar yakın olduğu, gerçeği ne kadar temsil ettiği tartışmaları başlar. Jean Baudrillard gerçek zamanlı sunumun, haberler içinde yer alan ve bir olayın hemen o an, imge olarak sunumundan başka bir şey olmayan gerçek olayı bile yok ettiğini belirterek, “Haber-olay, bize bir anlamda gerçekten o anda bir olay oluyormuş illüzyonu sunmaktadır-bu aslında gerçek olayı ortadan kaldıran, canlı yayım aracılığıyla aktarılan medyatik bir dünya illüzyonudur” demektedir. Televizyonun ve dolayısıyla televizyon haberlerinin yansıttığı gerçeklik, doğal olmayan, yapılandırılmış bir gerçekliktir. Buna karşın, haberin televizyondan sunumunda izleyici, bir gazete haberine göre daha inandırıcı bir metin karşısında olduğunu düşünebilmektedir. İzleyici için televizyon haberlerini görece gerçeğe daha yakın kılan etken, aracın kendine özgü teknolojik olanakları sayesinde yaşamın kendisine tanıklık ediyor/ettiriyor gibi görünmesidir. Bu anlamda televizyon haberlerindeki görünebilirlik ögesi, yazılı basındaki görüşleri olduğu gibi alıntılanmayla eş tutulmaktadır. Oysa televizyon haberlerinin nesnelliği, aracın kendisi tarafından kurgulanan ve gerçeğin yalnızca gösterilmek istenen yanına tanıklık eden bir görsellikle değil, bilinen habercilik ölçütleriyle değerlendirilebilecektir. Bu anlamda izleyicinin tanıklık ettiği dünya, kurgulanmış gerçeklik yanılmasına tanıklık ettiği bir dünyadır (İnal, 1996:103). Kamera, özellikle canlı yayınlar izleyiciye “oradaymış” hissi vermektedir. Bu nedenle, bu tartışmalara araç-merkezli bakış açılarından çok, teknolojinin arkasında yatan ideolojik arka planı inceleyen çalışmalar ışığında bakmak gerekmektedir. Gerçeğin sistemli bir parçası olarak tanımlayabileceğimiz bilgi, televizyon ve gerçeklik tartışmalarında ister istemez odak noktasında kalmaktadır.

3.2. TV'nin Etkileri

George Gerbner'in, ‘Yetiştirme (Ekme)’ (Cultivation) teorisi televizyonu modern toplumları şekillendiren bir güç olarak görmektedir. Ona göre televizyonun gücü, her gün gösterilen gerçek hayat dramalarının sembolik muhtevasında gizlidir. Bu noktadan hareketle, televizyonun, toplumun kurumsal hikâye anlatıcısı olduğunu ve olan hakkında tutarlı bir resim sunduğunu ifade eder. Televizyon bir hikaye anlatıcısı olarak sembolik dünyamıza hakimdir ve kafamızın içindeki imajları o belirler. Ve ona göre televizyonda en çok gösterilen şey, izleyiciler açısından da oldukça ilgi çekici olan şiddet sahneleridir. Gerbner bu şiddet

görüntülerinin izleyicileri şiddete yöneltmekten çok dışarıdaki dünyanın vahşi bir dünya olduğuna inancını pekiştireceğini ifade etmektedir (Griffin, 2000: 350-554).

Etki paradigması içinde yer alan araştırmalarda, Gerbner'in yaklaşımında olduğu gibi televizyon izleyicileri, araç karşısında etkiye tamamen açık ve pasif olarak resmedilmişlerdir. Dolayısıyla, izleyici kitlesi program mesajında ne deniyorsa, onu anlamaktadır. Başka türlü bir yorumlama/okuma düşünülmemektedir. 'Kullanımlar ve Doyumlar' yaklaşımında olduğu gibi izleyici ve televizyon programı arasındaki ilişkiyi tam tersi bir açıdan sorunsallaştıran yaklaşımlarda ise, televizyon içeriği izleyicinin beğenisine sunulan bir mal olarak görülmekte ve izleyicilerin ihtiyaçlarına uygun olarak tasarlandığı düşünülmektedir (Mutlu, 1999: 88-99). Ancak, program içeriklerini belirleyen izleyicilerin ihtiyaçları değil, ticari kuruluşların kar amaçlı stratejilerinin olduğu da unutulmaması gereken bir unsurdur.

Kitle iletişim araçları; ülkemizin ve dünya sorunları hakkında hedef kitlelerine aktardıkları bilgilerle, kitlenin bilgi sahibi olmalarını sağlar. Bu aktarım, toplumun habere, bilgiye ve fikre ulaşmasını, bu bilgilerin değerlendirilmesini ve onların halk içerisinde yayılmasını içerir. Çağdaş toplumun yaygın bir kültürel formu olan popüler kültür ve kitle kültürü genelde medya vasıtasıyla, özelde de onun en yaygın şekli olan televizyon vasıtasıyla üretilip topluma yayılmaktadır.

Öğretici ve eğitici etkisi göz önüne alındığında televizyon sosyolojik açıdan bir sosyalleşme ajanı olarak kabul edilebilir. Sosyalleşme, en basit ifadeyle, bireyin içinde yaşadığı toplumun kültürünü ve toplumdaki rolünü öğrenerek toplumla bütünleşmesi anlamına gelen temel bir sosyal süreç olarak tanımlanır (Kızılcılık ve Erjem,1996;483). Sosyalleşme temelde bir öğrenme olgusudur. Bu çerçevede televizyon içerdiği çeşitli türden programlarla toplum üyeleri üzerinde ve özellikle çocuk ve gençler üzerinde daha güçlü bir sosyalleştirici etkide bulunmaktadır. Çocuk ve gençlerin sosyalleşmenin kritik evrelerinde bulunması bu konuda televizyonun etkisini daha artırmaktadır.

Yapılan araştırmalara göre (Uberos vd, 1998; Gidwani vd, 2002; Çetinkaya, 2005; Pelletieri, 15.11.2005, çevrimiçi, <http://www.advocatesforyouth.org>), televizyon gençlerin sigara içme davranışını edinmelerinde, cinsellik konusunda olumlu ve olumsuz bilgilenmelerinde, suç ve şiddete yönelmelerinde etkilidir. Son yıllarda Türkiye'de gençliğin televizyon programlarından -özellikle televizyon dizilerinden- oldukça etkilendiğine yönelik dikkate değer gözlemler bulunmaktadır (Özdiker, 15.11.2005, çevrimiçi, http://www.egm.gov.tr/apk/dergi/43/web/makaleler/Dr_Cengiz_OZDIKER.htm).

Bir toplumun sıkıntıları, özlemleri, beklentileri, alışkanlıkları, öncelikleri, genel beğeni düzeyi ve yaşama bakış tarzı o toplumun izlediği televizyon programlarından anlaşılabilir. İnsan zaman içinde yaşadığı toplumun kültürel norm ve değerlerini öğrenerek sosyal bir varlık haline gelir. Sosyalleşme dediğimiz bu süreç yaşam boyu devam eder. Günümüzde televizyon çocukların sosyalleşmesinde etkin olan araçların başında gelmektedir. Çocuklar pek çok şeyi televizyon vasıtasıyla öğrenerek davranış haline getirmektedir.

Son yıllarda toplumdaki şiddet oranlarındaki artış, araştırmacıları televizyondaki şiddet ögesi içeren programların, çocukların şiddet eğilimleri üzerinde etkili olup olmadığı sorusuna yöneltmiştir. Televizyonun etkisinin üç unsura bağlı olduğu ileri sürülmektedir: İçerik, izleme süresi ve izleme sıklığı (Çaplı 2002: 197). Signorielli (2003:47) ABD’de televizyonlar üzerine, 1993–2001 yıllarını kapsayan bir araştırma gerçekleştirmiştir. Bu çalışmada her bir yılda prime time da yaklaşık olarak programların %60’ının bazı şiddet unsurlarına sahip olduğu saptanmıştır. Türk televizyonlarındaki şiddet ve saldırganlık dozu, dünya televizyonları ile paralellik göstermektedir. Televizyondaki şiddet eylemleri daha çok iki kişi arasında geçmekte (%47), on saniye kadar sürmekte, şiddet eylemlerinin yarıya yakını bir silahı da içermekte ve söz konusu eylemlerin %64’ü kentlerde yaşanmaktadır (Görmez vd. 1998:219).

Son zamanlarda, TV’nin izleyenler üzerindeki etkilerini gösteren çok sayıda çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalarda ortaya çıkan etkiler fiziksel, ruhsal ve cinsel saldırganlığı, antisosyal kişilik yapısını, asiliği, isyankârlığı, daha çabuk öfkelenmeyi, suiistimali, cezalandırmayı, alkol ve sigara kullanmayı ve yemek yeme alışkanlıklarındaki değişiklikleri kapsamıştır. Ayrıca çok fazla televizyon seyreden çocuklarda yağlı, şekerli yiyecek reklamlarından dolayı yeme alışkanlıklarının bozulduğu ve çok geç yatmaktan dolayı da gelişimlerinin geri kaldığı ve gündüz daha az başarılı oldukları üzerinde durulmaktadır.

Araştırmaların ortaya koyduğu bir başka gerçek, çocukların TV’de yalnız çocuk izleyici kitlesi dikkate alınarak hazırlanmış çocuk programlarını değil, yetişkinlere yönelik programları da izledikleridir. Özellikle yetişkinlere yönelik programları izlemelerinin çocuklar için olumsuz etkileri vardır. Bunlardan en önemlileri, şiddet ve olumsuz davranışlar (küfürlü dil kullanımı, alkol ve uyuşturucu kullanımı) içeren programlara bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Televizyon programlarının çoğu, programları izleyen çocuklarda ileriki yaşlarında dikkat eksikliği ortaya çıkarmakta; bilişsel ve davranışsal süreçlerinde olumsuz değişikliklere neden olmakta ve sonuçta olaylara karşı duyarsızlaşma başlamaktadır.

Singer and Singer (1980), TV'nin çocuklara etkisi ile ilgili olarak İngiltere'de yaptıkları bir araştırmada, yatılı okulda kalan 13-16 yaş grubundaki çocuklar ikiye ayrılarak bir gruba 15 gün süreyle yalnız komik ve sosyal programlar izlettirilmiştir, ikinci gruba ise şiddet içeren filmler gösterilmiştir. Yapılan testler sonucunda birinci grupta hoşgörü, tartışma, iletişim ve gülme düzeyinin; ikinci grupta ise, sözel ve fiziksel saldırganlık düzeyinin yüksek olduğu saptanmıştır. Bu çalışmada, TV'deki filmlerdeki şiddetin sıklığının, süresinin ve türünün belirlenerek konuyla ilgili öneriler oluşturulması amaçlanmıştır.

Deneysel ya da laboratuvar araştırmalarında ve alan deneylerinde, şiddet içerikli programların saldırganlık üzerindeki nedensel etkileri incelenirken, kesitsel ve kültürler arası çalışmalarda şiddet içerikli televizyon programları ile saldırganlık arasındaki pozitif ilişkiler (korelasyonlar); boylamsal araştırmalarda ise küçük yaşlarda şiddet içerikli programlar izlemenin uzun süreli etkileri incelenmiştir (Anderson & Bushman, 2002; Huesmann ve ark., 2003). Anderson, C.A., & Bushman, B.J. (2002). Media violence and societal violence. *Science*, 295, 2377–2378. Huesmann, L.R., Moise-Titus J., Podolski, C.L. & Eron, L.D. (2003). Longitudinal relations between children's exposure to TV violence and their aggressive and violent behaviour in young adulthood: 1977-1992. *Developmental Psychology*, 39(2), 201-221.

Şiddet içerikli programlara maruz kalma ile saldırganlık arasındaki bağlantıya ilişkin kanıtlar arttıkça (Huesmann, Moise-Titus, Podolski & Eron 2003; Gentile, Walsh, Ellison, Fox & Cameron 2004; Ledingham, Ledingham & Richardson, 1993), psikiyatristler, psikologlar, diğer ruh sağlığı çalışanları ve çocuk hekimleri, çocukların maruz kaldığı şiddet miktarının sınırlanması için bir araya gelmişlerdir (Policy Council on Violence Prevention, 1995; AMA, 1996; Sege & Dietz, 1995). Televizyondaki açık ya da dolaylı şiddetin, gelişmekte olan çocuğun ve ergenin sağlığı ve iyilik hali ile ailelerinin istikrar ve bütünlüğü için bir risk faktörü olduğu gösterilmiştir (Coyne & Archer, 2004). Medyadaki şiddete maruz kalmada en kritik dönemi, ergenliğe kadar olan çocukluk dönemi oluşturmaktadır. Araştırmalar, 14 aylık çocukların bile model alabildiklerini ortaya koymuştur (Bushman & Huesmann, 2001).

Boylamsal bir araştırmada, 707 kişilik bir toplum örneğinde, televizyon izleme ve saldırgan davranışlar 17 yıl arayla değerlendirilmiş; ergenlikte ve genç yetişkinlikte televizyon izlemede geçen zaman ile diğerlerine karşı gösterilen saldırgan davranışların olasılığı arasında, önemli bir bağlantı bulunduğu ortaya konmuştur. Bu bağlantı, önceki saldırgan davranış düzeyi, çocukluk döneminde ihmâl edilme, komşu çevresindeki şiddet,

ailenin gelir düzeyi, ebeveyn eğitim düzeyi ve psikiyatrik bozukluklar, istatistiksel olarak kontrol edildiğinde de anlamlılık düzeyini korumuştur (Johnson, Cohen, Smailes, Kasen, Brook, 2002).

Benzeri sağlamlıkta bir başka boylamsal araştırmada da 6 ilâ 10 yaş arasındaki çocuklarda şiddet içeren programları izlemenin, 15 yıl sonraki kontrollerde hem erkeklerde, hem de kadınlarda saldırgan davranışın belirleyicisi (öngörücüsü) olduğu ortaya konmuştur. Bu ilişki, sosyo-ekonomik düzey, zihinsel yetenek ve birçok ebeveyn faktörü kontrol edildiğinde de devam etmektedir (Huesmann, Moise - Titus, Padolski, Eron, 2003). *Lancet*'de 19 Şubat 2005'de yayınlanan çok yeni bir gözden geçirme çalışmasında (Browne & Hamilton - Giachritsis, 2005), medyada şiddet ile saldırgan davranışlar arasındaki bağlantıyı araştıran toplu değerlendirme (meta-analiz) çalışmaları topluca gözden geçirilmiş ve küçük çocuklarda, şiddet içerikli televizyon ve film izleme ile saldırgan davranışlardaki artış arasında tutarlı kanıtların bulunduğu, çok net bir biçimde ortaya konmuştur **Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK)**.

Ülkemizde, ruh sağlığı alanında çalışan uzmanları çok büyük ölçüde bünyelerinde barındıran üç büyük meslek örgütünün televizyonlardaki şiddet, müstehcenlik ve mahremiyet ihlalleri konusunda ortak bir biçimde, bunların toplumdaki bireylerin ruh sağlığını son derece olumsuz etkileyebileceği görüşünde oldukları da anlaşılmıştır (RTÜK).

3.3. Birey ve Toplum Sorunlarının Çözüm Kaynağı Olarak Televizyon

Genel olarak, kitle iletişim araçlarının işlevlerinin belirtilmesinden sonra, bunların en bilineni ve ilki olan "bilgi aktarma" işlevini baz alarak, televizyonu, birey ve toplum sorunlarının çözüm kaynağı olarak gören düşünürlerden biri Mc. Luhan'dır.

Televizyon ile birlikte görme duyusunun egemenliği ve basılı yazının oluşturduğu uygarlık artık aşılmaktadır. Bu araç sayesinde, insanlar artık "evrensel bir köy"de yaşamaktadırlar. Dış dünyayı algılamada, Gutenberg Galaksisi'nin buyrukçu özellikleri silinmekte, daha önceki doğallığa (kabile dönemine) dönüş başlamaktadır.

Kısaca belirtilirse, televizyon, insanlığı "küresel bir köy"e götürmektedir. Televizyon sayesinde dünya küçülecek, kültürler birbirine benzeyecek ve bu durum toplumdaki sorunların çözülmesine sebep olacaktır. Mc. Luhan ve onun düşüncesinde olanların televizyona ilişkin temel yaklaşımlarının ne olduğunun anlaşılmasından sonra konuya farklı bir açıdan devam edilecektir.

BÖLÜM IV:

BULGU ve YORUMLAR

4.1. Öğrencilerin Demografik Yapılarıyla İlgili Bulgu ve Yorumlar

Tablo 2. Öğrencilerin Okul Düzeylerine Göre Dağılımları

	f	%
İlköğretim	445	47,5
Ortaöğretim	491	52,5
Toplam	936	100,0

Katılımcıların % 47,5'i ilköğretim okulu, %52,5'i ise ortaöğretim öğrencisidir.

Tablo 3. Öğrencilerin Yaşlarına Göre Dağılımları

	f	%
12	6	0,6
13	171	18,3
14	261	27,9
15	30	3,2
16	132	14,1
17	255	27,2
18	81	8,7
Toplam	936	100,0

Katılımcılardan 12 yaşında olanlar % 0,6; 13 yaşında olanlar %18,3; 14 yaşında olanlar % 27,9; 15 yaşında olanlar 3,2; 16 yaşında olanlar 14,1; 17 yaşında olanlar 27,2; 18 yaşında olanlar ise 8,7'dir. Anketi cevaplayanların yoğunluğunun 13–14 yaş ve 16–17 yaş grubunda toplandığı görülmektedir.

Tablo 4. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

	f	%
Kız	520	55,6
Erkek	416	44,4
Toplam	936	100,0

Ankete cevap verenlerin % 55,6'sı kız, % 44,5'i ise erkektir.

Tablo 5. Öğrencilerin Babalarının ve Annelerinin Mesleklerinin Dağılımları

5.1. Babalarının Mesleklerinin Dağılımı

	f	%
Serbest meslek	273	29,2
Memur	167	17,8
İşçi	141	15,1
Esnaf	90	9,6
Çiftçi	85	9,1
Mühendis	13	1,4
Doktor	1	0,1
Avukat	1	0,1
Öğretmen	24	2,6
Çalışmıyor	16	1,7
Emekli	82	8,8
Diğer	43	4,6
Toplam	931	100,0

Öğrencilerin babalarının mesleklerinin dağılımına bakıldığında serbest meslek sahibi olanların %29,2; memur olanların %17,8; işçi olanların %15,1; esnaf olanların %9,6; çiftçi olanların %9,1; mühendis olanların %1,4; doktor olanların %0,1; avukat olanların %0,1; öğretmen olanların %2,6; çalışmıyor olanların %1,7; emekli olanların %8,8; diğer meslek gruplarından olanların %4,6 olduğu görülmüştür. Bu oranlarda birinci sırayı alan serbest meslek grubunun (29,2) genelde işi belli olmayan veya yılın belli aylarında çalışan gruptan oluştuğu gelir düzeylerinden anlaşılmaktadır. İkinci ve üçüncü sırada yer alanlar memur ve işçi grubudur. Bu grup aylık düzenli gelire sahiptir. Esnaf, çiftçi ve emekliler oranı birbirine yakındır. Grubun genelinde görülen düşük ve orta düzey gelir grubuna sahip olmasıdır.

5.2. Annelerinin Mesleklerinin Dağılımı

	f	%
Serbest meslek	34	3,6
Memur	21	2,2
İşçi	16	1,7
Esnaf	9	1,0
Çiftçi	4	0,4
Mühendis	3	0,3
Avukat	2	0,2
Öğretmen	14	1,5
Ev hanımı	801	85,6
Emekli	23	2,5
Diğer	9	1,0
Toplam	936	100,0

Öğrencilerin annelerinden serbest meslek sahibi olanlar %3,6; memur olanlar %2,2; işçi olanlar %1,7; esnaf olanlar %1,0; çiftçi olanlar %0,4; mühendis olanlar 0,3; avukat olanlar %0,2; öğretmen olanlar %1,5; ev hanımı olanlar %85,6; emekli olanlar %2,5 oranındadır. Burada dikkat çeken husus öğrenci annelerinin büyük çoğunluğunun ev hanımı olmasıdır.

Tablo 6. Katılımcıların İllere Göre Dağılımları

	f	%
Ankara	80	8,5
İzmir	66	7,1
Eskişehir	79	8,4
Hatay	78	8,3
Mersin	80	8,5
Ordu	80	8,5
Tunceli	79	8,4
Gümüşhane	80	8,5
Kütahya	70	7,5
Edirne	80	8,5
İstanbul	84	9,0
Şırnak	80	8,5
Toplam	936	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 8,5'i Ankara, % 7'1'i İzmir, 8'4'ü Eskişehir, %8,3'ü Hatay, %8,5'i Mersin, %8,5'i Ordu, %8,4'ü Tunceli, %8,5'i Gümüşhane, %7,5'i Kütahya, %8,5'i Edirne, %9,0'ı İstanbul, %8,5'i ise Şırnak'ta öğrenim görmektedir.

Tablo 7. Öğrencilerin Ailelerindeki Bireylerin Sayılarının Dağılımları

	f	%
2	6	0,6
3	79	8,4
4	346	37,4
5 ve üstü	505	54,0
Toplam	936	100,0

Katılımcıların ailelerinde bulunan nüfusa bakıldığında; ailesinde 2 kişi olanlar %0,6; ailesinde 3 kişi olanlar %8,4; ailesinde 4 kişi olanlar %37,4; ailesinde 5 ve üstü kişi olanlar %54,0 oranındadır. Bu verilerde en dikkat çeken husus öğrencilerin büyük çoğunluğunun ailesiyle birlikte yaşamasıdır. İki çocuklu bir ailenin dört kişi olduğu düşünülürse verilerde ailedeki birey sayılarının dört ve beşin üstünde yoğunlaşması bunu teyit etmektedir.

Tablo 8. Öğrencilerin Anne ve Babalarının Öğrenim Durumları

8.1. Annelerinin öğrenim durumu

	f	%
Okuryazar değil	131	14,0
Okuryazar	61	6,5
İlkokul mezunu	419	44,8
Ortaokul mezunu	121	12,9
Lise mezunu	136	14,5
Yüksekokul mezunu	20	2,1
Üniversite mezunu	48	5,1
Toplam	936	100,0

Ankete cevap veren öğrencilerin annelerinden okuryazar olmayanlar %14,0; okuryazar olduğunu ifade edenler % 6,5; ilkokul mezunu olduğunu belirtenler % 44,8; ortaokul mezunu olanlar % 12,9; lise mezunu olanlar % 14,5; yüksekokul mezunu olanlar % 2,1; üniversite mezunu olanlar % 5,1 şeklinde dağılım göstermektedir. Öğrenci annelerinin öğrenim durumlarının yoğunluğu ilkokul, ortaokul ve liselerdedir. Okuryazar olmayanların durumu dikkat çekmektedir. Öğrenci annelerinin öğrenim durumları yaptıkları işte belirttikleri bulguları doğrulamaktadır.

8.2. Babalarının öğrenim durumları

	f	%
Okuryazar	117	12,5
Okuryazar değil	19	2,07
İlkokul mezunu	323	34,5
Ortaokul mezunu	205	21,90
Lise mezunu	150	16,02
Yüksekokul mezunu	55	5,87
Üniversite mezunu	65	6,94
Toplam	936	100,0

Öğrencilerini babalarının; % 12,5'i okuryazar; % 2,07'i okuryazar değil; % 34,5'i ilkokul mezunu; % 21,90'ı ortaokul mezunu ; % 16,02'si lise mezunu; % 5,87'si yüksekokul mezunu; % 6,94' ü ise üniversite mezunudur. Öğrenci babalarının okuryazar olmayanları annelerine göre daha azdır. Ancak aynı annelerinin öğrenim durumları gibi ilkokul, ortaokul ve lise mezuniyetinde yoğunlaşma söz konusudur. Her iki tablo da Türkiye'deki genel öğrenim yapısını yansıtır niteliktedir.

Tablo 9. Öğrencilerin Anne ve Babalarının Hâlen Yapmakta Oldukları İşlerdeki Durumları

9.1.Öğrencilerin Annelerinin Yaptıkları İşlerdeki Durumlarının Dağılımı

	f	%
Ücretli ve maaşlı	792	84,6
Yevmiyeli	23	2,5
İş veren	55	5,9
Kendi hesabına	56	6,0
Diğer	10	1
Toplam	936	100,0

9.2.Öğrencilerin Babalarının Yaptıkları İşlerdeki Durumlarının Dağılımı

	f	%
Ücretli ve maaşlı	617	65,9
Yevmiyeli	81	8,7
İş veren	78	8,3
Kendi hesabına	158	16,9
Diğer	2	1,8
Toplam	936	100,0

Öğrencilerin anne ve babalarının yaptıkları işlerdeki durumlarına bakıldığında; ücretli ve maaşlı olanlar anneler % 84,6 oranında, babalar ise 65,9 oranındadır. % 20'lik gibi bir farkı işveren ve yevmiyeli dağılımlarında görmek mümkündür. Yevmiyeli olarak çalışan annelerin oranı % 2,5 iken babaların 8,7'si yevmiyeli olarak çalışmaktadır. İşveren konumunda olan anneler % 5,9 iken işveren konumunda olan babalar 8,3 oranındadır. Kendi hesabına kazanç elde eden annelerin oranı % 6 iken babaların kendi hesabına kazanç elde edenlerin % 16,9 olduğu görülmektedir.

Tablo 10. Öğrenci Ailelerinin Gelirlerinin Dağılımları

	f	%
200–400	435	46,5
400–600	146	15,6
600–800	174	18,6
800–1000	167	17,8
1000 ve üstü	14	2,5
Toplam	936	100,0

Öğrencilerin ailelerin gelir dağılımı incelendiğinde geliri 200–400 YTL olanlar %46,5; 400–600 YTL olanlar %15,6; 600–800 YTL olanlar %18,6; 800–1000 YTL olanlar %17,8; 1000 ve üstü YTL olanlar ise %2,5 şeklinde dağılım göstermektedir.

Öğrenci ailelerinin neredeyse yarıya yakınının 200–400 YTL arasında gelirinin olması dikkat çekici bir durumdur. Ayrıca % 34,2’lik bir grubunda 400–800 YTL arasında gelire sahip olması manidardır. Her üç grubun ortalaması alındığında ankete cevap veren katılımcıların % 80,7’lik grubunun ortalama geliri 600 YTL’dir.

4.2.Öğrencilerin TV İzleme Alışkanlıklarıyla İlgili Bulgu ve Yorumlar

Tablo 11. Öğrencilerin: “Televizyon izlemeyi seviyor musunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları

	f	%
Evet	805	86,3
Hayır	128	13,7
Toplam	933	100,0

Öğrencilerin % 86,3’lük bir bölümü “TV izlemeyi seviyor musunuz?” sorusuna “Evet” cevabı vermiştir. %13,7’lik bir kısım ise TV izlemeyi sevmediğini belirtmiştir. Televizyon izlemeyi seviyorum diyenlerin çokluğu TV’nin öğrenciler üzerindeki etkisi açısından önemli bir gösterge kabul edilebilir.

Tablo 12. Öğrencilerin: “ Evinizdeki televizyon sayısı” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları

	f	%
1	481	51,8
2	333	35,9
3 ve üstü	114	12,3
Toplam	928	100,0

Öğrencilerden evinde 1 televizyon olanların oranı % 51,8 iken evinde 2 televizyon bulunanların oranı % 35,9’dur. Evinde 3 ve üstü TV bulunanların oranı ise % 12,3’tür. Evinde bir TV olanlarla iki ve daha fazla olanların oranlarının toplamı birbirine yakındır (% 48,2).

Verilere göre katılımcıların hemen hemen hepsinin evinde TV vardır. Gelir düzeyinin düşük görünmesine karşı herkesin evinde TV bulunması TV’nin bir ihtiyaç olarak görülmesinin göstergesi kabul edilebilir.

Tablo 13. Öğrencilerin: “ Evinizdeki televizyon yayınlarının teknolojik durumu” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları

	f	%
Evin – apartmanın çatı katı	386	41,8
Şifreli kanallar	58	6,3
Dijital anten	480	51,9
Toplam	922	98,5

Evinde TV olanların alıcılarına bakıldığında; yerel TV'leri izlemek için anteni evin – apartmanın çatı katında olanların %41,8; şifreli kanalları izlemek için gerekli alıcıları kullananların %6,3; ulusal ve uluslararası TV izlemek için gerekli olan dijital anten alıcısı kullananların ise %51,9 olduğu görülmüştür. Şifreli kanal ve uydu yayını için gerekli alıcıların oranının yüksekliği TV'in etkisi konusunda fikir vermektedir.

Tablo 14. Öğrencilerin: “ Günde kaç saat TV izliyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları

	Hafta İçi		Hafta Sonu	
	f	%	f	%
1 saatten az	371	40,0	173	18,6
1 – 3 saat	457	49,3	468	50,4
4 – 6 saat	68	7,3	210	22,6
6 saatten fazla	31	3,3	77	8,3
Toplam	927	100,0	928	100,0

Öğrencilerin TV izleme sürelerine bakıldığında; hafta içi 1 saatten az TV izleyenlerin % 40,0 oranında; hafta sonu TV izleyenlerin % 18,6 oranında olduğu görülecektir. 1 – 3 saat TV izleyenler ise hafta içinde % 49,3 iken hafta sonunda bu oran % 50,4'tür. 4 – 6 saat TV izleyenler hafta içinde % 7,3 iken hafta sonunda % 22,6'dır. 6 saatten fazla TV izleyenler hafta içinde % 3,3 iken hafta sonunda % 8,3'tür.

Bu veriler öğrencilerin yarısının hafta içi olsun hafta sonu olsun günde 1-3 saat TV karşısında zaman harcadıklarını göstermektedir. Hafta sonunda öğrencilerin % 22,6'nın 4-6 saat arasında TV izlemeye zaman ayırması küçümsenecek bir oran değildir.

Tablo 15. Öğrencilerin: “ Evde TV'nin en çok izlendiği saatler” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları

	f	%
07.00 – 10.00	161	17,4
10.00 – 18.00	67	7,2
18.00 – 21.00	503	54,3
21 ve sonrası	196	21,1
Toplam	927	98,5

Öğrenciler TV izleme saatlerini: %17,4'ü 07.00 – 10.00 arasında; %7,2'si 10.00 – 18.00 arasında; %54,3'ü 18.00 – 21.00 arasında; %21,1'i 21 ve sonrası olarak belirtmiştir.

Bu verilerde en dikkat çekici durum 18–21 saatlerinde TV izlenme oranının yüksek olmasıdır (%54,3). Ayrıca 21 ve sonrası TV izleme oranı da az değildir (%21,1). Bu saatlerde

yayınlanan TV programlarının tahlil edilmesi TV'nin öğrenciler üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri hakkında önemli ipuçları verecektir.

Tablo 16. Öğrencilerin: “ Televizyonda hangi tür programları izliyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları

	f / %	Evet	Hayır	Toplam
Çizgi film	f	285	634	919
	%	31,0	69,0	100,0
Yabancı film	f	478	448	926
	%	51,6	48,4	100,0
Yerli film	f	499	427	936
	%	53,9	46,1	100,0
Magazin ve paparazzi	f	176	743	919
	%	19,2	80,8	100,0
Eğitici program	f	312	611	923
	%	33,8	66,2	100,0
Belgesel ve çevre bilincini artıran yayınlar	f	464	458	922
	%	50,3	49,7	100,0
Spor programları	f	387	536	923
	%	41,9	58,1	100,0
Dizi	f	525	402	927
	%	56,6	43,4	100,0
Müzik programları	f	546	386	932
	%	58,6	41,4	100,0
Haberler ve haber programları	f	499	425	924
	%	54,0	46,0	100,0
Seçim yapmam	f	81	835	916
	%	8,8	91,2	100,0
Gerilim ve şiddet içeren programlar	f	292	627	919
	%	31,8	68,2	100,0
TV izlemem	f	47	877	936
	%	5,1	94,9	100,0
Diğer	f	38	877	915
	%	4,2	95,8	100,0

Öğrencilerden **çizgi film** izleyenler % 31,0 iken izlemediğini belirtenler % 69,0'dır. **Yabancı film** izleyenler % 51,6; izlemeyenler % 48,4'tür. **Yerli film izleyenler** %53,9; izlemeyenler %46,1'dir. **Magazin ve paparazzi programlarını** izleyenler % 19,2; izlemeyenler % 80,8'dir. **Eğitici program** izleyenler % 33,8; izlemeyenler % 66,2'dir. **Belgesel ve çevre bilincini artıran yayınlar** izleyenler % 50,3; izlemeyenler % 49,7'dir. **Spor programlarını** izleyenler % 41,9; izlemeyenler % 58,1'dir. **Dizi** izleyenler %56,6; izlemeyenler %43,4'tür. **Müzik programlarını** izleyenler %58,6; izlemeyenler %41,4'tür. **Haberler ve haber programlarını** izleyenler %54,0; izlemeyenler %46,0'dır. **Seçim yapmam diyenler** %8,8; seçim yapmadığını belirtenler %91,2'dir. **Gerilim ve şiddet içeren**

programları izleyenler %31,8; izlemeyenler %68,2'dir. **TV izlemem diyenler %5,1;** izleyenler %94,9'dur. **Diğer programları** izlediğini belirtenler %4,2; izlemediğini belirtenler %95,8'dir.

Verilere göre öğrencilerin en çok izledikleri programlar sırasıyla **müzik programları** (%58,6), **diziler** (%56,6), **haberler ve haber programları** (%54,0), **yerli filmler** (%53,9), **yabancı film** (% 51,6), **belgesel ve çevre bilincini artıran yayınlar** (% 50,3), **spor programları** (% 41,9), **gerilim ve şiddet içeren programlar** (%31,8), **çizgi film** (% 31,0), **eğitici program** (% 33,8), **magazin ve paparazzi programları** (% 19,2), şeklindedir. %

%50'nin üzerinde izlenen programların (müzik programları, diziler, haberler ve haber programları, yerli filmler, yabancı filmler, belgesel ve çevre bilincini geliştiren yayınlar) genel içeriğinden hareketle öğrencilerin etkilenme yönlerinin belirlenmesini kolaylaştıracaktır. Genel anlamda müzik yayınlarının yabancı olması ve Türkçenin bozuk kullanıldığı parçaların seçilmesi, haberlerde şiddet ve özel hayatın mahremiyetini anlatan haberlerin yapılması, dizilerde belli ölçülerde şiddetin ve gayri meşruluğun meşrulaştırılması, yabancı filmlerde şiddetin işlenmesi düşündürücüdür. Ayrıca seçim yapmam diyenlerin oranının yüksekliği de önemlidir (%91,2).

Tablo 17. Öğrencilerin: “ Televizyon izlemeniz konusunda anne ve babanız tarafından yönlendiriliyor musunuz? ” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları

	f	%
Hayır	285	30,6
Bazen	487	52,3
Her zaman yönlendirilirim	159	17,1
Toplam	931	100,0

Öğrencilerin verdikleri cevaplardan % 30,6'sının TV izleme konusunda anne ve babaları tarafından yönlendirilmediği, % 52,3'ünün bazen yönlendirildiği; % 17,1'inin her zaman yönlendirildiği ortaya çıkmaktadır. Sonuçlara göre, TV izleme konusunda anne ve babaların çocuklarını yönlendirdikleri söylenebilir.

Tablo 18. Öğrencilerin: “ 12 soruya cevabınız “Hayır” değilse anne ve babanız hangi konularda sizi yönlendiriyor?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları

	f	%
İzleme süresi	363	45,4
İzleme saati	254	31,8
Program seçimi	182	22,8
Toplam	799	100,0

Çoğunluk olarak anne ve babaları tarafından TV izleme konusunda yönlendirilen öğrenciler, izleme süresi konusunda %45,4, izleme saati konusunda % 31,8, program seçimi konusunda % 22,8 oranında velileri tarafından yönlendirildiklerini belirtmişlerdir. Bu durum anne ve babaların programların içeriği konusunda bilinçsiz olduğunu düşündürmektedir. Çünkü izleme süresi ve izleme saati biçimsel unsurlardır. Program seçiminin oranı ise düşük çıkmıştır (%22,8).

Tablo 19. Öğrencilerin: “ Okulunuzda veya dışarıda sosyal, kültürel etkinliklere ya da kurslara katılıyor musunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları

	f	%
Evet	551	59,2
Hayır	380	40,8
Toplam	931	100,0

Öğrencilerin çoğunluğu okullarında veya okul dışında sosyal etkinliklere katıldığını belirtmiştir (% 59,2).

Tablo 20. Öğrencilerin: “ Kişisel bilgisayarınız var mı?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları

	f	%
Evet	352	37,8
Hayır	580	62,2
Toplam	932	100,0

Öğrencilerin % 37,8’inin evinde kişisel bilgisayarı olup % 62,2’sinin evinde kişisel bilgisayarı yoktur. Bu durum öğrencilerin TV’ye yönelmelerinde etkin olabilir.

Tablo 21. Öğrencilerin: “Şifreli kanal izliyor musunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları

	f	%
Evet	160	17,2
Hayır	769	82,8
Toplam	929	100,0

Öğrencilerin büyük çoğunluğu (% 82,8’inin) şifreli kanal izlemediklerini belirtmiştir. Şifreli kanalları izleyenlerin oranı % 17,2’dir. Bu durum öğrencilerin demografik yapılarıyla orantılıdır.

Tablo 22. Öğrencilerin: “ Ne kadar sıklıkta VCD, DVD ve video izliyor musunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları

	f	%
Her gün	105	11,3
Haftada birkaç kez	139	15,0
Haftada bir kez	104	11,2
Ara sıra	580	62,5
Toplam	928	100,0

Öğrencilerin % 11,3’ü her gün, % 15,0’ı haftada birkaç kez, % 11,2’si haftada bir kez, % 62,5’i ise ara sıra VCD, DVD ve video izlediklerini belirtmişlerdir. VCD, DVD ve videoda seçilen programların izlendiği düşünülürse bu araçları izleme oranının düşüklüğü öğrencilerin TV’ye bilinçsizce yönelebileceğini düşündürmektedir.

Tablo 23. Öğrencilerin: “ Rüyalarda televizyonda seyrettiğiniz kahramanları sık sık görüyor musunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları

	f	%
Evet	157	16,8
Hayır	775	83,2
Toplam	932	100,0

Öğrenciler izledikleri programlardaki kahramanları % 83,2 oranında rüyalarında görmediklerini belirtmişlerdir. İzlediğim programlardaki kahramanları rüyamda görüyorum diyenlerin oranı ise % 16,8’dir. Bu rakam TV’nin etkisi göstermesi bakımından düşündürücüdür.

Tablo 24. Öğrencilerin: “ Çok sevdiğiniz bir filmin kahramanıyla tanışmış olsaydınız aşağıdakilerden hangisini söylerdiniz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları

	f	%
Sizin hayranınızım.	534	60,4
Sizi örnek alıyorum.	133	15,0
Her olayda sizin gibi davranmak istiyorum.	52	5,9
Sizi her izlediğimde yerinizde olmak isterdim.	165	18,7
Toplam	881	100,0

Öğrencilerden çok sevdikleri bir filmin kahramanıyla karşılaştıklarında ona “ Sizin hayranınızım.” diyenlerin oranı % 60,4; “Sizi örnek alıyorum.” diyenlerin oranı % 15,0; “Her olayda sizin gibi davranmak istiyorum.” diyenlerin oranı 5,9; “Sizi her izlediğimde yerinizde olmak isterdim.” Diyenlerin oranı 18,7’dir.

Sonuçlara göre bütün öğrenciler izledikleri ve özellikle sevdikleri filmlerin kahramanlarından etkilenmektedirler. Filmlerin içerik tahlilleri ve başkahramanların özelliklerinin tahlillerinden öğrencilerin onlardan olumlu mu veya olumsuz mu etkilendikleri belirlenebilir.

Tablo 25. Öğrencilerin: “ Evde en çok hangi programlar izlenir?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları

	f / %	Evet	Hayır	Toplam
Çizgi film	f	214	700	927
	%	23,4	76,6	100,0
Dizi filmler	f	536	391	927
	%	57,8	42,2	100,0
Haberler	f	567	356	923
	%	61,4	38,6	100,0
Müzik - magazin programları	f	225	694	919
	%	24,5	75,5	100,0
Spor programları	f	351	568	919
	%	38,2	61,8	100,0
Tartışma- açık oturum	f	203	711	914
	%	22,2	77,8	100,0
Eğlence programları	f	185	734	919
	%	20,1	79,9	100,0
Belgeseller	f	347	570	917
	%	37,8	62,2	100,0
Yarışmalar	f	318	602	920
	%	34,6	65,4	100,0
Diğer	f	39	874	913
	%	4,3	95,7	100,0

Öğrencilerin evlerinde çizgi film seyredilme oranı % 23,4, dizi film izlenme oranı % 57,8, haber izlenme oranı % 61,4, müzik - magazin programlarının izlenme oranı % 24,5, spor programları izlenme % 38,2, tartışma- açık oturum izlenme oranı % 22,2, eğlence programlarının izlenme oranı % 20,1, belgesellerin izlenme oranı % 37,8, yarışma programlarının izlenme oranı % 34,6'dır.

Sıralamaya bakıldığında en çok izlenen program türünün haber (% 61,4) olduğu gözlenmektedir. Bu program türünü sırasıyla; dizi filmler (% 57,8), spor programları (% 38,2), belgeseller (% 37,8), yarışma programları (% 34,6), müzik - magazin programları (% 24,5), çizgi filmler (% 23,4), tartışma- açık oturum programları (% 22,2), eğlence programları (% 20,1) takip etmektedir.

Bu oranlar öğrencilerin kendilerinin izledikleri programlarla karşılaştırıldığında bazı farklılıkların olduğu görülecektir. Öğrenciler evlerinde birinci sırada izlenen program türünü

haber programları olarak belirtirken kendilerinin birinci sırada izledikleri program türünü müzik programı olarak belirtmişlerdir. Bu karşılaştırmada bazı program türleri aynı oranlardadır. Diziler bu tür programlardandır. Dizilerin aynı oranlarda izlenmesi aile olarak izlendiği izlenimini uyandırmaktadır (Diğerlerini karşılaştırmak için bakınız Tablo 16).

Tablo 26. Öğrencilerin: “ Evde izlenecek TV kanalının seçimini kim yapar?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları

	f	%
Baba	179	19,3
Anne	66	7,1
Çocuklar	69	7,4
Programa göre değişir	613	66,1
Toplam	927	100,0

Öğrenciler evlerinde izlenen TV kanallarının seçiminde babalarının % 19,3 oranında etkili olduğunu, annelerinin % 7,1 oranında etkili olduğunu, kendilerinin % 7,4 oranında etkili olduğunu, programa göre % 66,1etkili olanın değiştiğini belirtmişlerdir. Tablo 16 ve Tablo 25’te yer alan veriler bu durumu destekler mahiyettedir. Değişik program türlerinin izlenmesi de bu duruma bağlanabilir.

Tablo 27. Öğrencilerin: “ Evinizde en çok hangi kanalları izlersiniz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları

27.1. Çizgi film

	f	%
Maxi TV	311	39,8
ATV	167	21,4
Kanal D	245	31,4
Star	58	7,4
Toplam	781	100,0

27.2.Eğlence Programları

	f	%
TRT	308	38,0
Show	305	37,7
ATV	76	9,4
Kanal D	121	14,9
Toplam	810	100,0

27.3. Yarışma Programları

	f	%
TRT	340	41,5
Show	215	26,3
ATV	113	13,8
Kanal D	151	18,4
Toplam	819	100,0

27.4. Tartışma Programları

	f	%
Show	523	68,4
ATV	108	14,1
Kanal D	64	8,4
Star	70	9,2
Toplam	765	100,0

27.5. Haber programları

	f	%
Show	505	59,3
ATV	142	16,7
Kanal D	76	8,9
Star	75	8,8
Diğer	54	6,3
Toplam	852	100,0

27.6. Magazin Programları

	f	%
Show	462	60,2
Kanal D	128	16,7
Star	93	12,1
Kral TV	85	11,1
Toplam	768	100,0

27.8. Dizi-film

	f	%
Show	482	56,8
ATV	150	17,7
Kanal D	135	15,9
Star	81	9,6
Toplam	848	100,0

27.9. Belgesel

	f	%
TRT	563	69,8
NTV	100	12,4
CNN Türk	31	3,8
National Geographic	113	14,0
Toplam	807	100,0

27.10. Spor programları

	f	%
Digi Türk	435	53,6
TRT	129	15,9
Show	65	8,0
NTV	182	22,4
Toplam	811	100,0

Öğrencilerin %39,8'i **çizgi filmleri** Maxi TV'de, %21,4 ATV'de, %31,4'ü Kanal D'de, %7,4 Star'da izlediğini belirtmiştir. Bu oranlar **eğlence programlarının** izlenmesinde TRT'de %38,0; Show TV'de %37,7; ATV'de %9,4; Kanal D'de %14,9 olarak gerçekleşmiştir. **Yarışma programlarının** televizyonlara göre izlenme oranları TRT%41,5; Show%26,3; ATV%13,8; Kanal D%18,4 şeklindedir. Öğrenciler **tartışma programlarını** en çok Show %68,4; ATV %14,1; Star %9,2; Kanal D%8,4 oranında izlemektedirler. **Haber programları** öğrenciler tarafından televizyonlarda Show %59,3; ATV %16,7; Kanal D %8,9; Star %8,8; Diğer %6,3 olarak izlenmektedir. **Magazin programlarının** izlendiği kanalların dağılımı Show %60,2; Kanal D %16,7; Star%12,1; Kanal D TV%11,1 şeklindedir. **Dizi filmlerin** izlenme oranları kanallara göre Show %56,8; ATV %17,7; Kanal D %15,9; Star %9,6 şeklinde gerçekleşmektedir. **Belgeseller** sırasıyla TRT'de %69,8 oranında; NTV %12,4 oranında; CNN Türk %3,8 oranında; National Geographic %14,0 oranında izlenmektedir. **Spor programlarının** izlenme oranları TV'lere göre Digi Türk%53,6; TRT%15,9; Show%8,0; NTV%22,4 şeklindedir.

Yukarıdaki izlenme oranlarındaki verilerden hareketle en çok izlenen programların içeriğinin analiz edilmesi onların etkilenme boyutlarının göstergesi olarak kullanılabilir. Örneğin çizgi filmlerde %31,4 oranında ATV'nin tercih edilmesindeki neden bu filmlerin içeriği olabilir.

Tablo 28. Öğrencilerin: “ Genellikle hangi tür filmleri izlersiniz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları

	f / %	Evet	Hayır	Toplam
Savaş konulu	f	282	630	912
	%	30,9	69,1	100,0
Western	f	190	123	913
	%	20,8	79,2	100,0
Aksiyon filmleri	f	392	525	917
	%	42,7	57,3	100,0
Aile konulu filmler	f	267	647	914
	%	29,2	70,8	100,0
Duygusal filmler	f	358	560	918
	%	39,0	61,0	100,0
Komedi	f	532	391	923
	%	57,6	42,4	100,0
Macera	f	497	424	921
	%	54,0	46,0	100,0
Tarihi filmler	f	276	640	916
	%	30,1	69,9	100,0
Diğer	f	83	829	912
	%	9,1	90,9	100,0

Öğrenciler sırasıyla; komedi filmlerini % 57,6; **macera filmlerini % 54,0; aksiyon filmlerini % 42,7; duygusal filmleri % 39,0; savaş konulu filmleri % 30,9;** tarihi filmleri % 30,1; aile konulu filmleri % 29,2; Western türü filmleri % 20,8 oranında tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Bu bulgularda insanların mizah kültürünün neye göre şekillendiğinin belirlenmesi öğrencilerin komedi filmlerine yönelmesinin nedenini daha iyi açıklamakta yardımcı olabileceğini düşündürmektedir. Ayrıca macera ve aksiyon filmlerinin içeriğinden hareketle tercih nedenleri belirlenebilir. Çünkü bu tür filmlerde karakterlerin bazı olumsuzlukları meşru hâle gelebilmektedir. Öğrencilerin yaşanan gerçeklikle kurmaca gerçeklik arasındaki ayrıntıyı ayırmamaları onların bu filmleri tercih etmelerinin onları olumsuz yönde etkileyeceğini kaygısına yol açabilir.

Tablo 29. Öğrencilerin “ Evde hangi programların izlenmesine izin verilmez?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları

	f / %	Evet	Hayır	Toplam
Şiddet içerikli programlar	f	315	606	921
	%	34,2	65,8	100,0
Cinsel içerikli programlar	f	746	185	931
	%	80,1	19,9	100,0
Korku ve gerilim içerikli programlar	f	169	744	913
	%	18,5	81,5	100,0
Kötümserlik veren yayınlar	f	429	492	921
	%	46,6	53,4	100,0
Böyle bir ayırım yapmam hepsi izlenir.	f	149	763	912
	%	16,3	83,7	100,0
Diğer	f	51	861	912
	%	5,6	94,4	100,0

Öğrencilerin % 34,2'si şiddet içerikli programların, % 80,1'i cinsel içerikli programların, % 18,5'i korku ve gerilim içerikli programların, % 46,6'sı kötümserlik veren yayınların evlerinde velileri tarafından izlenmelerine izin vermediğini belirtirken; % 16,3'ü ise böyle bir ayırım yapılmadığı yönünde görüş bildirmiştir.

Bu veriler toplumumuzun cinsel konularda hassasiyet gösterdiğini vurgulamaktadır. Ayrıca korku ve gerilim filmlerinde velilerin hassasiyet göstermesi düşündürücüdür. Kötümserlik veren yayınların oranının da % 53,4 olması önemli bir bulgudur. Çünkü öğrencilere bu yaşlarda kötümserlik aşılması tehlikeli sonuçlar doğurabilir. Bu durumların hepsi de velilerin de TV programlarının içeriğinde yeterince bilinçli olmadığını düşündürmektedir. Bazı programlara verilen tepkilerin geleneksel olduğu sonucuna varılabilir.

Tablo 30. Öğrencilerin: “ Sizce TV’nin insanlara en önemli katkısı nedir?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları

	f / %	Evet	Hayır	Toplam
Ailenin aynı ortamda buluşmasını sağlar.	f	259	651	910
	%	28,5	71,5	100,0
Sevilen ortak programlarla aile içi paylaşım artıyor.	f	250	666	916
	%	27,3	72,7	100,0
Haber, açık oturum programları aile bireylerinin kendini ifade etmesine yarıyor.	f	262	652	914
	%	28,7	71,3	100,0
Direkt konuşulmayan ailevi sorunların konuşulmasına zemin hazırlıyor.	f	111	797	908
	%	12,2	87,8	100,0
Çevre bilincini artırıyor.	f	288	623	911
	%	31,6	68,4	100,0
Eğitim konusunda daha bilinçli olmamızı sağlıyor.	f	317	597	914
	%	34,7	65,3	100,0
Millî ve manevi değerlere duyarlılığımızı artırıyor.	f	191	719	910
	%	21,0	79,0	100,0
Kendimi dünya vatandaşı gibi hissetmemi sağlıyor.	f	160	749	909
	%	17,6	82,4	100,0
Değerler dünyama olumlu katkı sağlıyor.	f	127	783	910
	%	14,0	86,0	100,0
Siyasal olarak bilinçlenmeme katkı sağlıyor.	f	234	678	912
	%	25,7	74,3	100,0
Bilgi ve görgümüzü artırıyor.	f	427	489	916
	%	46,6	53,4	100,0

Öğrenciler TV’nin insanlara katkısını belirten ifadelerle katılımlarını sırasıyla; “Bilgi ve görgümüzü artırıyor.” % 46,6; “Eğitim konusunda daha bilinçli olmamızı sağlıyor.” % 34,7; “Çevre bilincini artırıyor.” % 31,6; “Haber, açık oturum programları aile bireylerinin kendini ifade etmesine yarıyor.” % 28,7; “Ailenin aynı ortamda buluşmasını sağlar.” % 28,5; “Sevilen ortak programlarla aile içi paylaşım artıyor.” % 27,3; “Siyasal olarak bilinçlenmeme katkı sağlıyor.” % 25,7; “Millî ve manevi değerlere duyarlılığımızı artırıyor.” % 21,0; “Kendimi dünya vatandaşı gibi hissetmemi sağlıyor.” % 17,6; “Değerler dünyama olumlu katkı sağlıyor.” % 14,0; “Direkt konuşulmayan ailevi sorunların konuşulmasına zemin hazırlıyor.” % 12,2 olarak belirtmişlerdir.

Bütün ifadelerde “Hayır” cevabının çıkması manidardır. Çünkü öğrenciler TV’nin insanlara olumlu bir katkısının olabileceğini düşünmemektedirler. Ancak ilk üç sırayı alan ifadeler TV’nin eğitici yönüne işaret etmektedir. Bu durumdan karar vericilerin TV’nin bu özelliğinden eğitimde yararlanmalarını gerektiği sonucuna varılabilir.

Tablo 31. Öğrencilerin: “ Sizce TV’nin gözlenen en büyük zararı nedir?”

Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları

	f / %	Evet	Hayır	Toplam
Aile içi sohbeti engelliyor.	f	425	492	917
	%	46,3	53,7	100,0
Aile bireylerinin sorunlarını ve çözümünü bulmayı sağlıyor.	f	191	720	911
	%	21,0	79,0	100,0
Bazı yayınlar aile içi tartışmalara sebep oluyor.	f	277	641	918
	%	30,2	69,8	100,0
Aile bireylerinin kendi başına buyruk olmasına neden oluyor.	f	152	760	912
	%	16,7	83,3	100,0
Aile ve akrabalık ilişkilerinde yönlendirici rol oynuyor.	f	86	824	910
	%	9,5	90,5	100,0
Aile bireylerinin daha bencil olmasına neden oluyor.	f	160	152	912
	%	17,5	82,5	100,0
Aile bireylerinin daha özverili olmasına neden oluyor.	f	42	868	910
	%	4,6	95,4	100,0
Okulda ve çevrede şiddet eğilimini özendirip artırıyor.	f	444	480	924
	%	48,1	51,9	100,0
İzlediğimiz reklamlar ve diğer programlar tüketim alışkanlığımızı değiştirerek bilinçsiz tüketime yönlendirmemize neden oluyor.	f	257	654	911
	%	28,2	71,8	100,0
İzlediğimiz programlardan etkilendiğimde benden daha iyi yaşayan insanlara karşı içimde nefret duygusu uyanır.	f	92	821	913
	%	10,1	89,9	100,0
İzlediğimiz programlardan etkilendiğinde bende başkalarıyla yarışma ve onları asma duygusu uyanır.	f	175	736	911
	%	19,2	80,8	100,0

Öğrencilere göre TV’nin zararları sırasıyla yüzde olarak şu şekilde sıralanmaktadır. “Okulda ve çevrede şiddet eğilimini özendirip artırıyor.” ifadesine “Evet” diyenler %48,1; **Aile içi sohbeti engelliyor.**” ifadesine “Evet” diyenler % 46,3; **“Bazı yayınlar aile içi tartışmalara sebep oluyor.”** ifadesine “Evet” diyenler % 30,2; **“İzlediğimiz reklamlar ve diğer programlar tüketim alışkanlığımızı değiştirerek bilinçsiz tüketime yönlendirmemize neden oluyor.”** ifadesine “Evet” diyenler % 28,2; “Aile bireylerinin sorunlarını ve çözümünü bulmayı sağlıyor.” ifadesine “Evet” diyenler % 21,0; **“İzlediğimiz programlardan etkilendiğinde bende başkalarıyla yarışma ve onları asma duygusu uyanır.”** ifadesine “Evet” diyenler % 19,2; “Aile bireylerinin daha bencil olmasına neden oluyor.” ifadesine “Evet” diyenler % 17,5; “Aile bireylerinin kendi başına buyruk olmasına neden oluyor.” ifadesine “Evet” diyenler % 16,7; “İzlediğimiz programlardan etkilendiğimde benden daha iyi yaşayan insanlara karşı içimde nefret duygusu uyanır.” ifadesine “Evet” diyenler % 10,1; **“Aile ve akrabalık ilişkilerinde yönlendirici rol oynuyor.”** ifadesine

“Evet” diyenler 9,5%; **“Aile bireylerinin daha özverili olmasına neden oluyor.”** ifadesine **“Evet”** diyenler % 4,6 oranındadır.

Bu ifadelerdeki bulgular Tablo 30'daki bulguları desteklemektedir. İlk üç sıradaki ifadelerin küçümsenmeyecek derecede yüksek olması TV'nin şiddeti, aileyi ve aile içi ilişkileri olumsuz etkilemesi açısından önemlidir. Bu bulgular TV'nin olumsuz etkileri olarak belirtilen tezleri destekler niteliktedir. Ayrıca diğer ifadelere katılımın az olması TV izleyicisinin bilinçsiz olduğunun göstergesi olarak kabul edilebilir.

Tablo 32. Öğrencilerin: “ Aşağıdaki ifadelere katılma derecenizi belirtiniz ” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımları

İfadeler	Katılma Dereceleri					
	f / %	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Fikrim yok	Katılmıyorum	Toplam
TV Programları inandırıcıdır.	f	250	173	280	221	924
	%	27,1	18,7	30,3	23,9	100,0
TV programları çocuğun yaşayabileceği şeylerle ilgilidir.	f	220	192	299	212	923
	%	23,8	20,8	32,4	23,0	100,0
TV programları güvenilirdir.	f	338	113	150	317	919
	%	36,8	12,3	16,3	34,5	100,0
TV programları çocuğun olmak isteyeceği insanı tanımlar.	f	255	173	271	217	916
	%	27,8	18,9	29,6	23,7	100,0
TV programları gerçek hayata uygundur.	f	186	194	243	299	922
	%	20,2	21,0	26,4	32,4	100,0
TV programları beni okuldan soğutuyor.	f	453	116	140	208	917
	%	49,4	12,6	15,3	22,7	100,0
Her eve dijital kanal ve uydu anteni gereklidir.	f	362	197	188	169	916
	%	39,5	21,5	20,5	18,4	100,0
TV programlarının tercihinde aile içi tartışmalar olması bazen huzursuzluğa yol açmaktadır.	f	292	260	165	200	917
	%	31,8	28,4	18,0	21,8	100,0
TV çocukların ruhsal ve bedensel gelişmesinde etkili olmaktadır.	f	308	257	213	135	913
	%	33,7	28,1	23,3	14,8	100,0
Evde birkaç televizyon bulunduğu zaman aile içi ilişkiler zedeleniyor.	f	332	193	185	201	911
	%	36,4	21,2	20,3	22,1	100,0
TV’de sunulan programların içeriği eğitim hayatını önemsizleştirmektedir.	f	228	196	280	214	918
	%	24,8	21,4	30,5	23,3	100,0
TV akrabalık ve misafirlik ilişkilerini olumsuz etkiliyor.	f	279	177	253	206	915
	%	30,5	19,3	27,7	22,5	100,0
TV ahlaki ve millî duygularımı güçlendirir.	f	238	171	299	175	883
	%	27,0	19,4	33,9	19,8	100,0
TV yayınları dünyayı ve değişik kültürleri tanımamıza katkıda bulunmaktadır.	f	368	307	135	97	907
	%	40,6	33,8	14,9	10,7	100,0
TV yayınları ve reklamlar ihtiyaç dışı tüketimi artırıp aile ekonomisine zarar vermektedir.	f	276	190	268	176	910
	%	30,3	20,9	29,5	19,3	100,0
Yabancı TV ailede eski yeni kuşak arasındaki iletişimin bozulmasında etkili olmaktadır.	f	274	169	341	119	903
	%	30,3	18,7	37,8	13,2	100,0
Yayınlara birçoğu Türk aile yapısına uygun değildir.	f	303	275	209	126	913
	%	33,2	30,1	22,9	13,8	100,0
TV yayınları aile bireylerinin yaşayışına olumsuz olarak yön verici özellikler taşımaktadır.	f	228	224	279	176	907
	%	25,1	24,7	30,8	19,4	100,0
TV yayınları aile bireyleri arasındaki ilişkilere olumsuz olarak yön vermektedir.	f	232	249	251	176	908
	%	25,6	27,4	27,6	19,4	100,0
TV yayınları aile içi davranışlara yön vermektedir.	f	232	251	270	147	900
	%	25,8	27,7	30,0	16,3	100,0
Evde TV izlenirken cinsellik, şiddet ve korku içeren bazı sahnelere müdahale edilmelidir.	f	416	211	190	93	910
	%	45,7	23,2	20,9	10,2	100,0

Aile içi ilişkileri konu alan yapımlar aile bireyleri arasındaki ilişkileri olumlu olarak etkilemektedir.	f	286	225	276	119	906
	%	31,6	24,8	30,5	13,1	100,0
Magazin programları gençlerin yaşantı ve beklentilerini olumlu olarak etkilemektedir.	f	346	238	204	121	909
	%	38,1	26,2	22,4	13,3	100,0
TV gençleri ailelerinden bağımsız yaşamaya ve davranmaya itmektedir.	f	337	201	211	163	912
	%	37,0	22,0	23,1	17,9	100,0
TV programları dürüstlüğü aşıl原因ıcı niteliktedir.	f	269	186	245	207	907
	%	29,7	20,5	27,0	22,8	100,0
TV programları bana göre kötü söz içermez.	f	290	136	273	204	903
	%	32,1	15,1	30,2	22,6	100,0
TV programları beni mutlu eder.	f	262	236	229	175	902
	%	29,0	26,2	25,4	19,4	100,0
TV programları çocuğun taklit edeceği saldırganlık tavırları içermez.	f	355	157	203	192	907
	%	39,1	17,3	22,4	21,2	100,0
TV programları çocuğun taklit edeceği bir kişilik canlandırmaz.	f	306	114	232	258	910
	%	33,6	12,5	25,5	28,4	100,0
TV programları öğreticidir.	f	226	229	273	182	910
	%	24,8	25,2	30,0	20,0	100,0
TV programları çocuğu duygusal olarak harekete geçirir.	f	288	214	276	130	908
	%	31,7	23,6	30,4	14,3	100,0

Öğrenciler; “**TV Programları inandırıcıdır.**” ifadesine %27,1 oranında kesinlikle katılmakta; %18,7 oranında katılmakta; %30,3 oranında fikir belirtememekte; %23,9 oranında katılmamaktadır. Sonuçlara göre öğrencilerin çoğunluğu TV yayınlarını güvendirici bulmamaktadırlar (% 54,2).

“**TV programları çocuğun yaşayabileceği şeylerle ilgilidir.**” ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler %23,8; “Katılıyorum.” diyenler %20,8; Fikrim yok.” diyenler %32,4; “Katılmıyorum.” diyenler %23,0 oranındadır. Öğrencilerin yarıya yakını TV programlarının çocuğunu yaşayabileceği şeylerle ilgili olduğunu düşünmektedir (44,6).

“**TV programları güveniliridir.**” ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler %36,8; “Katılıyorum.” diyenler %12,3; “Fikrim yok.” diyenler %16,3; “Katılmıyorum.” diyenler ise %34,5 oranındadır. TV programlarını % 49,1 gibi bir grup güvenilir bulmaktadır.

“**TV programları çocuğun olmak isteyeceği insanı tanımlar.**” ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenlerin oranı %27,8; “Katılıyorum.” diyenlerin oranı %18,9; “Fikrim yok.” diyenlerin oranı %29,6; “Katılmıyorum.” diyenlerin oranı %23,7’dir.

“**TV programları gerçek hayata uygundur.**” ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler %20,2; “Katılıyorum.” diyenler %21,0; “Fikrim yok.” diyenler %26,4; “Katılmıyorum.” diyenler %32,4 oranındadır. Bu sonuçlar öğrencilerin kurnaca gerçeklikle yaşanan gerçeklik arasında tereddütte olduğunu göstermektedir.

“TV programları beni okuldan soğutuyor.” ifadesine kesinlikle katılanlar %49,4; katılanlar %12,6; fikri olmayanlar %15,3; katılmayanlar %22,7 oranındadır. İfadeye kesinlikle katılanlar, yalnızca katılanlar ele alındığında öğrenciler, TV'nin kendilerini okuldan soğuttuğunu düşünmektedirler. İkisinin oranı % 62'dir. Fikri olmayanlar da bu gruba dahil edildiğinde bu bulgu çok anlamlıdır.

“Her eve dijital kanal ve uydu anteni gereklidir.” ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler %39,5; “Katılıyorum.” diyenler %21,5; “Fikrim yok.” diyenler %20,5; “Katılmıyorum.” diyenler %18,4 oranındadır. Öğrencilerin çoğunluğu evlerinde dijital anten olması gerektiğini düşünmektedirler.

“TV programlarının tercihinde aile içi tartışmalar olması bazen huzursuzluğa yol açmaktadır.” ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 31,8; “Katılıyorum.” diyenler % 28,4; “Fikrim yok.” diyenler % 18,0; “Katılmıyorum.” diyenler % 21,8 oranındadır. Öğrencilerin %60'ı TV programlarının aile içinde huzursuzluğa yol açtığını düşünmektedirler. Fikri olmayanlar da bu guruba dahil edilirse oranın yüksekliği anlamlıdır.

“TV çocukların ruhsal ve bedensel gelişmesinde etkili olmaktadır.” ifadesine kesinlikle katılanlar % 33,7 oranında; katılanlar % 28,1 oranında; fikri olmayanlar % 23,3 oranında; katılmayanlar % 14,8 oranındadır. Kesinlikle katılanlar ve katılanlar bir grupta incelendiğinde öğrenciler TV'nin çocukların ruhsal ve bedensel gelişmelerinde TV'nin etkili olduğunu düşünmektedirler.

“Evde birkaç televizyon bulunduğu zaman aile içi ilişkiler zedeleniyor.” ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 36,4; “Katılıyorum.” diyenler % 21,2; “Fikrim yok.” diyenler % 20,3; “Katılmıyorum.” diyenler % 22,1 oranındadır. Bu sonuçlar öğrencilerin evde birden fazla televizyon olduğunda aile içi ilişkilerin zedelendiğini düşündüğünü göstermektedir.

“TV’de sunulan programların içeriği eğitim hayatını önemsizleştirmektedir.” ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 24,8; “Katılıyorum.” diyenler % 21,4; “Fikrim yok.” diyenler % 30,5; “Katılmıyorum.” diyenler % 23,3 oranındadır. Sonuçlara göre öğrencilerin yarıya yakını televizyon programlarının eğitim hayatını önemsizleştirdiğini düşünmektedir.

“TV akrabalık ve misafirlik ilişkilerini olumsuz etkiliyor.” ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 30,5; “Katılıyorum.” diyenler % 19,3; “Fikrim yok.” diyenler %

27,7; “Katılmıyorum.” diyenler % 22,5 oranındadır. Öğrencilerin %49,8’i televizyonun akrabalık ve misafirlik ilişkilerini olumsuz yönde etkilediğini düşünmektedir.

“TV ahlaki ve millî duygularımı güçlendirir.” ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler 27,0% ; “Katılıyorum.” diyenler % 19,4; “Fikrim yok.” diyenler % 33,9; “Katılmıyorum.” diyenler % 19,8 oranındadır. Veriler öğrencilerin % 46,4 oranında televizyon yayınlarının ahlaki ve millî duyguları düşündüklerini göstermektedir.

“TV yayınları dünyayı ve değişik kültürleri tanımamıza katkıda bulunmaktadır.” ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 40,6; “Katılıyorum.” diyenler % 33,8; “Fikrim yok.” diyenler % 14,9; “Katılmıyorum.” diyenler % 10,7 oranındadır. Sonuçlara göre öğrencilerin çoğunluğu TV yayınlarının dünyayı ve değişik kültürleri tanımalarında katkısı olduğunu düşünmektedir.

“TV yayınları ve reklamlar ihtiyaç dışı tüketimi artırıp aile ekonomisine zarar vermektedir.” ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 30,3; “Katılıyorum.” diyenler % 20,9; “Fikrim yok.” diyenler % 29,5; “Katılmıyorum.” diyenler % 19,3 oranındadır. Öğrencilerin %51,2’si TV yayınlarının ve reklamların ihtiyaç dışı tüketimi körüklediğini düşünmektedirler.

“Yabancı TV ailede eski yeni kuşak arasındaki iletişimin bozulmasında etkili olmaktadır.” ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 30,3; “Katılıyorum.” diyenler % 18,7; “Fikrim yok.” diyenler % 37,8; “Katılmıyorum.” diyenler % 13,2 oranındadır. Öğrencilerin yarıya yakını TV’nin eski yeni kuşak arasındaki iletişimin bozulmasında etkili olduğunu düşünmektedir (% 49,0).

“Yayınların birçoğu Türk aile yapısına uygun değildir.” ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 33,2; “Katılıyorum.” diyenler % 30,1; “Fikrim yok.” diyenler % 22,9; “Katılmıyorum.” diyenler % 13,8 oranındadır. Öğrencilerin çoğunluğu TV yayınlarının birçoğunun Türk aile yapısına uygun olmadığını düşünmektedir.

“TV yayınları aile bireylerinin yaşayışına olumsuz olarak yön verici özellikler taşımaktadır.” ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 25,1; “Katılıyorum.” diyenler % 24,7; “Fikrim yok.” diyenler % 30,8; “Katılmıyorum.” diyenler % 19,4 oranındadır. Öğrencilerin % 49,8’i TV yayınlarının aile bireylerinin yaşayışına olumsuz olarak yön verici özellikler taşıdığını düşünmektedir.

“TV yayınları aile bireyleri arasındaki ilişkilere olumsuz olarak yön vermektedir.” ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler 25,6% ; “Katılıyorum.” diyenler % 27,4; “Fikrim

yok.” diyenler % 27,6; “Katılmıyorum.” diyenler % 19,4 oranındadır. Öğrencilerin çoğu TV yayınlarının aile bireyleri arasındaki ilişkilere olumsuz yön verdiğini düşünmektedirler (%53,0).

“TV yayınları aile içi davranışlara yön vermektedir.” ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 25,8; “Katılıyorum.” diyenler % 27,7; “Fikrim yok.” diyenler % 30,0; “Katılmıyorum.” diyenler % 16,3 oranındadır. Öğrencilerin % 53,5’i TV yayınlarının aile içi davranışlara yön verdiğini düşünmektedir.

“Evde TV izlenirken cinsellik, şiddet ve korku içeren bazı sahnelere müdahale edilmelidir.” ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 45,7; “Katılıyorum.” diyenler % 23,2; “Fikrim yok.” diyenler % 20,9; “Katılmıyorum.” diyenler % 10,2 oranındadır. Öğrenciler TV programlarında yayınlanan cinsellik, şiddet ve korku içeren sahnelere müdahale edilmesi gerektiğini düşünmektedirler (%67,9).

“Aile içi ilişkileri konu alan yapımlar aile bireyleri arasındaki ilişkileri olumlu olarak etkilemektedir.” ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 31,6; “Katılıyorum.” diyenler % 24,8; “Fikrim yok.” diyenler % 30,5; “Katılmıyorum.” diyenler % 13,1 oranındadır. Öğrencilerin %56,4’ü aile içi ilişkileri konu alan yapımların aile bireylerinin iletişimde olumlu olacağını düşünmektedirler.

“Magazin programları gençlerin yaşantı ve beklentilerini olumlu olarak etkilemektedir.” ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 38,1; “Katılıyorum.” diyenler % 26,2; “Fikrim yok.” diyenler % 22,4; “Katılmıyorum.” diyenler % 13,3 oranındadır. Öğrenciler magazin programlarının kendilerinin beklentilerini olumlu etkilediğini düşünmektedirler (% 64,3). Bu durum öğrencilerin magazin programlarından etkilenme biçimi hakkında önemli ipuçları vermektedir.

“TV gençleri ailelerinden bağımsız yaşamaya ve davranmaya itmektir.” ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 37,0; “Katılıyorum.” diyenler % 22,0; “Fikrim yok.” diyenler % 23,1; “Katılmıyorum.” diyenler % 17,9 oranındadır. Öğrenciler TV yayınlarının kendilerini bağımsız yaşama ve bağımsız davranmaya ittiğini düşünmektedirler (% 59,0).

“TV programları dürüstlüğü aşılaiıcı niteliktedir.” ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 29,7; “Katılıyorum.” diyenler % 20,5; “Fikrim yok.” diyenler % 27,0; “Katılmıyorum.” diyenler % 22,8 oranındadır. Öğrencilerin yarısı TV programlarının dürüstlüğü aşılaiıcı nitelikte olduğunu düşünmektedirler (% 50,2). Fikir belirtmeyenler ve katılmayanların düşünceleri de önemsenmelidir.

“TV programları bana göre kötü söz içermez.” ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 32,1; “Katılıyorum.” diyenler % 15,1; “Fikrim yok.” diyenler % 30,2; “Katılmıyorum.” diyenler % 22,6 oranındadır. Öğrencilerin yarıya yakını TV programlarının kötü söz içermediğini belirtmektedir. Ancak fikir belirtmeyenler ve katılmayanlar yarıdan fazladır. Burada öğrencilerin bu konuda tereddütte olduğu söylenebilir.

“TV programları beni mutlu eder.” ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 29,0; “Katılıyorum.” diyenler % 26,2; “Fikrim yok.” diyenler % 25,4; “Katılmıyorum.” diyenler % 19,4 oranındadır. Öğrencilerin yarıdan fazlası TV programlarının kendilerini mutlu ettiğini düşünmektedirler (%55,2).

“TV programları çocuğun taklit edeceği saldırganlık tavırları içermez.” ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 39,1; “Katılıyorum.” diyenler % 17,3; “Fikrim yok.” diyenler % 22,4; “Katılmıyorum.” diyenler % 21,2 oranındadır. Öğrencilerin yarıdan fazlası TV programlarının çocuğun taklit edeceği saldırganlık tavırları içermediğini düşünmemektedirler (% 56,4).

“TV programları çocuğun taklit edeceği bir kişilik canlandırmaz.” ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 33,6; “Katılıyorum.” diyenler % 12,5; “Fikrim yok.” diyenler % 25,5; “Katılmıyorum.” diyenler % 28,4 oranındadır. Öğrencilerin % 46,1’i TV programlarının çocuğun taklit edeceği bir kişilik canlandırmadığını düşünmektedirler. Diğer oranlar (fikir belirtmeyenler ve katılmayanlar) öğrencilerin TV programlarında taklit edeceği kişilik olduğuna işaret edebilir.

“TV programları öğreticidir.” ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler %24,8; “Katılıyorum.” diyenler %25,2; “Fikrim yok.” diyenler %30,0; “Katılmıyorum.” %20,0 oranındadır. Öğrencilerin yarıya yakını TV programlarının öğretici olduğunu düşünmektedirler. Bu durum TV’nin eğitici yönüyle ilgili önemli ipuçları vermektedir.

“TV programları çocuğu duygusal olarak harekete geçirir.” ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 31,7; “Katılıyorum.” diyenler % 23,6; “Fikrim yok.” diyenler % 30,4; “Katılmıyorum.” diyenler % 14,3 oranındadır. Öğrencilerin çoğunluğu (%55,3) televizyon programlarının çocuğu duygusal olarak harekete geçirdiğini düşünmektedirler.

BÖLÜM V:

SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1.Sonuçlar

Bu kısımda anketle öğrencilerden toplanan nicel ve nitel verilerin istatistik tekniklerle analizi sonucu ulaşılan bulguların sonuçları verilmiştir.

- Anketi cevaplayanların yoğunluğunun 13–14 yaş ve 16–17 yaş grubunda toplandığı görülmektedir.
- Ankete cevap verenlerin % 55,6'sı kız, % 44,5'i ise erkektir.
- Öğrencilerin ailelerinin genelinde görülen düşük ve orta düzey gelir grubuna sahip olmasıdır.
- Öğrenci annelerinin büyük çoğunluğu ev hanımıdır.
- Öğrenci ailelerinin birey sayısı dört ve beşin üstünde yoğunlaşmaktadır.
- Öğrenci annelerinin öğrenim durumlarının yoğunluğu ilkokul, ortaokul ve liselerdedir.
- Öğrenci babalarının öğrenim durumları ilkokul, ortaokul ve lise mezuniyetinde yoğunlaşmaktadır.
- Öğrencilerin % 86,3'lük bir bölümü "TV izlemeyi seviyor musunuz?" sorusuna "Evet" cevabı vermiştir.
- Katılımcıların hemen hemen hepsinin evinde TV vardır.
- Evinde ulusal ve uluslararası TV izlemek için gerekli olan dijital anten alıcısı kullananlar ise %51,9; yerel TV'leri izlemek için anteni evin – apartmanın çatı katında olanlar %41,8; şifreli kanalları izlemek için gerekli alıcıları kullananlar % 6,3'tür.
- Öğrencilerden hafta içi 1 saatten az TV izleyenler % 40,0; hafta sonu TV izleyenler % 18,6'dır.
- Hafta içinde 1 – 3 saat TV izleyenler % 49,3; hafta sonunda % 50,4'tür.
- Hafta içinde 4 – 6 saat TV izleyenler % 7,3; hafta sonunda % 22,6'dır.
- Hafta içinde 6 saatten fazla TV izleyenler % 3,3; hafta sonunda % 8,3'tür.
- Öğrencilerden 18.00 – 21.00 arasında TV izleyenler %54,3'tür; 21 ve sonrası izleyenler ise %21,1'dir.

- **Çizgi film** izleyenler % 31,0'dir.
- **Yabancı film** izleyenler % 51,6'dır.
- **Yerli film izleyenler** %53,9'dur.
- **Magazin ve paparazzi programlarını** izleyenler % 19,2'dir.
- **Eğitici program** izleyenler % 33,8'dir.
- **Belgesel ve çevre bilincini artıran yayınlar** izleyenler % 50,3'dir.
- **Spor programlarını** izleyenler % 41,9'dur.
- **Dizi** izleyenler %56,6'dır.
- **Müzik programlarını** izleyenler %58,6'dır.
- **Haberler ve haber programlarını** izleyenler %54,0'dır.
- **TV programlarında seçim yapmayanlar** %91,2'dir.
- **Gerilim ve şiddet içeren programları** izleyenler %31,8'dir.
- **TV izlemeyenler** %5,1'dir.
- Öğrencilerin % 30,6'sı TV izleme konusunda anne ve babaları tarafından yönlendirilmemekte; % 52,3'ünün bazen yönlendirilmekte; % 17,1'i ise her zaman yönlendirilmektedir.
- Öğrenciler TV izleme konusunda yönlendirilirken izleme süresi konusunda yönlendirilenler %45,4; izleme saati konusunda yönlendirilenler % 31,8; program seçimi konusunda yönlendirilenler % 22,8'dir.
- Öğrencilerin çoğunluğu okullarında veya okul dışında sosyal etkinliklere katılmaktadırlar (% 59,2).
- Öğrencilerin % 37,8'inin evinde kişisel bilgisayarını olup % 62,2'sinin evinde kişisel bilgisayarını yoktur.
- Öğrencilerin % 11,3'ü her gün, % 15,0'ı haftada birkaç kez, % 11,2'si haftada bir kez, % 62,5'i ise ara sıra VCD, DVD ve video izlediklerini belirtmişlerdir.
- İzlediğim programlardaki kahramanları rüyamda görüyorum diyenlerin oranı % 16,8'dir.

- Öğrencilerden çok sevdikleri bir filmin kahramanıyla karşılaştıklarında ona “ Sizin hayranınızım.” diyenler % 60,4; “Sizi örnek alıyorum.” diyenlerin % 15,0; “Her olayda sizin gibi davranmak istiyorum.” diyenler 5,9; “Sizi her izlediğimde yerinizde olmak isterdim.” diyenler 18,7’dir.
- Öğrencilerin evlerinde çizgi film seyredilme oranı % 23,4’tür.
- Dizi film izlenme oranı % 57,8’dir.
- Haber izlenme oranı % 61,4’tür.
- Müzik - magazin programlarının izlenme oranı % 24,5’tir.
- Spor programları izlenme % 38,2’dir.
- Tartışma- açık oturum izlenme oranı % 22,2’dir.
- Eğlence programlarının izlenme oranı % 20,1’dir.
- Belgesellerin izlenme oranı % 37,8’dir.
- Yarışma programlarının izlenme oranı % 34,6’dır.
- Öğrenciler evlerinde izlenen TV kanallarının seçiminde babalarının % 19,3 oranında etkilidir. Annelerinin etkisi ise % 7,1’dir. kendileri % 7,4 oranında etkilidir.
- Öğrencilerin %39, 8’i **çizgi filmleri** Maxi TV’de, %21,4 ATV’de, % 31,4’ü Kanal D’de, %7,4 Star’da izlediğini belirtmiştir.
- Öğrenciler **eğlence programlarını** TRT’ de %38,0; Show TV’de %37,7; ATV’de %9,4; Kanal D’de %14,9 oranında izlemektedirler.
- **Öğrenciler Yarışma programlarını** TRT %41,5; Show %26,3; ATV %13,8; Kanal D%18,4 oranında izlemektedirler.
- Öğrenciler **tartışma programlarını** Show TV’de %68,4; ATV %14,1; Star %9,2; Kanal D%8,4 oranında izlemektedirler.
- Öğrenciler **haber programlarını** Show TV %59,3; ATV %16,7; Kanal D %8,9; Star %8,8; oranında izlenmektedirler.
- Öğrenciler **magazin programlarını** Show TV’de %60,2; Kanal D’de %16,7; Star’da % 12,1; Kral TV’de % 11,1 oranında izlemektedirler.

- Öğrenciler **dizi filmleri** Show % TV’de 56,8; ATV’de %17,7; Kanal D’de %15,9; Star’da %9,6 oranında izlemektedirler.
- Öğrenciler **Belgeselleri** TRT’de %69,8; NTV’de %12,4; CNN Türk’te %3,8; National Geographic’de %14,0 oranında izlemektedir.
- Öğrenciler **Spor programlarını** Digi Türk’te %53,6; TRT’de %15,9; Show TV’de %8,0; NTV’de %22,4 oranında izlemektedir.
- Öğrenciler sırasıyla; komedi filmlerini % 57,6; **macera filmlerini % 54,0; aksiyon filmlerini % 42,7; duygusal filmleri % 39,0; savaş konulu filmleri % 30,9;** tarihi filmleri % 30,1; aile konulu filmleri % 29,2; Vestern türü filmleri % 20,8 oranında
- Öğrencilerin % 34,2’si şiddet içerikli programların, % 80,1’i cinsel içerikli programların, % 18,5’i korku ve gerilim içerikli programların, % 46,6’sı kötümserlik veren yayınların evlerinde velileri tarafından izlenmelerine izin vermediğini belirtirken; % 16,3’ü ise böyle bir ayırım yapılmadığı yönünde görüş bildirmiştir.
- Öğrencilerden TV’nin insanlara katkısını “Bilgi ve görgümüzü artırıyor.” olarak belirtenler % 46,6; “Eğitim konusunda daha bilinçli olmamızı sağlıyor.” diyenler % 34,7; “Çevre bilincini artırıyor.” diyenler % 31,6; “Haber, açık oturum programları aile bireylerinin kendini ifade etmesine yardımcı.” diyenler % 28,7; “Ailenin aynı ortamda buluşmasını sağlar.” diyenler % 28,5; “Sevilen ortak programlarla aile içi paylaşım artırıyor.” diyenler % 27,3; “Siyasal olarak bilinçlenmemeye katkı sağlıyor.” diyenler % 25,7; “Millî ve manevi değerlere duyarlılığımızı artırıyor.” diyenler % 21,0; “Kendimi dünya vatandaşı gibi hissetmemi sağlıyor.” diyenler % 17,6; “Değerler dünyama olumlu katkı sağlıyor.” diyenler % 14,0; “Direkt konuşulmayan ailevi sorunların konuşulmasına zemin hazırlıyor.” diyenler % 12,2 oranındadır.
- Öğrencilere göre TV’nin zararları sırasıyla yüzde olarak şu şekilde sıralanmaktadır. “Okulda ve çevrede şiddet eğilimini özendirip artırıyor.” ifadesine “Evet” diyenler %48,1; **Aile içi sohbeti engelliyor.** ifadesine “Evet” diyenler % 46,3; **Bazı yayınlar aile içi tartışmalara sebep oluyor.** ifadesine “Evet” diyenler % 30,2; **İzlediğimiz reklamlar ve diğer programlar tüketim alışkanlığımızı değiştirerek bilinçsiz tüketime yönlendirmemize neden oluyor.** ifadesine “Evet” diyenler % 28,2; “Aile bireylerinin sorunlarını ve çözümünü bulmayı sağlıyor.” ifadesine “Evet” diyenler % 21,0; **İzlediğimiz programlardan etkilendiğinde bende başkalarıyla yarışma ve onları asma duygusu uyanır.** ifadesine “Evet”

diyenler % 19,2; “Aile bireylerinin daha bencil olmasına neden oluyor.” ifadesine “**Evet**” diyenler % 17,5; “ Aile bireylerinin kendi başına buyruk olmasına neden oluyor.” ifadesine “**Evet**” diyenler % 16,7; “İzlediğimiz programlardan etkilendiğimde benden daha iyi yaşayan insanlara karşı içimde nefret duygusu uyanır.” ifadesine “**Evet**” diyenler % 10,1; “**Aile ve akrabalık ilişkilerinde yönlendirici rol oynuyor.**” ifadesine “**Evet**” diyenler 9,5%; “**Aile bireylerinin daha özverili olmasına neden oluyor.**” ifadesine “**Evet**” diyenler % 4,6 oranındadır.

- Öğrenciler; “**TV Programları inandırıcıdır.**” ifadesine %27,1 oranında kesinlikle katılmakta; %18,7 oranında katılmakta; %30,3 oranında fikir belirtememekte; %23,9 oranında katılmamaktadırlar.
- “**TV programları çocuğun yaşayabileceği şeylerle ilgilidir.**” ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler %23,8; “Katılıyorum.” diyenler %20,8; Fikrim yok.” diyenler %32,4; “Katılmıyorum.” diyenler %23,0 oranındadır.
- “**TV programları güvenilirdir.**” ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler %36,8; “Katılıyorum.” diyenler %12,3; “Fikrim yok.” diyenler %16,3; “Katılmıyorum.” diyenler ise %34,5 oranındadır.
- “**TV programları çocuğun olmak isteyeceği insanı tanımlar.**” ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenlerin oranı %27,8; “Katılıyorum.” diyenlerin oranı %18,9; “Fikrim yok.” diyenlerin oranı %29,6; “Katılmıyorum.” diyenlerin oranı %23,7’dir.
- “**TV programları gerçek hayata uygundur.**” ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler %20,2; “Katılıyorum.” diyenler %21,0; “Fikrim yok.” diyenler %26,4; “Katılmıyorum.” diyenler %32,4 oranındadır.
- “**TV programları beni okuldan soğutuyor.**” ifadesine kesinlikle katılanlar %49,4; katılanlar %12,6; fikri olmayanlar %15,3; katılmayanlar %22,7 oranındadır.
- “**Her eve dijital kanal ve uydu anteni gereklidir.**” ifadesine “Kesinlikle katılıyorum:” diyenler %39,5; “Katılıyorum.” diyenler %21,5; “Fikrim yok.” diyenler %20,5; “Katılmıyorum.” diyenler %18,4 oranındadır.
- “**TV programlarının tercihinde aile içi tartışmalar olması bazen huzursuzluğa yol açmaktadır.**” ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 31,8; “Katılıyorum.” diyenler % 28,4; “Fikrim yok.” diyenler % 18,0; “Katılmıyorum.” diyenler % 21,8 oranındadır.

- **“TV çocukların ruhsal ve bedensel gelişmesinde etkili olmaktadır.”** ifadesine kesinlikle katılanlar % 33,7 oranında; katılanlar % 28,1 oranında; fikri olmayanlar % 23,3 oranında; katılmayanlar % 14,8 oranındadır.
- **“Evde birkaç televizyon bulunduğu zaman aile içi ilişkiler zedeleniyor.”** ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 36,4; “Katılıyorum.” diyenler % 21,2; “Fikrim yok.” diyenler % 20,3; “Katılmıyorum.” diyenler % 22,1 oranındadır.
- **“TV’de sunulan programların içeriği eğitim hayatını önemsizleştirmektedir.”** ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 24,8; “Katılıyorum.” diyenler % 21,4; “Fikrim yok.” diyenler % 30,5; “Katılmıyorum.” diyenler % 23,3 oranındadır.
- **“TV akrabalık ve misafirlik ilişkilerini olumsuz etkiliyor.”** ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 30,5; “Katılıyorum.” diyenler % 19,3; “Fikrim yok.” diyenler % 27,7; “Katılmıyorum.” diyenler % 22,5 oranındadır.
- **“TV ahlaki ve millî duygularımı güçlendirir.”** ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler 27,0% ; “Katılıyorum.” diyenler % 19,4; “Fikrim yok.” diyenler % 33,9; “Katılmıyorum.” diyenler % 19,8 oranındadır.
- **“TV yayınları dünyayı ve değişik kültürleri tanınmamıza katkıda bulunmaktadır.”** ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 40,6; “Katılıyorum.” diyenler % 33,8; “Fikrim yok.” diyenler % 14,9; “Katılmıyorum.” diyenler % 10,7 oranındadır.
- **“TV yayınları ve reklamlar ihtiyaç dışı tüketimi artırıp aile ekonomisine zarar vermektedir.”** ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 30,3; “Katılıyorum.” diyenler % 20,9; “Fikrim yok.” diyenler % 29,5; “Katılmıyorum.” diyenler % 19,3 oranındadır.
- **“Yabancı TV ailede eski yeni kuşak arasındaki iletişimin bozulmasında etkili olmaktadır.”** ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 30,3; “Katılıyorum.” diyenler % 18,7; “Fikrim yok.” diyenler % 37,8; “Katılmıyorum.” diyenler % 13,2 oranındadır.
- **“Yayınlarmın birçoğu Türk aile yapısına uygun değildir.”** ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 33,2; “Katılıyorum.” diyenler % 30,1; “Fikrim yok.” diyenler % 22,9; “Katılmıyorum.” diyenler % 13,8 oranındadır.

- **“TV yayınları aile bireylerinin yaşayışına olumsuz olarak yön verici özellikler taşımaktadır.”** ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 25,1; “Katılıyorum.” diyenler % 24,7; “Fikrim yok.” diyenler % 30,8; “Katılmıyorum.” diyenler % 19,4 oranındadır.
- **“TV yayınları aile bireyleri arasındaki ilişkilere olumsuz olarak yön vermektedir.”** ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler 25,6% ; “Katılıyorum.” diyenler % 27,4; “Fikrim yok.” diyenler % 27,6; “Katılmıyorum.” diyenler % 19,4 oranındadır
- **“TV yayınları aile içi davranışlara yön vermektedir.”** ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 25,8; “Katılıyorum.” diyenler % 27,7; “Fikrim yok.” diyenler % 30,0; “Katılmıyorum.” diyenler % 16,3 oranındadır.
- **“Evde TV izlenirken cinsellik, şiddet ve korku içeren bazı sahnelere müdahale edilmelidir.”** ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 45,7; “Katılıyorum.” diyenler % 23,2; “Fikrim yok.” diyenler % 20,9; “Katılmıyorum.” diyenler % 10,2 oranındadır.
- **“Aile içi ilişkileri konu alan yapımlar aile bireyleri arasındaki ilişkileri olumlu olarak etkilemektedir.”** ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 31,6; “Katılıyorum.” diyenler % 24,8; “Fikrim yok.” diyenler % 30,5; “Katılmıyorum.” diyenler % 13,1 oranındadır.
- **“Magazin programları gençlerin yaşantı ve beklentilerini olumlu olarak etkilemektedir.”** ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 38,1; “Katılıyorum.” diyenler % 26,2; “Fikrim yok.” diyenler % 22,4; “Katılmıyorum.” diyenler % 13,3 oranındadır.
- **“TV gençleri ailelerinden bağımsız yaşamaya ve davranmaya itmektir.”** ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 37,0; “Katılıyorum.” diyenler % 22,0; “Fikrim yok.” diyenler % 23,1; “Katılmıyorum.” diyenler % 17,9 oranındadır.
- **“TV programları dürüstlüğü aşıl原因ıcı niteliktedir.”** ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 29,7; “Katılıyorum.” diyenler % 20,5; “Fikrim yok.” diyenler % 27,0; “Katılmıyorum.” diyenler % 22,8 oranındadır.
- **“TV programları bana göre kötü söz içermez.”** ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 32,1; “Katılıyorum.” diyenler % 15,1; “Fikrim yok.” diyenler % 30,2;

“Katılmıyorum.” diyenler % 22,6 oranındadır. Öğrencilerin yarıya yakını TV programlarının kötü söz içermediğini belirtmektedir.

- **“TV programları beni mutlu eder.”** ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 29,0; “Katılıyorum.” diyenler % 26,2; “Fikrim yok.” diyenler % 25,4; “Katılmıyorum.” diyenler % 19,4 oranındadır.
- **“TV programları çocuğun taklit edeceği saldırganlık tavırları içermez.”** ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 39,1; “Katılıyorum.” diyenler % 17,3; “Fikrim yok.” diyenler % 22,4; “Katılmıyorum.” diyenler % 21,2 oranındadır.
- **“TV programları çocuğun taklit edeceği bir kişilik canlandırmaz.”** ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 33,6; “Katılıyorum.” diyenler % 12,5; “Fikrim yok.” diyenler % 25,5; “Katılmıyorum.” diyenler % 28,4 oranındadır.
- **“TV programları öğreticidir.”** ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler %24,8; “Katılıyorum.” diyenler %25,2; “Fikrim yok.” diyenler %30,0; “Katılmıyorum.” %20,0 oranındadır.
- **“TV programları çocuğu duygusal olarak harekete geçirir.”** ifadesine “Kesinlikle katılıyorum.” diyenler % 31,7; “Katılıyorum.” diyenler % 23,6; “Fikrim yok.” diyenler % 30,4; “Katılmıyorum.” diyenler % 14,3 oranındadır.

5.2.Öneriler

- Televizyon programlarındaki olumlu modellerin çocuklar için yapıcılığı göz önüne alınırken olumsuz modellerin de o denli yıkıcı olduğu bilinmeli ve çocuk programlarının buna göre yapılandırılmalıdır.
- Hatasız bir gramerle ve yaşayan bir Türkçe ile program oluşturmaya özen gösterilmelidir.
- Çocuklar için hazırlanan televizyon programlarının eğitici yönü izlenmeli izleme sonucunda çıkan değerlendirme raporlarına göre programlar hazırlanmalıdır.
- Yayınlardaki eğitici kavramlar soyut düzeyde verilmemeli, somut örneklerle çocuğa “yaşatılarak” aktarılmalıdır.
- Çocuk için hazırlanan televizyon dizileri, ondaki yardımseverlik, yurtseverlik ve insan severlik gibi değerleri pekiştirmeli; farklı konularda düşünme fırsatı vererek gerektiğinde sentez, yorum ve kıyaslama yapabilmesine olanak hazırlamalıdır.
- Yayınlarda çocuğa verilecek iyi değerler, çocuğun iyiyi ve doğruyu kendi başına bulabilmesi sağlayacak nitelikte olmalıdır.
- Çocuk yayınları toplumsal değerleri çocuğa aktarabilmelidir.
- Anne ve babalar zaman zaman televizyonu kapatabilmeli, müzik dinlemek ve kitap okumak gibi farklı uğraşlarda bulunarak, çocuklarına örnek olabilmelidirler. Okullarda buna yönelik olarak veliye seminerler verilmelidir.
- Anne ve babalar; çocuktaki saldırganlık tepkilerini harekete geçirebilecek ya da onları aşırı uyaran ve toplumsal değer yargılarını değiştirmeye neden olan dizileri izlemelerine engel olmalıdırlar.
- Aileler çocuklarının televizyon izleme saatlerini ve televizyonda izleyecekleri programları önceden belirlemeli ve asla taviz vermemelidirler.
- Çocukların kurmaca gerçeklikle yaşanan gerçekliği ayırt etmelerine yönelik eğitici seminerler verilmelidir.
- Çocukların televizyona fazla bağlanıp arkadaş çevresinden uzaklaşması engellenmelidir.

- Velilere çocuklarına yapıcı yönlendirmenin nasıl yapılacağı konusunda seminerler verilmelidir.
- Velilere olumlu model olma konusunda eğitimler verilmeli.
- Çocukların televizyonda şiddet izlemelerinin önüne geçilmelidir.
- Televizyon izleme süreleri konusunda çocuklar yönlendirilmelidir.
- Çocukların hangi televizyon programlarını izlediklerini, hangi filmlere eğilimli olduklarını belirlemeye yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- Şiddet içeren filmlerin etkisinden çocukların korunmasına için tür filmler geç saatlerde yayına konmalıdır.
- Haberlerde, şiddet içeren ve üzücü görüntüler yer almamalı ve defalarca, üstü bantlı olsa da gösterilmemelidir.
- Çocuk programları ve çizgi filmlerin çeşidi ve süresinin arttırılmalı; bu filmlerde çocukların kimliklerinin oluşumunu sağlayıcı içerik önceden belirlenmelidir.
- Türk kültüründe yer etmiş halk tiplerine çocuk programlarında daha çok yer verilip çocuklara tanıtılmalıdır.
- Çocuk dizileri ve çocuk programlarında argo sözcükler kullanılmamalıdır.
- Çocuklara yönelik programlar akşam 19.00 ile 21.00 arasında gösterilmelidir
- Resmî televizyon kanalları arasında sadece çocuklara yönelik ve çocukların sunduğu bir kanal yer almadır.
- Televizyonda izlenen görüntülerin anlamlarının okunması ve yorumlanması eğitimi verilmelidir.
- İzleyicinin kendini savunabilmesi için, hazırlıklı bir kafaya ve birbirini bütünleyen bir değer sistemine sahip olması için çalışmalar yapılmalıdır. Bu çerçevede öğrencilerin bilinçli okur olmaları sağlanmalıdır.
- Ebeveynlere TV nin etkileri konusunda eğitim vermeye çaba gösterilmeli, çocuklara eleştirel TV izleme becerisi kazandırılmalıdır.
- Ebeveynler çocuklarının TV izlemesini günde 1–2 saatle sınırlandırılmalıdır.
- Ebeveynler çocuklarının seyredeceği programların seçimine katılmalıdır.

- Ebeveynler çocukların izlediklerini yorumlamalarına yardım etmek amacıyla onlarla birlikte TV izlenmelidir.
- Ebeveynler çocuklarına model olup programlar konusunda seçici davranmalıdır.
- Ebeveynler çocuklarını televizyon izlemek yerine, kitap okumaya yönlendirmelidir.
- Ebeveynler çocuklarının odalarına ve kendi yatak odalarına televizyon koymamalı; televizyon, oturma odasında ve merkezi olmayan bir yere konulmalıdır.
- Zararlı yayınlarla ilgili Bakanlıkta bir birim kurulmalı bu tür programları izlemeye alarak raporları RTÜK'e bildirmelidir. Ayrıca bu birimde reklamlarla tüketim alışkanlıklarının köruklenildiği programların belirlenmesi sağlanıp önlemler almaya çalışmalıdır.
- Eğitim programları çoğaltılmalı MEB RTÜK bu konuda iş birliğine gitmelidir.
- Öğrencilerin izleyebileceği eğlence programları eğitici nitelikte olmalıdır.
- Çocukların izlediği programlarda okul arkadaşlığının, komşuluğun önemi vurgulanmalı; bunlar ciddi biçimde ele alınmalı; bu konuda gayri ciddi programlar yayına konmamalıdır.
- Son yıllarda, televizyon programlarındaki evlilik dışı kadın – erkek ilişkileri ve cinselliği ön plana çıkaran tavırlar, tutumlar ve kıyafetler karşısında, genel olarak toplumumuzun sistematik olarak duyarsızlaştığı görülmektedir. Bir çocuğun, kavrayamayacağı düzeyde cinsellikle televizyonda karşılaşması, bu konudaki sağlıklı gelişimini çeşitli biçimlerde etkileyebilir. Bu nedenle, çocukların televizyon izledikleri saatlerde gösterilen, cinselliğin açık biçimde sergilendiği, özendiriciliği yüksek ve eyleme geçmeyi cesaretlendiren filmler yayına konmamalıdır.
- Ebeveynler için çocuklarının ne tür programları izleyebileceğini, kontrol eden teknik mekanizmalar geliştirilmelidir.
- Karar vericiler tarafından şiddet içermeyen, olumlu sosyal davranışları özendiren programların sayısını artırmaya ve yapılmasını özendirmeye yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- Okullarda aileler için şiddet içerikli filmlerin olumsuz etkilerinin azaltılmasıyla ilgili eğitim paketleri geliştirilmeli ve bunların velilere dağıtılması sağlanmalıdır.

- Ana-babalar; şiddet içeriği izleyen çocuklarının saldırgan tutumlarının, antisosyal davranışlarının, korkularının ve şiddet karşısındaki duyarsızlıklarının artması riskinin farkında olmalıdırlar.
- Çocuklar, gerçeklik, haklılık ve sonuçlar bağlamında programlarla ilgili eleştirel bir değerlendirme yapabilmeleri için eğitmelidirler.
- Politika Oluşturucular; medyanın tüm türlerinde şiddetin doğasını, derecesini ve bağlamını izlemelidirler ve uygun ilkeler, standartlar ve cezalar belirleyerek hayata geçirmelidirler.
- Toplumun değer yargılarıyla çatışan, aileyi ve diğer sosyal kurumları değersizleştiren, insan bedenini ve ruhsal değerlerini maddeleştiren, insanlığın ortak değer ve doğrularına aykırı olan her tür aşırılığın denetlenmelidir. Denetleme sonucunda yeterli ağırlıkta yaptırımlar da mutlaka olmalıdır. Bununla ilgili yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- Nüfusun asıl büyük kısmının çoğunluğunun tek odalı bir evde yaşayan, çok çocuklu, zamanının büyük bölümünü televizyon karşısında geçiren, düşük sosyo-ekonomik düzeyden ve eğitimsiz insanlar oldukları hatırlanmalı; bu ana-babaların, çocuklarının bilinçli televizyon izlemeleri konusundaki büyük sorumluluğu ne kadar taşıyabilecekleri çok iyi sorgulanmalıdır.
- Televizyon programları izlenebilirliği çağdaş tekniklerle artırılmış, toplumsal ve psikolojik sorunları gizlemeyen, ama bunlara sağlıklı çözüm yolları da önerebilen programların yaygınlaştırılması ve şiddetin önlenmesinde işlevsel hâle getirilmelidir.
- TV kanalları, sorumlu yayıncılık anlayışı içerisinde, çocukların TV izleyebilecekleri saatlerde çocuklar için olumsuz içerik özellikleri taşıyan yayınlara yer vermemeyi, bir sorumluluk sorunu olarak görmelidirler. Ayrıca konuyla ilgili kişiler ya da yetkili kurumlar tarafından 3 ay, 6 ay ya da 1 yıllık yayın dönemini temsil edecek, çocuk programlarının da bu açıdan inceleneceği çalışmaların yapılması yararlı olacaktır.

KAYNAKLAR

Önder ŞENYAPILI, (1981) **Toplum ve İletişim**. Ankara: Turan Kitabevi.

(www.gelisimplatformu.org).

Özer, Ö. (2005a). Yetiştirme kuramının eleştirel bağlamda değerlendirilmesi: Televizyonun Rezonans etkisine dair bir araştırma. *Kültür ve İletişim*, 8(1), 127-161.

Mahremiyet İhlâllerinin İzleyicilerin Ruh Sağlığı Üzerindeki Olumsuz Etkileri, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) Özel Çalışma Grubu Sonuç Raporu.

<http://www.sadeyasam.org/icerik.cfm?icerikId=856812685&gunc=20070603>

RTÜK (Nisan-2004). Televizyon Yayınlarında Koruyucu Simge Sistemi Uygulamaya Yönelik Model Geliştirme Çalışma Grubu Raporu- Uygulama Rehberi. Ankara.

www.zekiturk.com/forum/televizyonun-cocuklar-uzerindeki-olumsuz-etkileri-6258.html+Revue,1998%3B37&hl=tr&ct=clnk&cd=1&gl=tr

Anderson, C.A., & Bushman, B.J. (2002). Media violence and societal violence. *Science*, 295, 2377–2378.

Huesmann, L.R., Moise-Titus J., Podolski, C.L. & Eron, L.D. (2003). Longitudinal relations between children's exposure to TV violence and their aggressive and violent behaviour in young adulthood: 1977-1992. *Developmental Psychology*, 39(2), 201-221.

Gentile, D.A., Walsh, D.A., Ellison, P.R., Fox, M. & Cameron, J. (2004). Media violence as a risk factor for children: A longitudinal study. Paper presented at the American Psychological Society 16th Annual Convention, Chicago, Illinois.

Johnson, J.G., Cohen, P., Smailes, E.M., Kasen, S., & Brook, J.S. (2002). Television viewing and aggressive behavior during adolescence and adulthood. *Science*, 295 (5564 / 29 March), 2468-2471.

Özel Çalışma Grubu Sonuç Raporu, Grup Başkanı Prof. Dr. İhsan DAĞ ve Diğerleri, http://yunus.hacettepe.edu.tr/~ihsandag/index_files/Page2473.htm

İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl:6 Sayı:11 Bahar 2007/2 s.119–131

KONUyla İLGİLİ YARARLANILABİLECEK DİĞER KAYNAKLAR

Akın, B.(1999) “2000 Yılına Doğru Bilgi Toplumu Üzerine Genel Bir Değerlendirme ve Bilgi Ekonomisinin Özellikleri”, Verimlilik Dergisi, Ankara

Aktan, C.-Tunç, M.(1998) "Bilgi Toplumu ve Türkiye", Yeni Türkiye Dergisi, Ankara.

Akarcalı, Sezer (1996), “Televizyon ve Şiddet”, Yeni Türkiye, Eylül-Ekim 1996, sayı 11, s.553-560

American Academy of Pediatrics. Committee on Public Education. Children, adolescents, and television. Pediatrics 2001; 107:423-426. Anadolu Psikiyatri Dergisi 2004; 5:133-140 140 Televizyonda çocukların en çok seyrettikleri saatlerde gösterilen filmlerdeki şiddet düzeyi

Abelman, R. & Atkin D. (2000), “What Children Watch When They Watch Tv: Putting Theory into Practice” , Journal of Broadcasting & Electronic Media, Vol. 44.

Anık, C. (2003), Bilgi Fabrikaları ve Müşteriler, Ankara, Altın Küre. Berger, A. A. (1996) Kitle İletişiminde Çözümleme Yöntemleri, Der. N. Ulutak & A. Tunç, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi.

ALEMDAR, Korkmaz ve ERDOĞAN, İrfan (1994) Popüler Kültür ve İletişim. Ankara: Ümit Yayıncılık.

ARSLAN, Ali (2001) "Türk Medya Elitleri: Bir Durum Tespiti", Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, sayı: 8, sayfa: 135-164.

Alper Yusuf, K. (3 Eylül 2005) < <http://www.cocukdunyasi.net/q38.htm> (20/12/2005).

Abnormal and Social Psychology, 66, 3-11 Enduring fright reactions to scary media. Media Psychol 1999; 1:97-116. Ankara: MEB, s.10-12.

Anderson CA, Bushman BJ. Effects of violent video games on aggressive behavior, aggressive cognition, aggressive affect, physiological arousal, and prosocial behavior: a meta-analytic review of the scientific literature. Psychol Med 2001; 12:353-359.

A. C. NIELSEN COMPANY. (1990), Nielsen Report On Television 1990, Northbrook, IL, Nielsen Media Research.

Bandura, A (1986), Social Foundations of Thought and Action: A social Cognitive Theory, Englewood Cliffs, NJ:Prentice Hall.

Bandura; Ross; Ross (1963), “Imitation of Film-Mediated Agressive Models”, Journal of

Berkowitz, L. (1974), “Some determinants of Impulsive Aggression Role of Mediated Associations With Re-inforcements for Aggression”, Psychological Review, 81, 76-

Bennet, W. Lance (2000), Politik İllizyon ve Medya, Çev: Seyfi Say, Nehir Yay., İst.

Baudrillard, J. (2004) “Sanal Evren ve Haber Dünyası”, DESEM Söyleşisi, İzmir

Burton, G.(1995), Görünenden Fazlası: Medya Analizlerine Giriş, İstanbul:Alan Yayıncılık

Bensley L, Van Eenwyk J. Video games and real-life aggression: Review of the literature. J Adolesc Health 2001; 29:244-257.

Batur Y. Bilimkurgu Sinemasında Şiddet ve İdeoloji. Ankara, Kitle Yayınları, 1998.

BATMAZ, Veysel ve Asu Aksoy. (1995), Türkiye’de Televizyon ve Aile – Elektronik Hane, Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayını, No: 85, Bizim Büro Basımevi.

Büyüköztürk, Şener (2003), Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, Ankara, Pegem A. Bosshart, L. & Macconi, I. (1998), “Defining entertainment”, Communication Research Trends, Vol. 18, No: 3.

BOURDİEV, P; Surla Televizyon Televizyon Üzerine (çev. Turhan Ilgaz) Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 1997.

Comstock, George (1991), Television in America, Sage Publication, Beverly Hills, CA, 1980, s.34-35, Akt: Mutlu, Erol: Televizyonu Anlamak, Gündoğan Yay., Ank.

Cantor J. Media violence. J Adolesc Health 2000; 27S:30-34.

CENTERWALL, B. S. (1992), "Television and Violence. The Scale of the Problem and Where to go from Here", Journal of the American Medical Association, Vol. 267, pp.3059-3063.

Christakis DA, Zimmerman FJ, DiGiuseppe DL, McCarty CA: Early television exposure and subsequent attentional problems in children. Pediatrics 2004; 113:708-713.

ÇETİNKAYA, Yalçın. (2005), "Bir 'Manipülasyon Aracı' Olarak Medya, Medya ve Gençlik", iç. Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, Sayı 57,

Çizgi Filmlerin Çocuk Eğitimindeki Yeri Lefkoşa: Atatürk Öğretmen Akademisi. Yayınlanmamış proje. Yavuzer, H. (1997).

Çocuk Ruh Sağlığı. (21. basım), İstanbul: Özgür yayınları.(23/ Aralık/ 2005)
http://www.aygazete.com/?9535(24/12/2005).

Çaplı B. Televizyon karşısında çocuk: Türkiye örneği. B Onur (Ed.), 3. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi Bildirileri: Dünyada ve Türkiye'de Değişen Çocukluk (16-18 Ekim 2000) içinde, s.215-228, Ankara, Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, 2001.

Dağdeviren, Emre (1996), "Televizyonlar, Rating, RTÜK ve Toplum", Yeni Türkiye, Medya Özel Sayısı, sayı:11, Eylül-Ekim.

Dacey, J.;Travers, J. (1996), Human Development:Across the Lifespan, Dubuque, IA:Wilham C. Brown Friedman, H.; Johnson, R.L. (1972), "Mass Media Use and Aggression", A Pilot Study in Cornstock, Television and Adolescent Aggressiveness, U.S: Government Printing Office.

Desmond RJ, Singer JL, Singer DG, Calam R, Colimore K. Family mediation patterns and television viewing: Young children's use and grasp of the medium. Hum Commun Res 1985; 11:461-480.

Devecioğlu, M. (2005). Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Etkileri. Yakın Doğu Üniversitesi. Yayınlanmamış proje. Gelişim, P. (13 Aralık 2005) <www.gelisimplatformu.org (14/12/2005).

Ergül, H.(2000), Televizyonda Haberin Magazinelleşmesi, İstanbul: İletişim Yayınları.

Emel. Eslin, M. (1991), TV Beyaz Camın Arkası, Çev. M. Çiftkaya, İstanbul, Pınar.

FREEDMAN, J. L. (1992), "Television Violence and Aggression: What Psychologist Should Tell the Public", in. P. Suedfeld and P. Tetlock (edit.), Psychology And Social Policy, New York: Hemisphere, pp.179-189.

FRIEDRICH, L. K. ve A. H Stein. (1973), "Aggressive and Prosocial Television Programs and the Natural Behavior of Preschool Children", in. Monographs of the Society for Research in Child Development, Vol. 38,

GEZGİN, Suat. (1996), "Göstergesel Şiddet (Ekrandan Sıçrayan Kan)", iç. Yeni Türkiye Dergisi, Medya Özel Sayısı -1, Sayı 11, s. 558-561.

GIDWANI, P. et all. (2002), "Television Viewing and Initiation of Smoking Among Youth", in. Pediatrics, Vol. 110, No 3, pp.505-508.

Gerbner; Gross; Morgan; Signirolli(1982) "Charting the Mainstream: Television's Contribution to Political Orientation", Journal of Communication, No.30, 37-47

GÜZ, Nurettin; "Türk Basımında Gündem Oluşturma" Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı, S: 2, Yıl: 2, Ankara, 1996.

Geray, H.(2002) İletişim ve Teknoloji-Uluslararası Birikim Düzeninde Yeni Medya Politikaları, Ankara: Ütopya Yayınları.

Groombridge, B.(-), Televizyon ve İnsanlar-Demokratik Katılım Açısından Medya, İstanbul:Der Yayınları.

Horkheimer, M. & Adorno, T. (1996), Aydınlanmanın Diyalektiği II, Çev. O. Özgül, İstanbul, Kabalcı.

HUESMANN, L. R. and L. D. Eron. (1986), Television and the Aggressive Child: A Cross-National Comparison, Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.

HUESMANN, L. R. and L. S Miller. (1994), "Long-Term Effects of Repeated Exposure to Media Violence in Childhood", in. L. R. Huesmann (edit.), Aggressive Behavior: Current Perspectives, New York: Plenum, pp.153-183.

Huxley, Aldous (1990), "Ekranların Arkasında Kimler Var?", Enformatik Cehalet, Der. Nabi Avcı, Rehber Yay., Ank.,

İnal, A.(1996) Haberi Okumak, Ankara: Temuçin Yayınları.

Johnson JG, Cohen P, Smailes EM, Kasen S, Brook JS. Television viewing and aggressive behavior during adolescence and adulthood. Science 2002; 295:2468–2471.

JOHNSON, M. O. (1996), "Television Violence and its Effect on Children", Journal of Pediatric Nursing, 11, pp.94–99.

KARAKÜÇÜK, Suat; "Sporun Topluma Yaygınlaştırılması Bakımından Televizyon Programlarının Etkinliği, Gazi Ü, Spor Bilimleri Dergisi, C. 1, S. 3, Temmuz-1996, Ankara.

KARAKÜÇÜK, Suat- YENEL, Fatih; "Türk Sporunun Geliştirilmesi ve Topluma Yaygınlaştırılması Bakımından Basının Etkinliği" Gazi Ü, Spor Bilimleri Dergisi, C. 1, S. 2, Nisan-1997, Ankara.

KARA, Mustafa; Kitle İletişim Araçlarının Toplumsal Gücü, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek lisans Tezi, Sakarya,1995.

Koca, Nuray (1993), "Görüntüden Gerçeğe Şiddet Toplumu", İzlenim Dergisi, Yıl:1, Sayı; 4.

Kocadaş, Bekir (2002), Görsel Medya ve Şiddet Kültürü (Orta Öğrenim Çağı Gençliğinin Şiddet Eğiliminde Görsel Medyanın Etkisi)- Malatya İli Uygulaması-, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Malatya.

Küçükkurt, Mehmet (1991), "Televizyon ve Çocuk", Aile Yazıları 3, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Ankara, s.399-404.

KARACOŞKUN, M. Doğan. (2002), "Bireysel ve Toplumsal Çözümde Televizyon Faktörü Üzerine Düşünceler", Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 6 (1), s.227-233.

Kitle İletişim Araçlarının Spor Kamuoyu Üzerine Etkisi YENGİN, H; Ekranın Büyüsü Batıda Değişen Televizyon Yayıncılığının Boyutları ve Türkiye de Özel Televizyonlar, İstanbul, 1994. www.Ödevarsivi.com 02-12-2004.

Koçak, A. (2001), "Televizyon İzleyici Davranışları Televizyon İzleyicilerinin Tercihleri ve Doyumları Üzerine Teorik ve Uygulamalı Bir Çalışma", Doktora Tezi, Konya, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Mutlu E. Televizyon, çocuklar ve şiddet. İletişim Fakültesi Dergisi 1997; 41-75.

MUTLU, Erol. (1997), " Televizyon, Çocuklar ve Şiddet", İletişim Fakültesi Dergisi,s.41-47

Mutlu, E.(1991) Televizyonu Anlamak, Ankara:Gündoğan Yayınları.

Mutman, M.(1995)"Televizyonu Nasıl Sorgulamalı", Toplum ve Bilim, sayı: 67, Ankara

Mc Phail, T.L (1991), "Yanlış Bir Başlangıç", Enformasyon Devrimi Efsanesi, Der.: Yusuf Kaplan, Rey Yay., İst.

Mutlu, Erol (1991), Televizyonu Anlamak, Gündoğan Yay., Ank.

Minov; LaMay (1995), Abandoned In The Wasteland:Children, Television And The First Amendment, New York:Hill and Wang.

Mulan, Bob (1999), Consuming Television, Television an Its Audience, Blackwell Publishers, Oxford.

Mutlu, Erol (1999), Televizyon ve Toplum, TRT Kurumu Yayınları, Ankara.

Nielsen Media Research (1998), 1998, report on television. New York:

Orhan E. Televizyonda Yayınlanan Şiddet, Cinsel ve Dini İçerikli Filmlerin ve Çizgi Filmlerin Çocukların Dini Duyguları Üzerindeki Etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya, 1997.

Öztürk, T. (2004). Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Olumsuz Etkileri. Yakın Doğu Üniversitesi. Yayımlanmamış proje. Sarfati, B. (1999).

ÖZDİKER, Cengiz. (15.11.2005), "Televizyon Yayınlarındaki Mafya(!) Tiplerini Ve Dizilerin Bireysel Ve Toplumsal Etkileri".

Postman, N. (1994) Televizyon öldüren Eğlence; Gösteri Çağında Kamusal Söylem, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

Paik H, Comstock G. The effects of television on antisocial behavior: A metanalysis. Communication Research. J Commun 1994; 21:516–546.

PAIK, H. and G. Comstock. (1990), “The Effects of Television Violence on Antisocial Behavior: A Meta-analysis”, in. Communication Research, Vol. 21, pp.516-546.

Rubin, A. (1985), “Uses of Daytime Television Soap Operas by College

RIGEL, Nurdoğan. (1995), Haber, Çocuk ve Şiddet –Üretim, Kitle İletişim ve Tüketim Sürecinde Haberin İncelenmesi, İstanbul: Der Yayınları.

RTÜK. Aile Bireylerinin Televizyon İzleme Gün ve Saat Alışkanlıkları Kamuoyu Araştırması: Ankara Bölgesi. Radyo Televizyon Üst Kurulu Kamuoyu ve Yayın Araştırmaları Dairesi Başkanlığı, Ankara, 1997.

Rothschild N, Morgan M. Cohesion and control: Adolescents’ relationships with parents as mediators of television. J Early Adolesc 1987; 7:299-314.

Sayın, Önal (1999), “Aile Ortamında Televizyonun Çocuğun Toplumsallaştırılmasında Tek Yönlü Belirleyiciliği”, İletişim Ortamlarında Çocuk Birey Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Anadolu Üniversitesi Yayınları No.1172, Eskişehir

Students”, Journal of Broadcasting & Electronic Media, Vol. 29. Sartori, G. (2004), Görmenin İktidarı, Homo Videns: Gören İnsan, Çev. G. Batuş & B. Ulukan, İstanbul, Karakutu.

Sanders B. Öküzün A’sı, Elektronik Çağda Kültürün Çöküşü ve Şiddetin Yükselişi. Ş Tahir (Çev. Ed.), İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 1999.

Şehnaz C. Pornografi ve kadınlara yönelik şiddet: Pornografi tanımları ve tartışmaları. Türk Psikoloji Bülteni 2002; 4:80-83. 33. Harrison KS, Cantor J. Tales from the screen:

Singer JL, Singer DG, Rapaczynski WS. Family patterns and television viewing as predictors of children's beliefs and aggression. J Commun 1984; 34:73-89.

Şahin NH (Çev.). TV de şiddet ve çocuklarımız: Etkilenmemeleri için neler yapabilirsiniz? Türk Psikoloji Bülteni 4:76-82.

ŞENYAPILI, Önder (1981) Toplum ve İletişim. Ankara: Turan Kitabevi.

Şirin MR. TV, şiddet içerikli haber öyküleri ve çocuk. 2003; 6:60-67.

Toffler, A.(1992) Yeni Güçler Yeni Şoklar, İstanbul:Altın Kitaplar.

Thomas, Graham-Melville, (1985) “Television Violence and Children”, Video Violence and Children, Edit by Geoffrey Barlow and Alison Hill, St Martin’s Press, New York.

Tuncer, N. (1993). Çizgi Roman Ve Çocuk. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları. Yanık, Ş. (2002).

UBEROS, D. J. et all. (1998), “Television and Childhood Injuries: Is There a Connection?”, in. Arch Pediatr Adolesc Med, Vol. 152, pp.712-714.

Vural, Sacide (1998), “Televizyondaki Şiddetin Çocuklar Üzerindeki Etkisi”, III. Aile Şurası Tebliğleri, T.C. Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, No.106, Ankara, s.634-643.

Wilson BJ, Smith SL, Potter WJ, Kunkel D, Linz D, Colvin CM, Donnerstein E. Violence in children's television programming: Assessing the risks. J Commun 2002; 52:5–35.

Weaver B, Barbour N: Mediation of children’s televiewing. Fam Soc 1992; 73:236-242.

ZUCKERMAN, D. M. And B. S. Zuckerman. (1985), “Television’s Impact on Children”, Pediatrics, 75 (2), pp.233–240.

Zillmann, D. (2000), “The Coming of Media Entertainment”, Media Entertainment: The Psychology of its Appeal, Eds. D. Zillmann & P. Vorderer, Mahwah, New Jersey, Lawrence Erlbaum Associates.

EKLER

EK-1

ÖĞRENCİLERİN TV İZLEME ALIŞKANLIKLARI

Sevgili öğrenciler,

Günümüz dünyasında teknoloji hızla ilerlemektedir. Dünya çeşitli teknolojik araçlar sayesinde küçülmekte ve bu sayede bilgiye ulaşmak kolaylaşmaktadır. Bu durum bilgide seçici olmayı, teknik imkânları yerinde kullanmayı gerektirmektedir. Aksi durumda ise beklenen yarar zarara dönüşebilmektedir. Birçok ülke, vatandaşlarına bilinçsizce izlenen TV programlarında seçici davranmayı önermektedir. Bu seçicilik aynı zamanda kişiliğin gelişmesinde de önemlidir. Sizlerin TV izleme alışkanlıklarını belirlemek amacıyla hazırlanan bu ankete vereceğiniz cevaplar; TV programlarının hazırlanmasında ve kaliteli hâle gelmesinde katkı sağlayacaktır. Bunun için cevaplarınızı içtenlikle vermeniz dileğimizdir.

Gösterdiğiniz ilgiye teşekkür ederiz.

EARGED BAŞKANLIĞI

www.earged@meb.gov.tr

1. Kişisel Bilgiler

Okul : .....

Yaş : .....

Cinsiyet : .....

Baba Mesleği : .....

Anne Mesleği : .....

İliniz : .....

2. Aile bireylerinin sayısı

( ) 2 ( ) 3

( ) 4 ( ) 5 ve üstü

3. Anne ve babanızın öğrenim durumu

	Anne	Baba
Okur yazar değil	( )	( )
Okur yazar	( )	( )
İlkokul mezunu	( )	( )
Ortaokul mezunu	( )	( )
Lise mezunu	( )	( )
Yüksek okul mezunu	( )	( )
Üniversite mezunu	( )	( )
Lisans üstü	( )	( )

4. Anne ve babanızın hâlen yapmakta olduğu işteki durumu nedir?

	Anne	Baba
Ücretli ve maaşlı	( )	( )
Yevmiyeli	( )	( )
İşveren	( )	( )
Kendi hesabına	( )	( )
Ücretsiz aile işçisi	( )	( )
Çalışmıyor	( )	( )

5. Ailenizin toplam aylık geliri nedir?

- ( ) 200-400 YTL
( ) 400-600 YTL
( ) 600-800 YTL
( ) 800-1000 YTL
( ) 1000-1500 YTL
( ) 1500-2000 YTL
( ) 2000 YTL ve üstü

6. Televizyon izlemeyi seviyor musunuz?

- ( ) Evet ( ) Hayır

7. Evinizdeki televizyon sayısı

- ( ) 1 ( ) 2 ( ) 3 ve üstü

8. Evinizdeki televizyon yayınlarının teknolojik durumu

- ( ) Evin-apartmanın çatı anteni
( ) Şifreli kanallar
( ) Dijital anten

9. Günde kaç saat TV izliyorsunuz?

Hafta içi

- ( ) 1 saatten az ( ) 1-3 saat
( ) 4-6 saat ( ) 6 saatten fazla

Hafta sonu

- ( ) 1 saatten az ( ) 1-3 saat
( ) 4-6 saat ( ) 6 saatten fazla

10. Evde TV'nin en çok izlendiği saatler

- 07.00-10.00   10.00-18.00
 18.00-21.00   21 ve sonrası

11. Televizyonda hangi tür programları izliyorsunuz? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz.)

- Çizgi film
 Yabancı film
 Yerli film
 Magazin ve paparazzi
 Eğitici program
 Belgesel ve çevre bilincini artıran yayınlar
 Spor programları
 Dizi
 Müzik programları
 Haberler ve haber programları
 Seçim yapmam
 Gerilim ve şiddet içeren filmler
 TV izlemem
 Diğer

12. Televizyon izlemeniz konusunda anne-babanız tarafından yönlendiriliyor musunuz?

- Hayır   Bazen   Her zaman

13. Cevabınız “hayır” değilse anne babanız hangi konularda yönlendiriyor?

- İzleme süresi   İzleme saati   Program seçiminde

14. Okulunuzda veya dışarıda sosyal, kültürel etkinliklere ya da kurslara katılıyor musunuz?

- Evet   Hayır

15. Kişisel bilgisayarınız var mı?

- Evet   Hayır

16. Şifreli kanal izliyor musunuz?

- ( ) Evet ( ) Hayır

17. Ne kadar sıklıkla VCD, DVD ve video izliyorsunuz?

- ( ) Her gün ( ) Haftada birkaç kez
( ) Haftada bir kez ( ) Ara sıra

18. Rüyalarınızda televizyonda seyrettiğiniz kahramanları sık sık görüyor musunuz?

- ( ) Evet ( ) Hayır

19. Çok sevdiğiniz bir filmin kahramanıyla tanışmış olsaydınız aşağıdakilerden hangisini söylediniz?

- ( ) Sizin hayranınızım
( ) Sizi örnek alıyorum
( ) Her olayda siz gibi davranmak istiyorum
( ) Sizi her izlediğimde yerinizde olmak isterdim.
( ) .....filminizde sonuç öyle olmamalıydı.

20. Evde en çok hangi programlar izlenir?

- ( ) Çizgi filmler ( ) Tartışma-açık oturum
( ) Diziler-filmler ( ) Eğlence programları
( ) Haberler ( ) Belgeseller
( ) Müzik-magazin programları ( ) Yarışmalar
( ) Spor programları ( ) Diğer

21. Evde izlenecek TV kanalının seçimini kim yapar?

- ( ) Baba ( ) Anne
( ) Çocuklar ( ) Programa göre değişir

22. Evinizde en çok hangi kanalları izlersiniz?

- Çizgi filmler için (1) Maxi TV (2) ATV (3) Kanal D
(4) Star (5) ER TV (6) Diğer (.....)
- Eğlence programı (1) TRT (2) SHOW (3) ATV
(4) Kanal D (5) Star (6) Diğer (.....)
- Yarışmalar için (1) TRT (2) SHOW (3) ATV
(4) Kanal D (5) Star (6) ER TV
(7) Diğer (.....)
- Tartışma (1) SHOW (2) ATV (3) Kanal D
(4) Star (5) NTV (6) CNN Türk
(7) ER TV (8) Diğer (.....)
- Haberler için (1) SHOW (2) ATV (3) Kanal D
(4) Star (5) NTV (6) CNN Türk
(7) Kanal 7 (8) STV (9) ER TV
(10) Diğer (.....)
- Magazin (1) SHOW (2) Kanal D (3) Star
(4) Kral TV (5) Flash TV (6) Diğer (.....)
- Diziler Filmler (1) SHOW (2) ATV (3) Kanal D
(4) Star (5) TRT (6) CİNE-5
(7) Digi Türk (8) Diğer (.....)
- Belgeseller (1) TRT (2) NTV (3) CNN Türk
(4) National Geographic (5) Dijital kanallar
(6) Diğer (.....)
- Spor Programları (1) DigiTürk (2) TRT (3) SHOW
(4) NTV (5) ATV (6) Kanal D
(8) Diğer (.....)

23. Evde genellikle hangi tür filmleri izlersiniz?

- ( ) Savaş konulu ( ) Komedi
( ) Western ( ) Macera
( ) Aksiyon filmleri
( ) Aile konulu ( ) Tarihi filmler
( ) Duygusal filmler ( ) Diğer .....

24. Evde hangi programların izlenmesine izin verilmez?

- Şiddet içerikli
- Cinsel içerikli
- Korku ve gerilim içerikli
- Kötümserlik veren yayınlar
- Böyle bir ayırım yapmam hepsi izlenebilir
- Diğer

25. Sizce TV'nin insanlara en önemli katkısı nedir?

- Ailemizin aynı ortamda buluşmasını sağlar.
- Sevilen ortak programlarla, aile içi paylaşım artırıyor.
- Haber, açık oturum programları aile bireylerinin kendini ifade etmesine yarıyor.
- Direkt konuşulamayan ailevi sorunların konuşulmasına zemin hazırlıyor.
- Aile bireylerinde ortak yeni yönelişler meydana getiriyor.
- Çevre bilincini artırıyor.
- Eğitim konusunda daha bilinçli olmamızı sağlıyor.
- Milli manevi değerlere duyarlılığımızı artırıyor.
- Kendimi dünya vatandaşı gibi hissetmemi sağlıyor.
- Değerler dünyama olumlu katkı sağlıyor.
- Siyasal olarak bilinçlenmeme katkı sağlıyor.
- Bilgi görgümüzü artırıyor.

26. Sizce TV'nin gözlenen en büyük zararı nedir?

- Aile içi sohbeti diyalogu engelliyor.
- Aile bireylerinin sorunlarını ve çözümünü bulmayı erteliyor.
- Bazı yayınlar aile içi tartışmalara sebep oluyor.
- Aile bireylerinin kendi başına buyruk olmasına neden oluyor.
- Aile ve akrabalık ilişkilerinde yönlendirici bir rol oynuyor
- Aile bireylerinin daha bencil olmasına neden oluyor.
- Aile bireylerinin daha özverili olmasına neden oluyor.
- Okulda ve çevrede şiddet eğilimini özendirip artırıyor.
- İzlediğimiz reklamlar ve diğer programlar tüketim alışkanlığımızı değiştirerek bilinçsiz tüketime yönelmemize neden oluyor.
- İzlediğimiz programlardan etkilendiğimde benden daha iyi yaşayan insanlara karşı içimde nefret duygusu uyanır.
- İzlediğimiz programlardan etkilendiğimde bende başkalarıyla yarışma ve onları aşma duygusu uyanır.

27. Türk aile yapısına katkıda bulunduğunu düşündüğünüz iki program türünü yazınız.

(1) .....

(2) .....

28. Türk aile yapısına zarar verdiğini düşündüğünüz iki program türünü yazınız.

(1) .....

(2) .....

29. Aşağıdaki ifadelere katılma derecenizi belirtiniz.

(1) Kesinlikle katılıyorum, (2) Katılıyorum, (3) Fikrim yok, (4) Katılmıyorum, (5) Kesinlikle katılmıyorum

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
TV programları inandırıcıdır.					
TV programları çocuğun yaşayabileceği şeylerle ilgilidir.					
TV programları güvenilirdir.					
TV programları çocuğun olmak isteyeceği insanı tanımlar.					
TV programları gerçek hayata uygundur.					
TV programları beni okuldan soğutuyor.					
Her eve dijital kanal ve uydu anteni gereklidir.					
TV programlarının tercihinde aile içi tartışmalar olması bazen huzursuzluğa yol açmaktadır.					
TV çocukların ruhsal ve bedensel gelişmesinde etkili olmaktadır.					
Evde birkaç televizyon bulunduğu zaman aile içi ilişkiler zedeleniyor.					
TV’de sunulan programların içeriği eğitim hayatını önemsizleştirmektedir.					
TV akrabalık ve misafirlik ilişkilerini olumsuz etkiliyor.					
TV dini, ahlaki, millî duygularımı güçlendirir.					
TV yayınları dünyayı ve değişik kültürleri tanımamıza katkıda bulunmaktadır.					
TV yayınları ve reklamlar ihtiyaç dışı tüketimi artırıp aile ekonomisine zarar vermektedir.					

